

DIVERSITEIT IN GEZINSSTRUCTUREN: PLEEGOUDERS EN HUN INVULLING VAN OUDERSCHAP

Aantal woorden: 18.383

Myra Lingier

Studentennummer: 01508744

Promotor: Prof. dr. Lieselot De Wilde

Masterproef voorgelegd voor het behalen van de graad master in de pedagogische wetenschappen:
klinische orthopedagogiek en Disability Studies

Academiejaar: 2019 – 2020

CORONAPREAMBULE

Voor corona uitbrak, werd in deze masterproef het contact tussen ouders en pleegkinderen bestudeerd. Hierbij zou een focus liggen op het perspectief van pleegkinderen en hoe zij dit contact ervaren. De voorlopige onderzoeksvraag van deze studie was: “Hoe beleven pleegkinderen het contact met hun biologische ouders?” De methodologie van deze studie bestond uit interviews met pleegkinderen. Voordat corona uitbrak, was er voornamelijk een probleemstelling, literatuurstudie en methodologie uitgewerkt, maar was er nog geen data verzameld. Doordat ouders een gevoelig en persoonlijk onderwerp kunnen zijn bij pleegkinderen en de interviews niet meer fysiek konden doorgaan, werd in samenspraak met de promotor besloten om het onderwerp te wijzigen zodat data niet via interviews verkregen moesten worden. Dit zorgde ervoor dat pleegkinderen niet langer een stem konden krijgen in deze masterproef. In overleg met de promotor kwam een nieuw onderwerp tot stand met betrekking tot ouderschap bij pleegzorgers. Hierbij werd gekozen om voornamelijk een literatuurstudie uit te voeren met een korte vragenlijst, gezien de beperkte tijd en mogelijkheden. Er ontstond een nieuwe probleemstelling met nieuwe onderzoeksvragen. Het merendeel van de literatuurstudie werd volledig opnieuw geschreven. De informatie die voor de coronamaatregelen werd geschreven met betrekking tot de eerder algemene uitleg van pleegzorg en het contact tussen pleegkinderen en hun ouders werd hergebruikt binnen dit nieuw onderwerp.

Deze preambule werd in overleg tussen de student en de promotor opgesteld en door beide goedgekeurd.

VOORWOORD

Het bestuderen van gezinscontexten heeft mij altijd erg aangesproken. Ook tijdens de opleiding orthopedagogiek was dit één van de thema's die mij het meest interesseerde. Pleegzorg is voor mij een extra interessante context omdat deze net afwijkt van de gezinscontexten die ik in het dagelijks leven ken. Pleegzorgers kiezen er immers voor om hun gezin open te stellen voor een kind dat ze niet kennen.

Ik zou dit voorwoord willen gebruiken om enkele mensen te bedanken die mij ondersteund hebben tijdens mijn hele opleiding en als slot tijdens de masterproef. Zonder deze mensen was het schrijven van deze masterproef namelijk niet mogelijk.

Graag wil ik mijn promotor Lieselot De Wilde bedanken. Door de plotse verandering in mijn onderwerp had ik opeens veel minder tijd om deze masterproef te schrijven. De regelmatige, en vooral opbouwende, feedback en geruststellende online begeleiding gaven mij moed om deze masterproef toch tijdig te kunnen indienen. Daarnaast maakte ze het voor mij mogelijk om deze masterproef na elke samenkomst naar een hoger niveau te tillen.

Zonder de pleegzorgers die aan dit onderzoek deelnamen en de facebookgroepen die mijn oproep naar respondenten deelden, was deze studie uiteraard niet mogelijk. Daarom wil ik hen ook oprecht bedanken. Daarnaast wil ik de pleegzorgers die spontaan mijn vragenlijst deelden en alle mensen uit mijn persoonlijk netwerk die mij op korte tijd verder hielpen met het zoeken naar respondenten nog extra bedanken.

Daarnaast wil ik graag mijn opa bedanken bij wie ik de grootste tijd van mijn studententijd doorbracht. Ook mijn mama maakte voor mij zowel deze masterproef als de hele opleiding mogelijk. Ik kon steeds luidop nadenken bij haar over de masterproef waardoor ik nieuwe inzichten kreeg en zij las deze masterproef na. Tot slot wil ik de vrienden die ik tijdens de opleiding maakte, bedanken voor de inspirerende gesprekken.

ABSTRACT

In deze studie wordt de ouderrol van pleegzorgers bestudeerd. Pleegzorgers krijgen enerzijds een ouderrol toegewezen doordat zij instaan voor de opvoeding van pleegkinderen. Anderzijds nemen pleegzorgers ouderschap niet volledig over van de ouders, aangezien de biologische ouders inspraak blijven hebben in de opvoeding van hun kind. Daarnaast vindt een professionaliseringstendens van pleegzorg plaats, waardoor de ouderrol van pleegzorgers in vraag wordt gesteld. Uit deze probleemstelling ontstonden volgende onderzoeksvragen:

- (1) Wat betekenen concepten als ouderschap, opvoederschap en meerouderschap voor pleegzorgers?
- (2) Wat is de betekenis van de professionaliseringstendens voor de rol van pleegzorgers?

Om een antwoord te bieden op bovenstaande onderzoeksvragen, werd in de eerste plaats een literatuurstudie toegepast. Aanvullend werd een vragenlijst afgenomen bij 143 pleegzorgers in Vlaanderen om de tweede onderzoeksvraag verder te bestuderen. Hieruit blijkt dat pleegzorgers opvoederschap opnemen. Of pleegzorgers al dan niet ouderschap opnemen, bestaat geen eensgezindheid over in zowel literatuur als bij pleegzorgers zelf. Het concept 'ouder-zijn' krijgt immers verschillende betekenissen. Zo vallen sociaal en juridisch ouderschap niet samen bij pleegzorgers. Ook het gedeeld ouderschap tussen pleegzorgers en biologische ouders zorgt voor verschillende opvattingen van het concept ouderschap.

Daarnaast blijkt dat de professionaliseringstendens van pleegzorg een ouderrol niet uitsluit, aangezien het grootste deel van de pleegzorgers in de vragenlijst zichzelf als ouder beschouwt. De pleegzorgers die zichzelf niet als ouder beschouwen, verkiezen aangesproken te worden met hun naam.

Kernwoorden:

Pleegzorg – pleegzorgers – ouderschap – meerouderschap – opvoederschap – professionalisering

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	8
METHODOLOGIE	11
A. Literatuurstudie.....	11
B. Vragenlijst	14
LITERATUURSTUDIE	19
1. Meerouderschap.....	19
1.1 De opkomst van meerouderschap door de toenemende diversiteit in gezinsvormen	19
1.2 Verschillende vormen van ouderschap	20
1.2.1 Sociaal ouderschap	20
1.2.1.1 Het concept “goed genoeg ouderschap”	21
1.2.2 Juridisch ouderschap en ouderlijk gezag.....	21
1.3 Verschillende vormen van meerouderschap	22
1.3.1 Meerouderschap internationaal bekeken.....	23
1.4 De rol van kinderen binnen meerouderschap.....	25
1.4.1 De rechten van kinderen.....	25
1.4.2 Hechting en loyaliteit	26
2. Pleegzorg	28
2.1 Wat is pleegzorg?	28
2.2 Pleegzorg in Vlaanderen.....	29
2.2.1 De pleegzorgdriehoek.....	30
2.3 Rechten van pleegzorgers met betrekking tot ouderschap	34
2.3.1 Rechten internationaal bekeken.....	34
2.3.1.1 Juridische positie van pleegzorgers	34
2.3.1.2 Financiële ondersteuning van pleegzorgers	35
2.3.2 Rechten in Vlaanderen	35
2.3.2.1 Het statuut voor pleegzorgers (2017).....	36
2.3.2.2 Financiële ondersteuning voor pleegzorgers	37
2.4 De dubbele taak van pleegzorgers.....	38
2.4.1 Instaan voor de opvoeding van een pleegkind	38
2.4.2 Instaan voor het contact tussen kind en ouders	38
2.5 De professionaliseringstendens van pleegzorg.....	40
RESULTATEN VRAGENLIJST	42
1. Stellingen.....	42

2. Open vragen	51
DISCUSSIE	57
Wat betekenen concepten als ouderschap, opvoederschap en meerouderschap voor pleegzorgers?.....	57
Wat is de betekenis van de professionaliseringstendens voor de rol van pleegzorgers? ...	58
Beperkingen van huidig onderzoek	59
Aanbevelingen voor vervolgonderzoek	60
REFERENTIES	61
BIJLAGEN.....	69
1. Poster respondenten verzamelen	70
2. Begeleidende informatie bij de vragenlijst	71
3. Vragenlijst	72
4. Resultaten vragenlijst.....	75
4.1 Algemene vragen	75
4.2 Stellingen en opmerkingen	76
4.3 Open vragen	83

INLEIDING

Sinds de jaren '60 is het traditionele gezin, van één gehuwde biologische vader en één biologische moeder met één of meer kinderen, niet langer de norm (Vandenbroeck, 2019; staatscommissie herijking ouderschap, 2016). Zo werd in 2015 voor het eerst door Statbel (2017) vastgesteld dat er in België meer kinderen bij een ongehuwd koppel (50,6%) worden geboren dan bij een gehuwd koppel (49,4%). Daarnaast neemt ook het aantal pleegzorgsituaties toe. In 1998 waren er namelijk 3.929 pleegzorgsituaties in Vlaanderen en in 2016 waren dit er reeds 7.021 (Pleegzorg Vlaanderen, 2016). Van 2015 naar 2016 steeg het aantal pleegzorgsituaties zelfs met 9 procent in één jaar tijd (Pleegzorg Vlaanderen, 2016). Door de toenemende variatie in gezinsstructuren, zijn er verschillen in de beleving van ouder zijn en is de term ouderschap niet meer eenduidig te definiëren (staatscommissie herijking ouderschap, 2016).

Praktijk, onderzoek en beleid proberen daarom in toenemende mate vat te krijgen op deze verschillende gezinsvormen (staatscommissie herijking ouderschap, 2016; Sikorska, Kruger & Swennen, 2015). De Nederlandse staatscommissie herijking ouderschap (2016) maakte een rapport op onder invloed van deze veranderingen in gezinsstructuren en probeerde zo tot aanbevelingen te komen voor onderzoek en regelgeving met betrekking tot ouderschap. In dit rapport spreekt de staatscommissie herijking ouderschap (2016) van “meerouderschap” waarbij kinderen naast hun biologische ouders ook andere ouders kunnen hebben. Dit is bijvoorbeeld zo bij pleegzorg, adoptie en zaad-, eicel- en embryodonatie (Cammu, 2018).

Het Vlaams beleid probeert tegemoet te komen aan de verschillende gezinsstructuren door kleine aanpassingen in te voeren met betrekking tot familierecht. Zo mogen sinds 2016, met de aanpassing in de adoptieregeling, ook koppels van hetzelfde geslacht kinderen adopteren in België (Kind en Gezin, 2020). Meerouderschap is echter niet juridisch verankerd (Cammu, 2018). In België vallen juridisch ouderschap en ouderlijk gezag samen en worden deze opgenomen door dezelfde twee ouders (Cammu, 2018). De juridische ouders zijn de wettelijk erkende ouders (Verheij, 2013). Ouderlijk gezag gaat over de beslissingsbevoegdheid van ouders over de opvoeding van hun kind (Verheij, 2013). Aangezien er bij het juridisch ouderschap en ouderlijk gezag nog steeds vertrokken wordt vanuit het traditionele gezin, kan een discrepantie ontstaan wanneer meerdere ouders ouderschap opnemen. Ouderschap kan hierdoor onder druk komen te staan (staatscommissie herijking ouderschap, 2016; Cammu, 2018). Pleegzorg is in Vlaanderen de enige uitzondering van meerouderschap waarbij een deel van het ouderlijkgezag opgenomen kan worden door pleegzorgers en niet enkel door de juridische ouders. Dit is een recente verandering sinds het statuut voor pleegzorgers dat in 2017 werd goedgekeurd (Pleegzorg Vlaanderen, 2019; Cammu, 2018). De staatscommissie

herijking ouderschap (2016) stelt de vraag of pleegzorgers ouderschap of opvoederschap opnemen. Aangezien opvoederschap en biologisch ouderschap niet altijd juridisch samenvallen, is pleegzorg dan ook een interessante casus om ouderschap te bediscussiëren.

“Pleegouder zijn is zowel ouder, mee-ouder als therapeut zijn, het is een heel complex geheel van relaties.” – Pleegzorger¹

Pleegzorgers lijken een complexe rol te hebben. Volgens de visie van Pleegzorg Vlaanderen (2019) staan pleegzorgers enerzijds in voor de opvoeding van een pleegkind, maar moeten zij anderzijds het ouderschap delen met de biologische ouders. Hierbij spreekt Pleegzorg Vlaanderen (2019) van “gedeeld ouderschap”. Zowel vanuit Pleegzorg Vlaanderen (2020) als vanuit het statuut voor pleegzorgers (Pleegzorg Vlaanderen, 2019) wordt een grote focus gelegd op de samenwerking tussen pleegzorgers en ouders om zo het contact tussen kind en ouders te onderhouden. Pleegzorg Vlaanderen (2019) stelt echter dat de meeste pleegzorgers het engagement van pleegzorg hoofdzakelijk aangaan vanuit het idee om pleegkinderen een thuis te geven en niet vanuit het idee om ook de biologische ouders te ondersteunen. Hierbij kan de vraag worden gesteld voor wie pleegzorgers pleegzorg opnemen. Nemen zij deze rol op om er voor de kinderen te zijn of om de ouders te ontlasten?

Door de toename van het aantal pleegzorgsituaties en de complexiteit van de rol van pleegzorgers, klinkt de roep om professionalisering van pleegzorg, en dus ook van ouderschap, steeds luider (Vandenbroeck, 2019). Pleegzorgers kiezen er vrijwillig voor om een pleegkind een thuis te bieden. Deze initiële vrijwilligheid lijkt in contrast te staan met de professionaliseringstendens binnen pleegzorg (De Wilde, 2019). Zo moeten kandidaat-pleegzorgers eerst een screeningstraject doorlopen en vormingen volgen over hoe ze pleegouderschap optimaal opnemen (Vandenbroeck, 2019; Pleegzorg Vlaanderen, 2020). Ouders die op natuurlijke wijze een kind krijgen, worden op voorhand niet aan zo een selectieprocedure onderworpen (Vandenbroeck, 2019). Deze professionaliseringstendens van pleegzorg roept verschillende vragen op. Is pleegzorg een beroep of een roeping, en zijn pleegzorgers vrijwilligers, professionals of toch eerder ouders?

Vanuit de vaststelling dat de invulling van ouderschap onder druk komt te staan in verschillende gezinsstructuren en pleegzorgers een complexe rol binnen ouderschap opnemen, ontstond volgende probleemstelling:

Pleegzorgers krijgen enerzijds een ouderrol toegewezen door in te staan voor de opvoeding van pleegkinderen. Anderzijds nemen pleegzorgers ouderschap niet volledig over van de

¹ Eén van de respondenten in dit onderzoek omschreef zijn/haar rol als pleegzorger in dit onderzoek.

ouders, aangezien ouders inspraak blijven hebben in de opvoeding van hun kind. De literatuur probeert tegemoet te komen aan deze complexe ouderrol van pleegzorgers met concepten als “meerouderschap,” “opvoederschap” en “gedeeld ouderschap.” Daarnaast vindt een professionaliseringstendens van pleegzorg plaats, waardoor pleegzorg eerder een beroep dan een ouderrol insinueert.

Hierbij wordt gefocust op twee discussies met volgende deelvragen:

- (1) Wat betekenen concepten als ouderschap, opvoederschap en meerouderschap voor pleegzorgers?
- (2) Wat is de betekenis van de professionaliseringstendens voor de rol van pleegzorgers?

METHODOLOGIE

Deze studie bestaat voornamelijk uit een literatuurstudie. Eerst worden beide onderzoeksvragen bestudeerd aan de hand van literatuur. Aanvullend bij de literatuur wordt een vragenlijst bij 143 pleegzorgers afgenomen om de onderzoeksvraag “wat is de betekenis van de professionaliseringstendens voor de rol van pleegzorgers?” verder te bediscussiëren. Op deze manier brengt deze studie ook het perspectief van pleegzorgers in beeld.

A. Literatuurstudie

Machi en McEvoy (2009) geven volgende definitie aan een literatuurstudie:

“A literature review is a written document that presents a logically argued case founded on a comprehensive understanding of the current state of knowledge about a topic of study. This case establishes a convincing thesis to answer the study’s question.” (p. 4)

Een literatuurstudie geeft met andere woorden aan welk onderzoek reeds werd gedaan en welk onderzoek verder nodig is. Door middel van deze onderzoeksmethode wordt vermeden dat reeds uitgevoerd onderzoek opnieuw wordt verricht (Onwuegbuzie, Leech, & Collins, 2012). In een literatuurstudie wordt op zoek gegaan naar relaties tussen verschillende concepten in theorie en praktijk, en worden gelijkenissen en verschillen in onderzoek bestudeerd (Onwuegbuzie et al., 2012). Een literatuurstudie is met andere woorden de basis van elk onderzoek, maar kan ook als losstaand onderzoek dienen om een antwoord te bieden op onderzoeksvragen (Machi & McEvoy, 2009; Onwuegbuzie et al., 2012). In deze literatuurstudie worden concepten met betrekking tot (meer)ouderschap bestudeerd. Daarnaast identificeert deze literatuurstudie elementen die belangrijk zijn voor pleegzorgers en hun invulling van ouderschap. Op deze manier kan deze studie bovenstaande onderzoeksvragen beantwoorden en verdere aanbevelingen doen voor vervolgonderzoek met betrekking tot (meer)ouderschap bij pleegzorgers (Onwuegbuzie et al., 2012).

Bronnen selecteren

Bij een literatuurstudie dienen eerst bronnen geselecteerd te worden (Onwuegbuzie et al., 2012). In deze studie worden de zes stappen van Fraenkel en Wallen (2006) gehanteerd om literatuur te selecteren. Hieronder worden deze zes stappen benoemd waarbij concreet wordt uitgelegd hoe elke stap in deze studie uitgevoerd is:

(1) Probleemstelling definiëren:

Om tot een probleemstelling te komen, wordt eerst in de literatuur bestudeerd hoe ouderschap vorm krijgt in de praktijk pleegzorg. Hieruit ontstond de probleemstelling die in de inleiding wordt gedefinieerd.

(2) Relevante secundaire bronnen zoeken:

Om deze probleemstelling verder te bestuderen, wordt op zoek gegaan naar secundaire bronnen. Secundaire bronnen zijn bronnen die voorafgaande onderzoeken interpreteren, analyseren of verklaren. Dit zijn bijvoorbeeld literatuurstudies en opiniestukken (scribr.nl, z.d.).

De gehanteerde secundaire bronnen in deze studie zijn:

Agentschap Jongerenwelzijn, 2017; Bruning, 2019; Cammu, 2018; Carbone, 2014; CAW, 2019; Colton en Williams, 1997; Courtney & Thoburn, 2009; Daamen, 2014; De Boitselier, 2019; De Graeve, 2012; De Wilde, 2019; De Wilde, Devlieghere, Vandebroeck & Vanobbergen, 2019; George, Van Oudenhoven & Wazir, 2003; Hoghugi & Speight, 1998; Jeugdrecht, 2017; Kerselaers, 2010; Kind & Samenleving, 2019; Kirton, 2001; Laklija, 2011; Leathers, 2003; Nicolaï, Maes & Berghmans, 2018; Pleegzorg Vlaanderen, 2019; Pleegzorg Vlaanderen, 2020; Punselie, 2006; Robbroeckx & Bastiaensen, 2001; Rom, De Ceulaer & Aerts, 2009; van den Bergh, Weterings & Schoenmaekers, 2010; Vandebroeck, 2019; van den Eerenbemt & Bakhuizen, 2001; Vanderfaellie et al., 2014; Van Hove & De Schauwer, z.d., Vanschoonlandt et al., 2012; Verheij, 2013; Willems, 2005; Wisso & Johansson, 2018.

(3) Eén of twee referentiewerken uitkiezen:

Deze studie baseert zich voornamelijk op het rapport van de staatscommissie herijking ouderschap (2016). Door het bestuderen van dit rapport, ontstonden onderzoeksvragen en werden belangrijke begrippen en thema's voor dit onderzoek bepaald. Nadien worden deze begrippen en thema's verder aangevuld met informatie van andere bronnen.

(4) Zoektermen formuleren die relevant zijn voor de probleemstelling en bijhorende onderzoeksvragen:

Aan de hand van de probleemstelling worden twee onderzoeksvragen geformuleerd in de inleiding. Om een antwoord te bieden op deze onderzoeksvragen worden zoektermen geformuleerd om verdere literatuur op te zoeken. Deze zoektermen worden ingegeven in de databases Web of Science en GoogleScholar. De zoektermen die in deze studie gehanteerd worden, zijn:

Ouderschap, pleegouderschap, pleegouders, pleegzorgers, opvoederschap, goed genoeg ouderschap, good enough parenting, professionalisering, meerdere ouders, reserve-opvoeders, pleegzorg, fostercare, foster parents, foster carers, fosterparenting, parenting, foster carer, meerouderschap, professional, juridisch ouderschap, ouderlijk gezag, gezinsstructuren, gedeeld ouderschap.

(5) Op zoek gaan naar relevante primaire bronnen in de referentielijst van secundaire bronnen:

Zowel in de referentielijst van de secundaire bronnen als aan de hand van de zoektermen, worden relevante primaire bronnen gezocht. In primaire bronnen worden de onderzoeksresultaten weergegeven. Hierin wordt niet geïnterpreteerd waardoor de werkelijke gebeurtenis van een gebeurtenis of fenomeen zo dicht mogelijk bestudeerd kan worden (scribr.nl, z.d.). In deze studie zijn de gehanteerde primaire bronnen:

Biehal, 2014; Bowlby, 1969; Bronselaer, Vanderzande & Verreth, 2001; De Wilde, Devlieghere, Vandenbroeck & Vanobbergen, 2019; De Wilde, 2019; gov.uk, z.d.; Hoghugi & Speight, 1998; Kay & Tisdall, 2012; Kestens, 2010; Kind & Gezin, 2012; Kind en Gezin, 2018; McWey et al., 2010; McWey & Mullis, 2004; Nesmith, 2015; Pleegzorg Vlaanderen, 2016; Pleegzorg Vlaanderen, 2019; Pleegzorg Vlaanderen, 2020; Rodger, Cummings & Leschied, 2006; Schofield et al., 2011; Sanchirico & Jablonka, 2000; Sikorska, Kruger & Swennen, 2015; Statbel, 2017; Strijker, Zandberg, Van der Meulen & Bieuwe, 2002; Vandenbroeck, 2019; Vandeuren, 2017; Van Druten, 2001; Vinke & Van de Mortel, 2004; Vlaamse Overheid, z.d.; Weterings, 2003; Willemse, 2004.

(6) Relevante primaire bronnen lezen en deze kort samenvatten:

Nadat de bronnen worden verzameld, worden deze gelezen. De informatie die relevant is voor de probleemstelling en onderzoeksvragen, wordt kort samengevat. Hierna kan analyse van deze informatie plaatsvinden.

Analyse

Voor de analyse van deze bronnen wordt een thematische analyse toegepast waarbij elk thema afzonderlijk besproken wordt. Hierbij worden thema's bepaald die relevant zijn voor de onderzoeksvragen en de probleemstelling aan de hand van de geselecteerde literatuur (Aronson, 1994). Als eerste thema wordt meerouderschap bestudeerd. Hierbij worden verschillende begrippen en opvattingen met betrekking tot (meer)ouderschap besproken. Daarnaast wordt ook de rol van kinderen binnen ouderschap toegelicht. In een tweede thema wordt ouderschap bij pleegzorgers bestudeerd. In dit tweede thema worden eerst concepten rond pleegzorg uitgelegd. Nadien wordt dieper ingegaan op de rol van pleegzorgers met betrekking tot ouderschap. Hierbij worden onder andere de rechten en taken van pleegzorgers en de betekenis van de professionaliseringstendens voor pleegzorgers besproken.

De literatuur wordt binnen elk thema voortdurend met elkaar vergeleken aan de hand van *constant comparison analysis* (Onwuegbuzie et al., 2012). Nieuwe studies worden in de vergelijking toegevoegd totdat saturatie wordt bereikt en dus geen nieuwe informatie in de literatuur wordt gevonden per thema (Onwuegbuzie et al., 2012). Primaire bronnen krijgen de voorkeur in deze studie, aangezien hierbij de werkelijke gebeurtenissen dichter bestudeerd kunnen worden (scribr.nl, z.d.; Fraenkel & Wallen, 2006). Wanneer primaire bronnen niet

beschikbaar zijn, worden secundaire bronnen opgenomen in de literatuurstudie (Fraenkel & Wallen, 2006).

B. Vragenlijst

Opstellen vragenlijst

Op basis van de onderzoeksvragen en de literatuurstudie, is ervoor gekozen om de onderzoeksvraag “wat is de betekenis van de professionaliseringstendens voor de rol van pleegzorgers?” verder uit te diepen door middel van een vragenlijst voor pleegzorgers in Vlaanderen. De vragenlijst is gebaseerd op de informatie die leek te ontbreken in de literatuurstudie en bevat 12 kwantitatieve en 2 kwalitatieve vragen (zie bijlage 3). De vragen zijn eenduidig en niet suggestief opgesteld om de sociale wenselijkheid zo klein mogelijk te houden en zo tot een betrouwbare en valide studie te komen (De Neve, 2015).

Van de 12 kwantitatieve vragen, zijn er 5 algemene meerkeuzevragen die de huidige gezinssituatie en persoonlijke gegevens bevragen zoals leeftijd en geslacht. Deze vijf vragen zijn gebaseerd op de vragenlijst van Bronselaer, Vandezande en Verreth (2011) om zo een indeling te maken bij de verschillende antwoordopties. De andere zeven kwantitatieve vragen, zijn stellingen met een 5-punts Likertschaal waarbij aangegeven dient te worden in weke mate de respondenten akkoord zijn met een bepaald standpunt (Rmila, 2008). Bij elke stelling is er de mogelijkheid om een reactie toe te voegen. In totaal werden er 115 reacties op de zeven stellingen gegeven (zie bijlage 4.2). De 2 kwalitatieve vragen zijn 2 open vragen die als doel hebben om pleegzorgers hun rol in eigen woorden te laten omschrijven. Op deze manier worden de respondenten niet beperkt in hun antwoordmogelijkheden en kunnen de respondenten hun stem meer laten horen dan bij gesloten vragen (Rosseel, 2018).

De vragenlijst werd op voorhand getest door twee personen uit het persoonlijk netwerk van de onderzoeker die zelf geen pleegzorger zijn om zo te controleren of alle vragen duidelijk zijn, vragen eventueel verwijderd kunnen worden en de vragenlijst al het nodige bevraagd om de onderzoeksvraag te beantwoorden (Rmila, 2008). Na deze test werd aan de vragenlijst zelf niets veranderd. Wel werd de informatie die respondenten voor het invullen van de vragenlijst kregen, aangevuld. Hierbij werd toegevoegd dat pleegzorgers zowel voltijdse als deeltijdse² pleegzorg kunnen opnemen om de vragenlijst in te vullen (zie bijlage 1 en 2). Bij het testen van de vragenlijst bleek dat de geschatte tijd voor het invullen van de volledige vragenlijst 5 minuten bedraagt en werd voor het invullen van de vragenlijst ook meegegeven aan de

² Pleegzorg Vlaanderen. (2019). *Verskillende vormen*. Geraadpleegd op 28 maart 2019, van <https://www.pleegzorgvlaanderen.be/over-pleegzorg/wat-is-pleegzorg/verschillende-vormen>

respondenten. De definitieve versie van de vragenlijst werd toegevoegd in bijlage (zie bijlage 3).

Respondenten verzamelen

Op basis van literatuuronderzoek werden vooropgestelde criteria bepaald waardoor een doelgerichte steekproef binnen de populatie van pleegzorgers in Vlaanderen mogelijk was (Rosseel, 2018). De respondenten die de vragenlijst invulden, werden geacht minimum twee jaar pleegzorg op te nemen binnen bestandspleegzorg³ voor pleegkinderen jonger dan 18 jaar in Vlaanderen. In totaal hebben 143 respondenten in een tijdspanne van acht dagen de vragenlijst ingevuld, waarvan 16 respondenten niet alle vragen invulden. Deze 16 respondenten werden uit de resultaten verwijderd, waardoor de resultaten betrekking hebben op 127 pleegzorgers.

Informatie omtrent het onderzoek en een link⁴ naar de vragenlijst werden online verspreid via sociale media via het persoonlijk netwerk van de onderzoeker, de facebookpagina van Pleegzorg Vlaams-Brabant en Brussel en een facebookgroep voor pleegzorgers. Voor het verspreiden van de vragenlijst, via de facebookpagina van Pleegzorg Vlaams-Brabant en Brussel en een facebookgroep voor pleegzorgers, werd toestemming gevraagd aan de beheerders van de pagina's en aan de organisatie van pleegzorg. Voor de deelnemers de vragenlijst invulden, kregen ze een korte uitleg over het opzet van het onderzoek en de privacyregels. Zo werd aangegeven dat de vragenlijst anoniem is, de resultaten strikt vertrouwelijk worden behandeld en uitsluitend voor wetenschappelijke doeleinden worden gebruikt. Hierdoor wordt er voldaan aan de ethische voorwaarden van een studie (Baarda & de Goede, 2001).

Algemene informatie over de respondenten in deze studie

De eerste vijf vragen verzamelde algemene gegevens van de respondenten en werden niet opgenomen in de resultaten in deze studie. De algemene gegevens die via *SurveyMonkey* automatisch verkregen werden, zijn hieronder verwerkt in tabellen om zo een zicht te krijgen op welke pleegzorgers de resultaten betrekking hebben. In de tabellen wordt eerst de relatieve frequentie in procenten uitgedrukt, daarnaast wordt de absolute frequentie weergegeven (De Neve, 2015).

³ Pleegzorg Vlaanderen. (2019). *Woordenlijst*. Geraadpleegd op 28 maart 2019, van <https://www.pleegzorgvlaanderen.be/over-pleegzorg/wat-is-pleegzorg/woordenlijst>

⁴ <https://nl.surveymonkey.com/r/9HY7JJ8>

<i>Wat is uw geslacht?</i>		
Man	17,3	22
Vrouw	82,7	105
Ander	0	0

De grote meerderheid van de respondenten is een vrouw (82,7%), namelijk 105 van de 127 respondenten. Mannelijke pleegzorgers zijn ondervertegenwoordigd in deze studie.

<i>Wat is uw leeftijd?</i>		
18 – 39 jaar	31,5	40
40 – 59 jaar	63,8	81
60 – 79 jaar	4,7	6
80 jaar of ouder	0	0

40 van de 127 respondenten is tussen de 18 en 39 jaar (31,5%), de grootste groep is tussen de 40 en 59 jaar (63,8%), een kleine groep van 4,7% is tussen de 60 en 79 jaar. Er zijn geen respondenten ouder dan 80 jaar.

<i>Hoe is uw huidige gezinssituatie?</i>		
(On)gehuwde partner	76,4	97
Alleenstaand	18,1	23
Biologische kinderen	52	66
Adoptiekinderen	3,9	5
Pleegkinderen	81,9	104
Stiefkinderen	3,2	4
(Groot)ouders, schoonouders, schoon-grootouders	3,2	4
Andere	2,4	3

De grootste groep van de respondenten woont samen met een partner, namelijk 97 van de 127 respondenten (76,38%). 23 respondenten zijn alleenstaand (18,11%). Ongeveer de helft van de respondenten (51,97%) heeft naast pleegkinderen ook biologische kinderen die onder hetzelfde dak wonen. Daarnaast zijn er 5 respondenten (3,94%) met adoptiekinderen en 4 respondenten met stiefkinderen (3,15%). Verder zijn er 4 respondenten (3,15%) die ook met hun (groot)ouders, schoonouders of schoon-grootouders samenwonen en 3 respondenten (2,36%) met nog anderen waarvan een kotstudent die een ex-pleegkind is, een kleindochter en een schoonbroer. Deze cijfers tonen een grote diversiteit in gezinsstructuren bij de respondenten aan.

<i>Hoe lang bent u al pleegouder?</i>		
2 – 4 jaar	39,4	50
5 – 7 jaar	22,8	29
8 – 10 jaar	10,2	13
Meer dan 10 jaar	27,6	35

De grootste groep van de respondenten neemt tussen de 2 en 4 jaar pleegzorg op (39,37%). 22,38% van de respondenten is tussen de 5 en 7 jaar pleegzorger, de kleinste groep tussen de 8 en 10 jaar (10,24%) en 27,56% meer dan 10 jaar.

Voor hoeveel personen van onderstaande leeftijden neemt u momenteel pleegzorg op?														
	1 kind		2 kinderen		3 kinderen		4 kinderen		5 kinderen		9 kinderen		Totaal	
Van 0 – 6 jaar	71,2	42	22	13	6,8	4	0	0	0	0	0	0	46,5	59
Van 7 – 12 jaar	68,8	44	21,9	14	6,3	4	1,6	1	0	0	1,6	1	50,4	64
Van 13 – 18 jaar	85,7	30	5,7	2	5,7	2	0	0	2,9	1	0	0	27,6	37
Ouder dan 18 jaar	70,6	12	11,8	2	17,7	3	0	0	0	0	0	0	13,4	17

48 van de 127 respondenten neemt pleegzorg op voor pleegkinderen uit verschillende leeftijdsgroepen. De meeste respondenten nemen pleegzorg op voor één pleegkind binnen dezelfde leeftijdsgroep.

59 van de 127 respondenten (46,5%) nemen de zorg op van een pleegkind tussen de 0 en 6 jaar. Hiervan neemt het grootste deel, namelijk 42 pleegzorgers, de zorg op voor één pleegkind van deze leeftijdsgroep (71,2%), 13 pleegzorgers voor 2 pleegkinderen (22%) en 4 pleegzorgers voor 3 pleegkinderen (6,8%).

Ongeveer de helft van de respondenten neemt de zorg op voor een pleegkind tussen de 7 en 12 jaar, namelijk 64 van de 127 respondenten (50,4%). De grootste groep neemt de zorg op voor één pleegkind in deze leeftijdsgroep namelijk 44 pleegzorgers (68,8%). 14 pleegzorgers nemen de zorg op voor 2 pleegkinderen in deze leeftijdsgroep (21,9%), 4 pleegzorgers voor 3 kinderen (6,3%), 1 pleegzorger voor 4 pleegkinderen (1,6%) en 1 pleegzorger voor 9 pleegkinderen tussen de 7 en 12 jaar (1,6%).

35 pleegzorgers (27,6%) vangen een pleegkind op tussen 13 en 18 jaar. Hiervan neemt de grootste groep, namelijk 30 pleegzorgers (85,7%), de zorg op voor 1 pleegkind in deze leeftijdsgroep. 2 pleegzorgers (5,7%) nemen de zorg op voor 2 pleegkinderen binnen deze leeftijdsgroep, 2 pleegzorgers (5,7%) voor 3 pleegkinderen en 1 pleegzorger (2,9%) voor 5 pleegkinderen binnen deze leeftijdsgroep.

17 respondenten (13,4%) vangen een pleegkind op boven de 18 jaar. Dit is de kleinste groep. Hiervan nemen 12 respondenten (70,6%) voor 1 pleegkind van deze leeftijd de zorg op, 2 pleegzorgers (11,8%) 2 pleegkinderen en 3 pleegzorgers (17,7%) 3 pleegkinderen boven de 18 jaar.

Analyse

Bij de dataverzameling van de kwantitatieve vragen, werden de resultaten automatisch verkregen in staafdiagrammen die de relatieve frequentie van de resultaten bevat via SurveyMonkey (De Neve, 2015). Deze staafdiagrammen worden gebruikt voor verdere analyse van de resultaten. Op zowel de staafdiagrammen als de antwoorden op de open vragen wordt een beschrijvende analyse toegepast, waarbij steeds de modus (meest voorkomende antwoorden) wordt benoemd, maar ook de andere antwoordopties worden besproken (Rosseel, 2018). Voor de stellingen met een 5-punts Likertschaal worden de twee uitersten op de schaal eerst samengenomen om zo te kijken of het merendeel van de respondenten het eens of oneens is. Nadien wordt een onderscheid gemaakt tussen zeer (on)eens en (on)eens (Rmila, 2008). In de analyse van de vragenlijst, worden ook opmerkingen bij de stellingen mee opgenomen. Hierbij wordt een selectie gemaakt uit de opmerkingen die relevant zijn voor de onderzoeksvraag. Voor de volledigheid van het onderzoek zijn deze opmerkingen toegevoegd in bijlage (zie bijlage 4.2).

Voor de open vragen wordt zowel inductieve (datagestuurde) als deductieve (theoriegedreven) kwalitatieve analyse toegepast (De Neve, 2015). Enerzijds wordt vanuit de literatuur vertrokken om de resultaten te bespreken. Anderzijds wordt er ook omgekeerd geredeneerd en worden de antwoorden uit de vragenlijst bekeken en bijkomende literatuur opgezocht (Bogdan & Biklen, 2007). Bij de eerste open vraag “hoe noemt jouw pleegkind of pleegkinderen jou?” worden de antwoorden gegroepeerd volgens de rolinvulling die pleegzorgers hierbij benoemen. Zo wordt een onderscheid gemaakt tussen pleegzorgers die worden aangesproken als ouder, bij de naam of als andere vorm van familie. Bij de tweede open vraag “hoe zou u zelf uw rol als pleegouder omschrijven in één zin?” worden de antwoorden opnieuw gegroepeerd volgens de rol die pleegzorgers hierbij benoemen. Enkele citaten worden hierbij weergegeven in de analyse. Deze selectie probeert de diversiteit van antwoorden weer te geven, maar ook aan te tonen wat de meest voorkomende antwoorden zijn. De meeste respondenten geven geen eenduidige rol aan en bevatten regelmatig overlap met andere rollen. De verschillende antwoorden worden geïnterpreteerd en onder een van de rollen geplaatst. Door deze complexiteit en subjectiviteit, kan niet aangegeven worden hoeveel respondenten welke rol opnemen. Alle antwoorden zijn toegevoegd in bijlage 4.3 voor de volledigheid van de resultaten.

LITERATUURSTUDIE

1. Meerouderschap

1.1 De opkomst van meerouderschap door de toenemende diversiteit in gezinsvormen

Sinds de jaren '60 kwam het traditionele gezin, van één gehuwde biologische vader en één biologische moeder met één of meer kinderen, onder druk te staan (Vandenbroeck, 2019). Naast het traditionele gezin zijn er andere gezinsvormen, zoals: éénoudergezinnen, nieuw samengestelde gezinnen, samenwonende maar niet gehuwde ouders, gezinnen met twee moeders of twee vaders, pleeggezinnen en adoptiegezinnen (staatscommissie herijking ouderschap, 2016). Uit de jaarlijkse cijfers van Kind en Gezin (2018), blijkt dat er een verschuiving in gezinsvormen in Vlaanderen is. Zo stelde Kind en Gezin in 2018 vast dat er een lichte toename is van 2,7% van het aantal éénoudergezinnen sinds 2011 (Kind en Gezin, 2018; Kind en Gezin, 2012). In 2018 woonde 14,3% van de kinderen in een éénoudergezin en 82,3% in een tweeoudergezin in Vlaanderen (Kind en Gezin, 2018). Kind en Gezin (2018) stelt verder dat het aantal kinderen dat in een traditioneel gezin leeft jaarlijks afneemt. Zo woonde in 2016 60,7% van de kinderen nog bij een gehuwd paar en in 2018 slechts 59,2%. Verder woonde in 2018 12% bij een alleenstaande moeder, 2,3% bij een alleenstaande vader, 2,7% bij een ander gezin dan de biologische ouders zoals een pleeggezin en 0,1% in een collectief huishouden zoals weeshuizen en verplegingsinrichtingen (Kind en Gezin, 2018; Statbel, 2017).

De opkomst van niet traditionele gezinsvormen komt voornamelijk door sociaal-demografische ontwikkelingen (staatscommissie herijking ouderschap, 2016). De toename in het aantal scheidingen en de opkomst van het ongehuwd samenwonen in de jaren '60 zijn de voornaamste redenen van de variatie in gezinsvormen (staatscommissie herijking ouderschap, 2016). Daarnaast zorgden enerzijds medische en juridische mogelijkheden, en anderzijds de emancipatie en toegenomen aanvaarding van de maatschappij van seksuele diversiteit er ook voor dat koppels van hetzelfde geslacht kinderen kunnen krijgen (staatscommissie herijking ouderschap, 2016; Boone, 2016 in Cammu 2018).

Kinderen kunnen naast hun biologische ouders ook andere ouders hebben. Dit kan zo zijn wanneer er medische assistentie plaatsvindt, zoals bij zaad-, eicel- en embryodonatie (staatscommissie herijking ouderschap, 2016). De personen die betrokken waren bij het geven van genetisch materiaal, kiezen soms wel of niet om betrokken te zijn bij het leven van deze kinderen (staatscommissie herijking ouderschap, 2016). Wanneer er sprake is van meer dan twee ouders voor de conceptie, wordt er gesproken van intentioneel meerouderschap

(Cammu, 2018). Bij niet-intentioneel meerouderschap komen de meerdere ouders pas later in het leven van de kinderen, zoals bij nieuw samengestelde gezinnen en pleegzorg (Cammu, 2018). Zowel bij intentionele als niet-intentionele meeroudersschapsgezinnen, zijn er meerdere ouders of 'reserve-opvoeders' en wordt er door de staatscommissie herijking ouderschap (2016) gesproken van "meerouderschap". Bij gezinsstructuren met meer dan twee ouders komt ouderschap onder druk te staan, aangezien deze gezinsvormen sterk afwijken van het traditionele gezin (staatscommissie herijking ouderschap, 2016).

1.2 Verschillende vormen van ouderschap

Juridisch en sociaal ouderschap vallen niet altijd samen, daarom worden deze twee opvattingen van ouderschap hieronder afzonderlijk besproken (staatscommissie herijking ouderschap, 2016; Sikorska, Kruger & Swennen, 2015).

1.2.1 Sociaal ouderschap

Wanneer over meerouderschap wordt gesproken, kan eerst de vraag gesteld worden wat het concept ouderschap concreet inhoudt. De staatscommissie herijking ouderschap (2016) omschrijft een ouder als: "een persoon met wie het kind een onvoorwaardelijke, stabiele, intense, intieme en niet in tijd afgegrensde relatie heeft, waarin voor het kind wordt gezorgd en het wordt geholpen zich te ontwikkelen". De zeven taken die een ouder volgens de staatscommissie herijking ouderschap (2016) dan moet opnemen om tot goed ouderschap te komen, zijn:

- onvoorwaardelijke, persoonlijke toewijding;
- garanderen van continuïteit van de relatie met het kind;
- instaan voor de verzorging en zorg van het lichamelijk welzijn;
- een pedagogische/opvoedende taak opnemen;
- organiseren en ondersteunen van het kind in de drieopvoedingsmilieus (gezin, school en publieke domein);
- instaan voor de vorming van de afstammingsidentiteit van het kind;
- verantwoordelijkheid nemen voor het contact en de omgang met andere belangrijke personen voor het kind, zoals eventuele andere ouders.

Deze taken worden door de staatscommissie herijking ouderschap (2016) omschreven als "opvoederschap." Hoghugh en Speight (1998) stellen dat elke persoon die één van de hierboven vermelde taken uitoefent, een ouderrol opneemt. Dit zijn dus niet enkel de biologische ouders. Indien andere personen zoals grootouders, andere familieleden, vrienden,

buren en zelfs dokters, één van deze taken opnemen, vervullen zij ook een ouderrol, maar zijn daarom geen ouder van het kind (Hoghughi & Speight, 1998).

1.2.1.1 Het concept “goed genoeg ouderschap”

Winnicott (1965, in Hoghughi & Speight, 1998) sprak voor het eerst van het concept “goed genoeg ouderschap” omdat het volgens hem onrealistisch is dat ouders altijd perfect voldoen aan de noden van hun kinderen. Ook de staatscommissie herijking ouderschap (2016) stelt dat er niet verwacht kan worden dat elke ouder aan alle zeven kenmerken van ouderschap perfect voldoet. Hoe goed genoeg ouderschap concreet wordt ingevuld, is afhankelijk van de cultuur en tijd waarin ouderschap wordt uitgeoefend (Hoghughi & Speight, 1998). Binnen een gezin, of de bredere opvoeding van een kind, kunnen de taken met betrekking tot ouderschap verdeeld worden tussen verschillende ouders (staatscommissie herijking ouderschap, 2016). In de realiteit wordt voor de geboorte van een kind vaak niet beoordeeld of een kind bij ouders terecht komt die aan deze zeven taken voldoen (staatscommissie herijking ouderschap, 2016). Enkel wanneer de zwangerschap niet natuurlijk verloopt door bijvoorbeeld zaad-, eikel- of embryodonatie of wanneer een rechter betrokken is bij de toewijzing van ouderschap zoals adoptie en pleegzorg, wordt op voorhand een oordeel geveld of ouders in staat zijn tot goed genoeg ouderschap (staatscommissie herijking ouderschap, 2016; Vandenbroeck, 2019; De Wilde, 2019; Pleegzorg Vlaanderen, 2019).

Niet elke ouder wordt dus op voorhand beoordeeld op zijn/haar capaciteiten als toekomstige ouder. Hierbij kan de vraag gesteld worden waarom de ene persoon die een ouderrol zal opnemen op voorhand wel wordt beoordeeld en een andere ouder niet. Bij elke ouder wordt wel een ondergrens van goed genoeg ouderschap bewaakt eenmaal deze ouder is (staatscommissie herijking ouderschap, 2016). In de realiteit blijkt dan ook dat ouders niet altijd voldoen aan deze ondergrens (Hoghughi & Speight, 1998). Wanneer ouderschap niet goed genoeg is, hebben kinderen meer kans om in de criminaliteit terecht te komen (Hoghughi & Speight, 1998). Het concept “goed genoeg ouderschap” wordt door Hoghughi en Speight (1998) gehanteerd om de maatschappij te beschermen. De maatschappij kan ingrijpen wanneer de ondergrens van goed genoeg ouderschap niet bereikt wordt. Enerzijds kan de maatschappij kinderen uithuisplaatsen, zoals bij pleegzorg (Hoghughi & Speight, 1998; Vandenbroeck, 2019). Anderzijds kunnen minder ingrijpende interventies die als preventie dienen, zoals opvoedingsondersteuning, ingezet worden (Vandenbroeck, 2019).

1.2.2 Juridisch ouderschap en ouderlijk gezag

Veranderingen in gezinsstructuren kunnen voor hervormingen zorgen binnen het familierecht (staatscommissie herijking ouderschap, 2016). In België is het familierecht nog steeds gebaseerd op het traditionele gezin waarbij het ouderlijk gezag automatisch wordt opgenomen

door de juridische ouders (Cammu, 2018). Juridische ouders zijn de wettelijk erkende ouders en kan door maximum twee personen worden ingevuld (Cammu, 2018; Verheij, 2013). Ouderlijk gezag gaat over de beslissingsbevoegdheid die ouders hebben over de verzorging en opvoeding van hun kind (Sikorska et al., 2015). Het ouderlijk gezag brengt rechten en plichten met zich mee (Sikorska et al., 2015). Zo zijn ouders met ouderlijk gezag verantwoordelijk voor onder andere opvoeding, onderdak, opleiding en algemeen welzijn tot het kind 18 jaar is (Cammu, 2018). De beslissingen die ouders nemen met betrekking tot het ouderlijk gezag, moeten steeds in het belang van het kind gebeuren (Cammu, 2018). Sikorska et al. (2015) maken een onderverdeling in drie soorten beslissingen: dagelijkse beslissingen, belangrijke beslissingen en noodbeslissingen. Aangezien het ouderlijk gezag en juridisch ouderschap slechts door twee dezelfde ouders worden ingevuld, leidt dit bij meerouderschap tot een discrepantie tussen de wettelijke positie en de rol die niet wettelijk erkende ouders opnemen (Cammu, 2018; staatscommissie herijking ouderschap, 2016). Ook in pleegzorg behouden enkel de wettelijk erkende ouders het juridisch ouderschap, maar voeren naast de wettelijk erkende ouders ook pleegzorgers opvoedende taken uit (Pleegzorg Vlaanderen, 2019; Cammu, 2018). Bij pleegzorg wordt er gesproken van “gedeeld ouderschap.” Sinds er in 2017 een statuut voor pleegzorgers is, is pleegzorg de enige uitzondering in België waarbij meerdere ouders een deel van het ouderlijk gezag kunnen opnemen. Pleegzorgers mogen volgens dit statuut dagelijkse en noodbeslissingen nemen (Pleegzorg Vlaanderen, 2019). In overeenkomst met de wettelijk erkende ouders kan besproken worden of pleegzorgers ook belangrijke beslissingen mogen nemen, maar deze bevoegdheid ligt in het algemeen nog bij de wettelijk erkende ouders. De wettelijk erkende ouders behouden dus het juridisch gezag en een deel van het ouderlijk gezag (Pleegzorg Vlaanderen, 2019; Cammu, 2018). Juridisch en sociaal ouderschap vallen bij pleegzorg niet samen aangezien sociaal ouderschap de feitelijke opvoedsituatie inhoudt en deze opvoedende taak voornamelijk wordt opgenomen door pleegzorgers (staatscommissie herijking ouderschap, 2016; Sikorska et al., 2015; Pleegzorg Vlaanderen, 2019). Wanneer sociaal en juridisch ouderschap niet samenvallen, worden de rechten en plichten van sociale ouders zonder juridisch ouderschap niet op dezelfde manier beschermd als de rechten en plichten van juridische ouders (staatscommissie herijking ouderschap, 2016; Sikorska et al., 2015).

1.3 Verschillende vormen van meerouderschap

Meerouderschap kan op verschillende manieren vorm krijgen, al dan niet juridisch verankerd (staatscommissie herijking ouderschap, 2016). Zoals hierboven beschreven, wordt meerouderschap in België niet juridisch vastgelegd (Cammu, 2018). Wel is het in België

mogelijk dat een tweede moeder, die niet de biologische ouder is, juridisch ouderschap opneemt. Hierbij spreekt men van “meemoederschap” (Sikorska et al., 2015). Bij meemoederschap zijn er twee juridische moeders en een niet wettelijk erkende biologische vader. Hierdoor is meemoederschap een vorm meerouderschap (Sikorska et al., 2015). Een andere vorm van meerouderschap is “in loco parentis”. Deze term uit de literatuur betekent letterlijk ‘in de plaats van een ouder’ en impliceert tijdelijk ouderschap (Sikorska et al., 2015). Deze ouder heeft geen gezag of juridisch ouderschap meer wanneer het tijdelijk ouderschap is beëindigd (Sikorska et al., 2015). Nog een andere manier waarop naar meerouderschap wordt gekeken, is “de facto ouderschap.” Dit verwijst naar een ouder die samenwoont met het kind en hierbij ook een deel van het gezag uitoefent, zoals stiefouders, en wordt enkel in de Verenigde Staten toegepast (Sikorska et al., 2015).

De staatscommissie herijking ouderschap (2016) onderscheidt drie modellen van ouderschap. In een eerste model zijn er één of twee ouders die instaan voor het relationele netwerk van het kind en ook verantwoordelijk zijn voor de belangen van het kind (staatscommissie herijking ouderschap, 2016). In dit eerste model is nog geen sprake van meerouderschap.

In een tweede model zijn er ‘kernouders’ die het juridisch ouderschap en het ouderlijk gezag voor enkele aspecten delen met andere ouders. Deze andere ouders worden dan erkend als ouder, maar hebben hierbij niet dezelfde rechten en plichten (staatscommissie herijking ouderschap, 2016). Pleegzorg in Vlaanderen valt onder dit tweede model van ouderschap. Aangezien enkel de wettelijk erkende ouders het juridisch ouderschap opnemen, maar het ouderlijk gezag wel gedeeld wordt met de pleegzorgers, is er sprake van meerouderschap (Pleegzorg Vlaanderen, 2019; Cammu, 2018).

In het derde model zijn er meer dan twee ouders die volledig het juridisch ouderschap en gezag delen (staatscommissie herijking ouderschap, 2016). Sikorska et al. (2015) spreken enkel van meerouderschap wanneer er meer dan twee juridische ouders zijn. In België, net zoals in de andere EU-landen, kan volgens deze benadering niet van meerouderschap gesproken worden, aangezien het juridisch ouderschap hier slechts door twee ouders kan opgenomen worden (Cammu, 2018). Bijgevolg worden pleegzorgers binnen het derde model niet als ouders beschouwd (Cammu, 2018).

1.3.1 Meerouderschap internationaal bekeken

Door de verschillende benaderingen van meerouderschap blijkt meerouderschap een complexe invulling te hebben, en bijgevolg ook ouderschap, wanneer meer dan twee ouders in beeld zijn (Cammu, 2018; staatscommissie herijking ouderschap, 2016). Meerouderschap wordt in de wetgeving in verschillende landen anders benaderd (Cammu, 2018). In België en alle andere EU-landen is juridisch ouderschap, waarbij de afstammingsband tussen kind en ouders juridisch wordt bevestigd, niet mogelijk voor meer dan twee ouders (Cammu, 2018).

Wel zijn er EU-landen waarbij ouderlijk gezag door meer dan twee ouders gedeeld kan worden. Hierbij wordt er gesproken van “meerouderschapsgezag” (Cammu, 2018). Meerouderschapsgezag zonder juridisch meerouderschap stemt overeen met het tweede model van meerouderschap waarbij juridisch ouderschap wordt opgenomen door kernouders, maar het ouderlijk gezag gedeeld wordt met andere opvoeders (staatscommissie herijking ouderschap, 2016).

Engeland, Finland en Frankrijk zijn voorbeelden van meerouderschapsgezag zonder juridisch meerouderschap (Sikorska et al., 2015). In deze landen worden immers juridisch ouderschap en ouderlijk gezag van elkaar losgekoppeld vanuit het principe van het belang van het kind (Sikorska et al., 2015). Wanneer er meerdere opvoeders in beeld zijn, moeten deze ook rechten krijgen in de visie van deze landen (Cammu, 2018; Sikorska et al., 2015). In Engeland kunnen de gezagsdragers onafhankelijk beslissingen nemen (Sikorska et al., 2015; Cammu, 2018). In Finland worden beslissingen genomen in samenspraak met alle ouders die het ouderlijk gezag uitoefenen (Sikorska et al., 2015). Zowel in Engeland als Finland kan meerouderschapsgezag door een onbeperkt aantal ouders worden opgenomen (Sikorska et al., 2015). In Frankrijk kan het meerouderschapsgezag maar aan één derde persoon worden toegekend (Sikorska et al., 2015). Hier kan meerouderschapsgezag enerzijds gedeeltelijk worden opgenomen waarbij de niet juridische ouders bevoegd zijn om een deel van de beslissingen te nemen. Anderzijds kunnen meerdere ouders in Frankrijk ook het volledig ouderlijk gezag opnemen (Sikorska et al., 2015). In Duitsland is meerouderschapsgezag niet juridisch verankerd, maar zijn er toch gezinsstructuren waarbij derden beslissingen kunnen nemen over kinderen, zoals stiefgezinnen (Sikorska et al., 2015).

In California en British Columbia is het derde model van meerouderschap van toepassing, waarbij meer dan twee ouders zowel juridisch ouderschap als ouderlijk gezag kunnen opnemen (staatscommissie herijking ouderschap, 2016; Cammu, 2018; Sikorska et al., 2015). Wanneer in California juridisch ouderschap wordt toegekend aan meer dan twee ouders, wil dit nog niet zeggen dat deze ouders automatisch het ouderlijk gezag uitoefenen. Zowel voor het juridisch ouderschap als het ouderlijk gezag wordt een beslissing door de rechtbank genomen en is juridisch meerouderschap en meerouderschapsgezag enkel mogelijk als dit in het belang van het kind is (Cammu, 2018). In British Columbia kan onderling een contract opgemaakt worden tussen meerdere ouders over juridisch ouderschap en ouderlijk gezag zonder rechterlijke tussenkomst (Cammu, 2018). De verschillende ouders hebben dus zowel juridisch ouderschap als ouderlijk gezag. Deze regeling is enkel mogelijk wanneer dit contract wordt opgesteld voordat de conceptie plaatsvindt en is dus niet mogelijk bij bijvoorbeeld pleegzorg of stiefgezinnen (Cammu, 2018).

1.4 De rol van kinderen binnen meerouderschap

Wanneer er over meerouderschap wordt gesproken, wordt er automatisch ook gesproken over kinderen. Ouders en kinderen kunnen immers niet los van elkaar worden gezien binnen ouderschap (Willems, 2005).

1.4.1 De rechten van kinderen

In het Verdrag inzake de Rechten van het Kind worden plichten toegewezen aan ouders, zodat juridische zekerheid wordt geboden voor de rechten van het kind (Willems, 2005). Ouders moeten hierbij onder andere instaan voor de opvoeding en ontwikkeling van het kind, en begeleiding en veiligheid bieden. Wanneer ouders niet voldoen aan deze plichten, kan de overheid ingrijpen (Willems, 2005). Ouderschap wordt met andere woorden gezien als enerzijds een ouderlijke verantwoordelijkheid en anderzijds een gedeelde verantwoordelijkheid van de samenleving (Vandenbroeck, 2019).

Wanneer een rechter ingrijpt in ouderschap, worden beslissingen genomen in “het belang van het kind” (Cammu, 2018). Vanuit het principe van het belang van het kind, worden kinderen in een pleeggezin geplaatst en wordt het contact tussen ouders en kind aangemoedigd (Pleegzorg Vlaanderen, 2019; Jeugdrecht, 2017; Cammu, 2018). “Het belang van het kind” is echter een vaag begrip en heeft nooit een vaste betekenis gekend (Carbone, 2014). Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind heeft een emancipatorisch kindbeeld waarbij alle kinderen zich moeten kunnen ontplooiën tot volwaardige burgers waarbij kinderen ook moreel, juridisch en politiek rechtspraak hebben (Willems, 2005). Kinderen kunnen dan steeds vragen om gehoord te worden, hun mening te geven en zelf te participeren wanneer er beslissingen worden gemaakt die betrekking hebben op het kind (Van Hove & De Schauwer, z.d.). Kinderen zijn meer dan enkel een maatschappelijke categorie (Kind & Samenleving, 2019). Ze gaan zelf actief om met de wereld waarin ze leven en moeten dus gezien worden als actieve actoren en betekenisverleners van hun eigen leven (Kay & Tisdall, 2012). Kinderen dienen dus ook een stem te krijgen binnen ouderschap (Kay & Tisdall, 2012). Ook in pleegzorg hebben kinderen het recht om gehoord te worden (Pleegzorg Vlaanderen, 2019). Daarnaast stelt Carbone (2014) dat de belangen van kinderen niet op zichzelf worden bepaald, maar deze steeds in relatie staan met de context van het kind. Een kind heeft er immers belang bij om deel uit te maken van een sociale omgeving, relaties te onderhouden met de ouders en een familie te hebben (Carbone, 2014). Bij het belang van het kind moeten ouders in staat zijn om de belangen van het kind in balans te brengen met eventuele andere kinderen (Carbone, 2014). Ten slotte moet een rechter rekening houden met de omstandigheden waarin ouders hun

kinderen opvoeden. De potentiële nadelen van een beslissing zoals een eventuele uithuisplaatsing of het stopzetten van contact tussen ouders en kind, moeten steeds afgewogen worden met de voor- en nadelen van een beslissing (Carbone, 2014).

1.4.2 Hechting en loyaliteit

Kinderen kunnen zich volgens de staatscommissie herijking ouderschap (2016) hechten aan meer dan twee personen en hiermee een pedagogische relatie aangaan. Ook van den Bergh, Weterings en Schoenmaekers (2010) stellen dat een kind zich aan verschillende personen, die op regelmatige basis betrokken zijn bij de opvoeding en verzorging, kan hechten. Er is geen natuurlijk maximum aantal personen waaraan een kind zich kan hechten, maar vanuit het hechtingsperspectief lijken vier personen het gemiddelde te zijn (staatscommissie herijking ouderschap, 2016). Het aantal hechtingsfiguren per kind verschilt echter en is afhankelijk van zijn/haar temperament, karakter en zorgbehoefte (van Druten, 2001). Doorheen de jaren kunnen kinderen andere types van gehechtheid en verbondenheid ontwikkelen met verschillende volwassenen (staatscommissie herijking ouderschap, 2016). De aard van de hechting hangt af van de mate waarin de volwassene aandacht heeft voor de noden en behoeften van een kind en hier responsief op reageert (van Druten, 2001; van den Bergh et al., 2010). Vanuit het hechtingsperspectief lijkt het dus mogelijk om meer dan twee ouders te hebben met wie een kind een relatie kan aangaan (staatscommissie herijking ouderschap, 2016). Kestens (2010) gaat nog een stap verder en stelt dat kinderen er baat bij hebben zoveel mogelijk veilige hechtingsfiguren te hebben omdat dit kinderen beschermt tegen nadelige gevolgen van onveilige relaties. Volgens Kestens (2010) is er geen maximum aantal hechtingsfiguren.

Bij kinderen is er vaak een primaire hechtingspersoon (staatscommissie herijking ouderschap, 2016). In de hechtingstheorie van Bowlby (1969) wordt ervan uitgegaan dat de ouders of primaire verzorgers de primaire hechtingspersoon van het kind zijn. Als een ouder of primaire verzorgingsfiguur sensitief en responsief reageert op de noden van het kind, kan het kind een veilige hechting ontwikkelen (van Druten, 2001; van den Bergh et al., 2010). Een hechtingspersoon in de hechtingstheorie staat immers in voor een algemeen gevoel van veiligheid bij het kind (Bowlby, 1969). Een hechtingsrelatie ontstaat dus niet door de geboorte, maar door een interactioneel proces dat ook door andere personen dan de biologische ouders opgenomen kan worden (van den Bergh et al., 2010). Hierbij kan de vraag worden gesteld of pleegzorgers een veilige hechtingsrelatie kunnen bieden aan kinderen (Kestens, 2010). Pleegzorg is een complexe context voor kinderen om veilige hechtingsrelaties te ontwikkelen (Kestens, 2010). Enerzijds moet het kind een breuk met de ouders verwerken doordat het kind uit zijn/haar gezin wordt gehaald. Anderzijds moet het kind een nieuwe relatie aangaan met

de pleegzorgers doordat het kind plots in een pleeggezin wordt geplaatst. Door deze complexe hechtingsrelaties van het kind is het voor pleegzorgers niet evident om met het kind een veilige hechtingsrelatie aan te gaan (Kestens, 2010).

Hechting houdt volgens van den Bergh et al. (2010) verband met loyaliteit. Van den Eerenbeemt en Bakhuizen (2001) stellen dat er twee vormen van loyaliteit bestaan: zijns- of existentiële loyaliteit en verworven loyaliteit. Existentiële loyaliteit is meteen aanwezig voor de biologische ouders vanaf dat een kind geboren is (van den Eerenbeemt & Bakhuizen, 2001). Verworven loyaliteit ontstaat door de aanwezigheid van de ouders of primaire verzorgers die de zorg opnemen voor het kind. Als deze ouders of primaire verzorgers op gepaste wijze aandacht geven aan het kind en een hechtingsrelatie aangaan, ontstaat er verworven loyaliteit bij het kind (van den Bergh et al., 2010). Ook bij pleegzorg kunnen kinderen loyaal zijn aan pleegzorgers aangezien deze pleegzorgers zorg opnemen voor het kind. Het gaat dan om verworven loyaliteit die na verloop van tijd kan groeien (Van den Eerenbeemt & Bakhuizen, 2001). Zijnsloyaliteit van pleegkinderen aan pleegzorgers is niet aanwezig (Van den Eerenbeemt & Bakhuizen, 2001).

2. Pleegzorg

2.1 Wat is pleegzorg?

Pleegzorg omvat een verscheidenheid aan hulpverleningsactiviteiten en is daardoor niet eenvoudig te definiëren (Vanschoonlandt et al., 2012). Er bestaan dan ook verschillende definities van pleegzorg, waarbij elke definitie zijn eigen accenten legt. Colton en Williams (1997) geven volgende definitie aan pleegzorg:

“Care provided in the carers’ home, on a temporary or permanent basis, through the mediation of a recognised authority, by specific carers, who may be relatives or not, to a child (differently defined in different countries) who may or may not be officially resident with them.” (p. 292)

Colton en Williams (1997) geven aan dat een universeel zorgmodel tekortschiet aan individuele en lokale contexten en proberen met een eerder internationale definitie tegemoet te komen aan verschillende contexten van zorg in verschillende landen. Ook George, Van Oudenhoven en Wazir (2003) geven aan dat pleegzorg geen geïsoleerd proces is, maar steeds in een sociale, culturele, economische en politieke context gebeurt. Pleegzorg hoort volgens hen een eerder brede, flexibele en inclusieve definitie te hebben.

Binnen de Nederlandstalige context bestaan verschillende definities van pleegzorg die gehanteerd worden met elk een andere klemtoon (Vanschoonlandt et al., 2012). Hieronder volgen enkele voorbeelden van definities die in het Nederlands taalgebied gebruikt worden. Deze definities zijn meer contextgebonden dan de voorgaande definitie van Colton en Williams (Vanschoonlandt et al., 2012).

“Een voorziening voor hulpverlening aan jeugdigen en ouders/gezin waarbij tijdelijk of permanent verzorging en opvoeding worden verleend binnen gezinsverband door één of meer natuurlijke personen, zijnde niet de ouders, stief- of adoptiefouders, op grond van een indicatie en onder begeleiding van een hulpverleningsinstantie” (Robbroeckx & Bastiaensen, 2001, p. 15).

“Bij pleegzorg engageert een gezin zich voor korte of lange tijd om kinderen en jongeren (en volwassenen) die niet in hun natuurlijke omgeving kunnen blijven de kans te geven om toch in gezinsverband opgevangen te worden” (Heeren, 2009 in Vanderfaeillie et al., 2014, p. 59).

“Een vorm van hulpverlening, waarbij natuurlijke personen of gezinnen onder begeleiding van een dienst voor pleegzorg en tegen vergoeding, tijdelijk instaan voor de opname of ondersteuning van personen die daartoe in aanmerking komen,

overeenkomstig de geldende wetgeving” (Verreth, 2009 in Vanderfaeillie et al., 2014, p. 24).

“Tijdelijke zorg voor kinderen en jongeren of volwassenen met een (vermoeden van) handicap en/of een psychiatrische problematiek die niet thuis kunnen wonen. Pleegzorg gebeurt door vrijwillige pleeg- en gastgezinnen die -met de steun van een dienst voor pleegzorg- een (tijdelijke) thuis bieden aan deze kwetsbare groep” (Pleegzorg Vlaanderen, 2019).

Pleegzorg lijkt dus geen eenduidige definitie te hebben. Wel komen er in de verschillende definities een aantal gemeenschappelijke zaken terug. Zo gaat het steeds over het tijdelijk opvangen van personen die niet zelfstandig kunnen wonen of niet langer thuis kunnen blijven (Vanschoonlandt et al., 2012). In de praktijk kan het tijdelijk aspect van pleegzorg echter in vraag worden gesteld, aangezien op voorhand niet vastligt hoelang een pleegkind bij een pleeggezin verblijft. Bij pleegzorg blijft het doel steeds hereniging met de biologische ouders (Kestens, 2010). Ook als de kans op gezinshereniging klein is, komt er bijna nooit juridische zekerheid dat het kind bij de pleegzorgers blijft (Kestens, 2010). Verder blijkt uit de verschillende definities dat de leeftijd van de mensen die in pleegzorg worden opgevangen, variabel is en kan gaan over kinderen, jongeren en volwassenen (Pleegzorg Vlaanderen, 2019; Vanschoonlandt et al., 2012). Zowel gezinnen die deze personen opvangen als ouders krijgen professionele begeleiding (Vanschoonlandt et al., 2012). In deze studie zal de definitie gehanteerd worden van Pleegzorg Vlaanderen (2019) aangezien het onderzoek van deze studie zich in Vlaanderen situeert. Daarnaast is er sinds het statuut voor pleegzorgers in 2017 nieuwe regelgeving in Vlaanderen voor pleegzorgers (Pleegzorg Vlaanderen, 2019).

2.2 Pleegzorg in Vlaanderen

Pleegzorg in Vlaanderen biedt kinderen, jongeren en volwassenen die niet meer thuis kunnen wonen opvang in pleeggezinnen of gastgezinnen (Pleegzorg Vlaanderen, 2019). Pleegzorg Vlaanderen (2019) richt zich hierbij op vier verschillende doelgroepen: kinderen en jongeren van 0 tot 18 jaar (pleegkinderen), volwassenen met een beperking en/of psychische problemen (pleeggasten), niet-begeleide minderjarigen en vluchtelinggezinnen. Deze vier doelgroepen worden meestal opgevangen omdat ouders voor korte of lange tijd niet voor hun kind kunnen zorgen (Pleegzorg Vlaanderen, 2019). Volgens Rodger, Cummings en Leschied (2006) is er vaak sprake van een problematische opvoedingssituatie in een pleegzorgsituatie. Een problematische opvoedingssituatie wordt door opvang vzw (2008, in Kerselaers, 2010) omschreven als: “een toestand waarin de fysieke integriteit, de affectieve, morele, intellectuele of sociale ontplooiingskansen van minderjarigen in het gedrang komen, door bijzondere

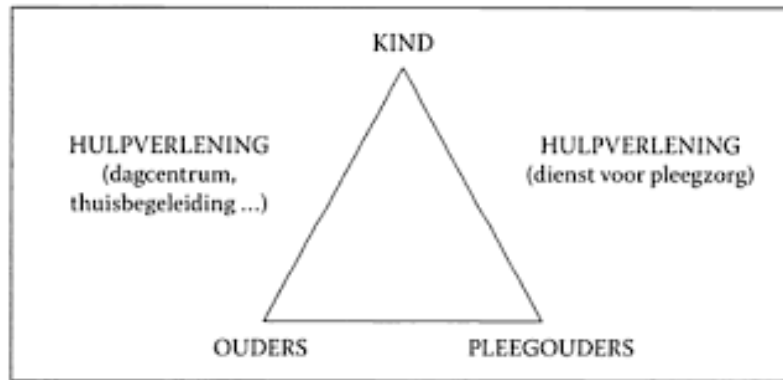
gebeurtenissen, door relationele conflicten of door de omstandigheden waarin zij leven.” Pleegkinderen en pleeggasten bevinden zich met andere woorden vaak in een complexe situatie (Kerselaers, 2010).

In Vlaanderen zijn er meer dan 4000 pleeggezinnen die deze kinderen, jongeren of volwassenen met een beperking een nieuwe thuis bieden (Pleegzorg Vlaanderen, 2019). In 1998 waren er 3.929 pleegzorgsituaties en in 2016 waren er reeds 7.021 pleegzorgsituaties. Van 2015 naar 2016 steeg het aantal pleegzorgsituaties met 9% in één jaar tijd (Pleegzorg Vlaanderen, 2016). Opmerkelijk is dat de instroom binnen pleegzorg groter is dan de uitstroom (Pleegzorg Vlaanderen, 2016).

Er zijn verschillende diensten of personen die deze kinderen, jongeren of volwassenen met een beperking aanmelden bij pleegzorg (De Wilde, 2019). Er kan sprake zijn van buitengerechtelijke of vrijwillige pleegzorg waarbij de ouders zelf de vraag stellen naar een verblijf voor hun kind in een pleeggezin. Hierbij kan de ouder deze vraag stellen bij twee gemandateerde voorzieningen: Ondersteuningscentra Jeugdzorg (OCJ) of Vertrouwenscentra Kindermishandeling (VK). Deze voorzieningen helpen de ouders verder naar pleegzorg (De Wilde, 2019). Binnen vrijwillige pleegzorg ligt de beslissing om pleegzorg stop te zetten bij de ouders (Pleegzorg Vlaanderen, 2019; De Wilde, 2019). Wanneer de pleegzorgdienst echter vanuit het belang van het kind beslist dat het kind niet terug naar de biologische ouders kan, probeert men eerst om vrijwillige pleegzorg verder te zetten (Pleegzorg Vlaanderen, 2019). Een jeugdrechter kan pleegzorg opleggen wanneer doorzetting van vrijwillige pleegzorg niet lukt en er sprake is van: een minderjarige die de wet overtreden heeft (een als misdrijf omschreven feit of MOF), een minderjarige die zich in een verontrustende opvoedingssituatie bevindt (VOS), een acute crisissituatie binnen het gezin optreedt of wanneer één of beide ouders tekortschieten in de opvoeding van de minderjarige (De Wilde, 2019). Wanneer een jeugdrechter pleegzorg oplegt, is er sprake van gedwongen of gerechtelijke pleegzorg (Pleegzorg Vlaanderen, 2019; De Wilde, 2019).

2.2.1 De pleegzorgdriehoek

De pleegzorgdriehoek (figuur 1) bevat drie actoren waarmee rekening gehouden dient te worden binnen pleegzorg: de context van het pleeggezin, de context van het biologische gezin en het pleegkind zelf (Willemse, 2004). Hieronder worden deze drie verschillende actoren besproken.

Figuur 1. De pleegzorgdriehoek. Herdrukt van *Elke dag is pleegzorgdag. Alles voor en over pleeggezinnen* (p.15), door A. Willemse, 2004, geraadpleegd op 25 maart 2019, van <http://books.google.com/>. Copyright 2004 door Uitgeverij Lannoo nv.

Pleegkinderen en pleeggasten

Pleegkinderen zijn kinderen en jongeren tussen 0 en 18 jaar die niet meer thuis kunnen wonen door allerlei verschillende problemen en worden door een pleeggezin opgevangen (Pleegzorg Vlaanderen, 2019). Het kan gaan om tijdelijke problemen waarbij de kinderen redelijk snel terug naar huis kunnen, maar het kan ook om hardnekkige problemen gaan waardoor het kind voor een lange tijd in een pleeggezin verblijft (Pleegzorg Vlaanderen, 2019). Binnen pleegzorg zijn er verschillende modules⁵ die variëren naargelang de duur, frequentie en intensiteit van zorg van een pleeggezin (Pleegzorg Vlaanderen, 2019). Vanuit het principe “het belang van het kind” kan pleegzorg verlengd worden tot 25 jaar, aangezien deze leeftijd meer aansluit bij de leeftijd waarop jongeren na hun studie het ouderlijk huis verlaten (Pleegzorg Vlaanderen, 2019; Agentschap Jongerenwelzijn, 2017). Daarnaast zorgt een verlenging van het verblijfsrecht voor pleegkinderen voor meer continuïteit van de zorg (Agentschap Jongerenwelzijn, 2017). Kinderen kunnen terug naar huis keren als de problemen binnen het gezin zijn aangepakt (Pleegzorg Vlaanderen, 2019). Ook kinderen met een beperking kunnen binnen pleegzorg terecht komen omdat deze kinderen vaak extra zorg en aandacht nodig hebben, wat belastend kan zijn voor de ouders. De ondersteuning van een pleeggezin kan deze taak draaglijker maken voor de ouders (Pleegzorg Vlaanderen, 2019). Pleegzorg biedt naast opvang voor pleegkinderen ook opvang voor pleeggasten in een gastgezin. Hierbij

⁵ Pleegzorg Vlaanderen. (2019). *Verschillende vormen*. Geraadpleegd op 28 maart 2019, van <https://www.pleegzorgvlaanderen.be/over-pleegzorg/wat-is-pleegzorg/verschillende-vormen>

worden volwassenen met een beperking en/of een psychiatrische problematiek opgevangen in een gastgezin (Pleegzorg Vlaanderen, 2019).

Aangezien deze studie ouderschap bestudeert, zal de focus verder liggen op pleegzorgers die pleegkinderen opvangen. Bovendien zijn er veel meer pleegkinderen dan pleeggasten. In 2016 waren er immers in totaal 6.507 pleegkinderen en 505 pleeggasten in Vlaanderen (Pleegzorg Vlaanderen, 2016). De leeftijd van de pleegkinderen die in 2016 geplaatst zijn, is redelijk gelijklopend. De grootste groep pleegkinderen in 2016 waren kinderen tussen 0 en 3 jaar, namelijk 32% van de pleegkinderen. Kinderen tussen 4 en 6 jaar hadden een aandeel van 15%, 20% van de kinderen was tussen de 7 en 11 jaar, 9% was tussen 12 en 13 jaar en 24% tussen 14 en 17 jaar (Pleegzorg Vlaanderen, 2016).

Biologische ouders

De rol van de biologische ouders komt in gedrang binnen pleegzorg (Weterings, 2003). Hun kind is immers een pleegkind geworden. De relatie tussen ouder en kind, het ouderlijk gezag en het recht om het eigen kind op te voeden is hierdoor niet meer vanzelfsprekend (Weterings, 2003). Bij Pleegzorg Vlaanderen (2019) is gedeeld ouderschap een belangrijk uitgangspunt. De biologische ouders behouden het juridisch ouderlijk gezag, maar de rol van opvoedende ouder wordt niet altijd verzekerd voor de biologische ouders. Ouderschap en opvoederschap komen met andere woorden niet altijd overeen (staatscommissie herijking ouderschap, 2016; De Wilde, 2019). Pleegzorg Vlaanderen (2019) stelt dat het niet de bedoeling is dat pleegzorgers het volledige ouderschap overnemen, maar als een vorm van ondersteuning fungeren voor de ouders bij het opvoeden van hun kind. Toch verliezen de biologische ouders een groot deel van die opvoedende en zorgende rol (Weterings, 2003). Deze opvoedende en zorgende rol, maakt een groot deel uit van de identiteit van de ouder (Schofield et al., 2011). De identiteit van de ouder kan gezien worden als een sociale constructie. Hierbij verwacht de samenleving dat ouders hun kind opvoeden en voor hen zorgen en dat het kind steeds centraal staat voor de ouders (Schofield et al., 2011).

Zoals in het rapport van de staatscommissie herijking ouderschap (2016) blijkt, bewaakt de maatschappij een ondergrens van goed genoeg ouderschap. Wanneer ouders niet voldoen aan deze ondergrens, grijpt de maatschappij in en kunnen deze kinderen in een pleeggezin geplaatst worden. Opvang vzw (2008 in Kerselaers, 2010) stelt dat wanneer er naar de meer concrete redenen wordt gekeken waarom een kind in pleegzorg wordt geplaatst, het merendeel van de problemen zich situeert bij de ouders. Enkele voorbeelden zijn: partnergeweld, vechtscheidingen, seksueel grensoverschrijdend gedrag of misbruik, fysiek geweld, een psychiatrische problematiek bij een van de ouders, gezondheidsproblemen en zwakke pedagogische vaardigheden van de ouders (Opvang vzw, 2008 in Kerselaers, 2010).

Deze problemen die bij ouders worden gesitueerd, kunnen er mede voor zorgen dat de maatschappij op een oordelende manier naar deze ouders kijkt en kan zo een invloed hebben op de identiteit van de ouder (Opvang vzw, 2008 in Kerselaers, 2010; Schofield et al., 2011).

In de context van Pleegzorg Vlaanderen (2019) spreekt men doorgaans van 'de ouders' en niet van de biologische of natuurlijke ouders. De ouders kunnen niet vervangen of vergeten worden omwille van het gedeeld ouderschap (De Wilde, 2019; Pleegzorg Vlaanderen, 2018). Ook in deze studie wijst de term 'ouders' naar de biologische of natuurlijke ouders om zo de identiteit en rol van de biologische ouders te bevestigen.

Pleegzorgers

In 2016 begeleidde Pleegzorg Vlaanderen 4.717 pleeggezinnen (Pleegzorg Vlaanderen, 2016). De taak van een pleeggezin kan worden opgenomen door een gezin dat voordien geen band had met het kind of de jongere (bestandspleegzorg) of kan opgenomen worden door een gezin uit het familiale of sociale netwerk van het kind (netwerkpleegzorg), zoals burens, vrienden of collega's van de ouders (Pleegzorg, 2019). Bij bestandspleegzorg worden kandidaat-pleegzorgers geselecteerd en gescreend en doorlopen verschillende info- en vormingssessies vooraleer ze pleegzorg kunnen opnemen (De Wilde, 2019; Pleegzorg Vlaanderen, 2019). Bij netwerkpleegzorg is de selectieprocedure meer beperkt en zijn er slechts enkele screeningsgesprekken voordat het kind wordt geplaatst en volgt, nadat het kind is opgenomen in het pleeggezin, een screening (De Wilde, 2019). In Vlaanderen werd in 2016 63% van de pleegkinderen en pleeggasten opgevangen door middel van netwerkpleegzorg en 37% via bestandspleegzorg (Pleegzorg Vlaanderen, 2016). De rol van bestandspleegzorgers en netwerkpleegzorgers kan anders ervaren worden. Netwerkpleegzorg kan immers ook door familie opgenomen worden, waardoor netwerkpleegzorgers het kind en ouders op voorhand reeds kennen (Strijker, Zandberg, Van der Meulen & Bieuwe, 2002). Strijker et al. (2002) stellen dat het nog complexer kan zijn om de rol en verantwoordelijkheden van netwerkpleegzorgers af te bakenen dan bij bestandspleegzorgers. Om deze complexe factor uit de weg te gaan, wordt in deze studie gefocust op bestandspleegzorg om zo de rol van deze pleegzorgers in beeld te brengen.

Andere termen die gehanteerd worden om over pleegzorgers te spreken zijn: pleeggezin, gastgezin en pleegouders. Met het pleeg- of gastgezin wordt het hele gezin bedoeld waarin een pleegkind of pleeggast wordt opgevangen (Bronselaer et al., 2011). De termen pleegzorger en pleegouder worden door elkaar gebruikt in de literatuur. De term 'pleegzorger' krijgt de voorkeur volgens De Wilde (2018 in De Boitselier, 2019) aangezien het kind al reeds ouders heeft.

Impliciete veronderstellingen van de pleegzorgdriehoek

Hoewel het traditionele gezin niet langer de norm is, lijkt er binnen de pleegzorgdriehoek geen plaats voor andere gezinsvormen (Vandenbroeck, 2019; staatscommissie herijking ouderschap, 2016; De Graeve, 2012). De rol van een pleeggezin kan echter ook worden opgenomen door alleenstaanden, holebi's en nieuw samengestelde gezinnen (Pleegzorg Vlaanderen, 2019). Bovendien worden de ouders als een geheel beschouwd waarbij er geen plaats lijkt voor andere gezinsvormen, zoals gescheiden ouders en alleenstaanden (De Graeve, 2012). De driehoek stelt dus indirect een norm van een bepaalde gezinsvorm. Bovendien veronderstelt de driehoek hierbij dat de band tussen enerzijds ouders en kind en anderzijds pleegzorgers en kind essentieel is voor de ontwikkeling van het kind (De Graeve, 2012).

Wanneer meerouderschap binnen de pleegzorgdriehoek wordt bekeken, blijkt dat de driehoek gelijkbenig is en zo impliceert dat het kind een gelijkwaardige relatie heeft met de pleegzorgers en de ouders (De Graeve, 2012). Deze gelijkbenige driehoek veronderstelt bovendien dat pleegzorgers en ouders gelijkwaardig zijn aan elkaar in pleegzorg en ze dus ook gelijke machtsposities innemen (De Graeve, 2012). Toch lijken pleegzorgers en ouders een andere invulling te hebben van ouderschap (Cammu, 2018). Juridisch ouderschap en ouderlijk gezag vallen immers niet samen bij pleegzorg (Cammu, 2018). Hierbij kan de vraag gesteld worden of dit dan ook om een gelijkwaardige positie in ouderschap gaat.

2.3 Rechten van pleegzorgers met betrekking tot ouderschap

2.3.1 Rechten internationaal bekeken

2.3.1.1 Juridische positie van pleegzorgers

Pleegzorgers kunnen in EU-landen geen juridisch ouderschap opnemen (Cammu, 2018; Bruning, 2019; Wisso & Johansson, 2018; gov.uk, z.d.). In Nederland, Zweden en Engeland blijft het ouderlijk gezag in de meeste pleegzorgsituaties bij de ouders (Bruning, 2019; Wisso & Johansson, 2018; gov.uk, z.d.). Pleegzorgers kunnen in deze landen wel onder bepaalde voorwaarden een aanvraag indienen om (een deel van) het ouderlijk gezag op te nemen (Bruning, 2019; Wisso & Johansson, 2018; gov.uk, z.d.). In Nederland kunnen pleegzorgers enkel een aanvraag indienen om het ouderlijkgezag over te nemen wanneer het ouderlijk gezag van de ouders wordt beëindigd (Bruning, 2019). In de praktijk blijkt echter in de meeste gevallen bij gezagsbeëindiging van de ouders dat het gezag wordt opgenomen door pleegzorgvoorzieningen, namelijk 35% van alle pleegzorgsituaties, en niet door pleegzorgers, namelijk 11% van alle pleegzorgsituaties (Bruning, 2019). In Zweden blijft het ouderlijk gezag

bij de ouders en kunnen pleegzorgers geen beslissingen nemen zonder toestemming van de ouders (Wisso & Johansson, 2018). Enkel wanneer pleegzorgers langer dan drie jaar een pleegkind opvangen, kunnen pleegzorgers in Zweden via de rechtbank vragen om het gezag over te nemen van de ouders (Wisso & Johansson, 2018). Ouders verliezen dan het gezag en kunnen hun kind niet terug naar huis halen zonder een tussenkomst van de rechter (Wisso & Johansson, 2018). In Engeland kunnen pleegzorgers aanvragen om het ouderlijk gezag te delen met de ouders (gov.uk, z.d.). Pleegzorgers met gedeeltelijk ouderlijk gezag, kunnen zowel dagelijkse als belangrijke beslissingen nemen over het kind zonder toestemming van de andere gezagsdragers, namelijk de ouders (gov.uk, z.d.).

2.3.1.2 Financiële ondersteuning van pleegzorgers

De financiële tegemoetkoming voor pleegzorgers varieert in verschillende landen. Hierin kan een onderscheid gemaakt worden tussen twee groepen. De eerste groep landen, waaronder Slovenië, Frankrijk en Polen, geven pleegzorgers een loon (Courtney & Thoburn, 2009; Kirton 2001; Laklija, 2011). In deze landen wordt pleegzorg als een beroep beschouwd waarbij pleegzorgers recht hebben op betaling omwille van het professionele werk dat zij verrichten. Hierbij hebben pleegzorgers gespecialiseerde kennis en vaardigheden nodig bij het opvoeden van een pleegkind (Courtney & Thoburn, 2009; Kirton 2001). In de tweede groep landen, waaronder Zweden en België, krijgen pleegzorgers geen loon (Kirton 2001; Pleegzorg Vlaanderen, 2019; Laklija, 2011). In deze landen wordt er vertrokken vanuit een vrijwilligerskarakter waarbij een ouderrol van pleegzorgers centraal staat (Punselie, 2006; Kirton 2001; Pleegzorg Vlaanderen, 2019; Laklija, 2011). Wel krijgen pleegzorgers in deze landen een vergoeding die de kosten van het opnemen van de zorg voor een pleegkind zou moeten dekken (Punselie, 2006; Laklija, 2011). In sommige landen, zoals Nederland, wordt een onderscheid gemaakt tussen verschillende soorten pleegzorgers (Punselie, 2006; Laklija, 2011). Pleegzorgers die als professional beschouwd worden, krijgen een salaris vanuit het idee dat deze pleegzorgers de meer complexe pleegzorgsituaties opnemen en hiervoor meer geschoold zijn. Pleegzorgers die een kind opvangen vanuit een vrijwillig karakter krijgen geen loon, maar wel een onkostenvergoeding (Puselie, 2006).

2.3.2 Rechten in Vlaanderen

In Vlaanderen blijft het juridisch ouderschap enkel bij de ouders net zoals in Engeland, Zweden en Nederland (Cammu, 2018; Bruning, 2019; Wisso & Johansson, 2018; gov.uk, z.d.). Een verschil met Vlaanderen en deze landen is dat pleegzorgers in Vlaanderen automatisch een deel van het ouderlijk gezag opnemen. Pleegzorgers in Vlaanderen moeten met andere woorden geen aanvraag indienen bij de rechter (Cammu, 2018; Bruning, 2019; Wisso & Johansson, 2018; gov.uk, z.d.). Welke rechten pleegzorgers precies hebben en hoe zij hun rol

moeten invullen, werd formeel vastgelegd in het statuut voor pleegzorgers in 2017 (Jeugdrecht, 2017).

2.3.2.1 Het statuut voor pleegzorgers (2017)

Sinds 1 september 2017 is een nieuwe wet over het statuut voor pleegzorgers in Vlaanderen van toepassing (Jeugdrecht, 2017). Deze wet is geldig voor minderjarige pleegkinderen binnen perspectiefbiedende en perspectiefzoekende pleegzorg⁶ voor zowel vrijwillige als gedwongen pleegzorg (Pleegzorg Vlaanderen, 2019). Het statuut van 2017 voor pleegzorgers zorgt voor het eerst voor een duidelijke rolverdeling voor ouders en pleegzorgers binnen pleegzorg. Dit statuut stelt immers dat ouders betrokken blijven bij de opvoeding van hun kind, maar geeft daarnaast pleegzorgers erkenning voor de taken die ze opnemen (Pleegzorg Vlaanderen, 2019; Jeugdrecht, 2017). Hierbij staat het belang van het kind en een goede samenwerking tussen alle betrokken partijen centraal (Pleegzorg Vlaanderen, 2019; Jeugdrecht, 2017).

Voor pleegzorgers houdt dit statuut in dat zij verblijfsrecht hebben. Het pleegkind blijft bij de pleegzorger zolang als wordt gesteld door de jeugdhulpbeslissing (Pleegzorg Vlaanderen, 2019). Het verblijfsrecht zorgt voor meer zekerheid voor pleegzorgers om de zorg voor hun pleegkind langere tijd op te nemen (Agentschap Jongerenwelzijn, 2017). Pleegzorg blijft echter toewerken naar gezinshereniging (Kestens, 2010). Dit tijdelijke aspect kan een ouderschapsrol voor pleegzorgers onderdrukken aangezien ouderschap een “niet in tijd afgegrensde relatie” veronderstelt (staatscommissie herijking ouderschap, 2016). Pleegzorgers bij wie een pleegkind langer dan een jaar heeft gewoond, hebben wel het recht om contact met het kind te houden wanneer de plaatsing is beëindigd (Pleegzorg Vlaanderen, 2019; Agentschap Jongerenwelzijn, 2017). Hierdoor lijkt het bij langdurige pleegzorg toch mogelijk om een langdurige relatie tussen kind en pleegzorger te onderhouden wanneer pleegzorg is beëindigd. Daarnaast blijkt uit onderzoek dat de kans op gezinshereniging kleiner is wanneer pleegkinderen langer in een pleeggezin verblijven. Hierdoor is de kans groter dat het kind bij het pleeggezin blijft en is een langdurige relatie mogelijk (Van den Bergh & Weterings, 2010).

Binnen het statuut voor pleegzorgers mogen pleegzorgers dagelijkse beslissingen nemen in het leven van hun pleegkind, zoals het uur van bedtijd, een doktersbezoek, of hij/zij bij een vriendje mag blijven spelen,... (Pleegzorg Vlaanderen, 2019). Op deze manier moeten pleegzorgers niet meer naar de jeugdrechter stappen wanneer ze een beslissing willen nemen over het leven van hun pleegkind (Jeugdrecht, 2017). Net zoals bij biologische en juridische ouders, hebben pleegzorgers een zekere vrijheid over hoe ze hun pleegkind opvoeden (Vandenbroeck, 2019). Deze autonomie is echter meer beperkt voor pleegzorgers, aangezien

⁶ Pleegzorg Vlaanderen. (2019). *Verschillende vormen*. Geraadpleegd op 28 maart 2019, van <https://www.pleegzorgvlaanderen.be/over-pleegzorg/wat-is-pleegzorg/verschillende-vormen>

ouders belangrijke beslissingen blijven nemen in het leven van hun kind rond gezondheid, opvoeding, opleiding en godsdienst of levensbeschouwing (Pleegzorg Vlaanderen, 2019). In overleg met de pleegzorgdienst kunnen ouders en pleegzorgers kiezen om bepaalde beslissingen over te laten aan de pleegzorgers (Pleegzorg Vlaanderen, 2019). Dit wordt opgenomen in een afsprakennota. Deze afsprakennota die samen met de ouders wordt opgesteld, moet door pleegzorgers en ouders gerespecteerd worden (Pleegzorg Vlaanderen, 2019). Het is dus belangrijk dat pleegzorgers rekening houden met de opvoedingswaarden van de ouders (Pleegzorg Vlaanderen, 2019). Zowel pleegzorgers als ouders kunnen vragen om de afsprakennota te laten homologeren door de rechtbank. Dit wil zeggen dat de afsprakennota tussen ouders en pleegzorgers ook gevolgd moet worden door anderen, zoals scholen, artsen en politie (Pleegzorg Vlaanderen, 2019). Bij een conflict kunnen zowel ouders als pleegzorgers vragen aan de rechtbank om beslissingen te nemen. Er dient hier wel, in samenspraak met de pleegzorgdienst, aangetoond te worden dat het niet mogelijk was om tot een consensus te komen (Pleegzorg Vlaanderen, 2019). In noodsituaties zoals een dringende medische ingreep mogen pleegzorgers zelf belangrijke beslissingen nemen. Dit mag enkel wanneer pleegzorgers de ouders niet kunnen bereiken en dienen pleegzorgers hiervoor eerst de pleegzorgdienst te contacteren (Pleegzorg Vlaanderen, 2019). Pleegzorgers moeten dus een vorm van verantwoording afleggen bij noodbeslissingen (Jeugdrecht, 2017).

2.3.2.2 Financiële ondersteuning voor pleegzorgers

Sinds 1 januari 2019 wordt het Groeipakket toegekend aan pleegzorgers die langer dan een jaar een kind opvangen en gaat dit niet langer naar de ouders (Vandeurzen, 2017). Wanneer een pleegkind minder dan een jaar bij een pleeggezin verblijft, hebben ouders dus wel nog recht op het Groeipakket (Vlaamse Overheid, z.d.; Pleegzorg Vlaanderen, 2020). In dit Groeipakket krijgen pleegzorgers een pleegzorgtoeslag, gezinsbijslag en kinderbijslag (Vandeurzen, 2017). Pleegzorgers krijgen het Groeipakket vanuit het idee dat het pleeggezin de opvoeding van het kind overneemt en dus opvoederschap opneemt (Pleegzorg Vlaanderen, 2020; staatscommissie herijking ouderschap, 2016). Enerzijds wordt hiermee een ouderrol van pleegzorgers erkend doordat enkel ouders het groeipakket krijgen toegekend, maar anderzijds wordt de positie van biologische ouders in twijfel getrokken doordat zij niet langer het Groeipakket ontvangen (Vandenbroeck, 2019; Nicolaï, Maes en Berghmans, 2018). Nicolaï et al. (2018) stellen de vraag of hierbij het juiste signaal wordt gegeven aan biologische ouders wanneer pleegzorg als doel heeft om biologische ouders te betrekken.

Naast het Groeipakket krijgen pleegzorgers in Vlaanderen een dagvergoeding die kan variëren van 13,80 euro tot 22,23 euro naargelang de leeftijd van het kind, zorgzwaarte en eventuele gezinsbijslag (Nicolaï et al., 2018; Pleegzorg Vlaanderen, 2020). Rom, De Ceulaer en Aerts

(2009) stellen de vraag of deze dagvergoeding als een loon gezien kan worden voor pleegzorgers. Doordat de dagvergoeding enkel de kosten dekt en geen winst oplevert voor pleegzorgers, kan pleegzorg in het opzicht van betaling niet worden gezien als een job (Rom et al., 2009).

2.4 De dubbele taak van pleegzorgers

2.4.1 Instaan voor de opvoeding van een pleegkind

De voornaamste taak van pleegzorgers is om de zorg en opvoeding van een pleegkind op te nemen met warmte en liefde binnen een gezinscontext (Pleegzorg Vlaanderen, 2020; Biehal, 2014). Enerzijds wordt van pleegzorgers verwacht dat zij het pleegkind opvoeden zoals elk kind binnen een gezin en hierbij instaan voor de ontwikkeling die elk kind doormaakt (Vinke & Van de Mortel, 2004; Daamen, 2014; De Wilde, 2019). De taak van een pleeggezin is hierbij om een liefdevolle vertrouwensrelatie op te bouwen en een plek voor het kind te bieden waar hij/zij zich thuis voelt (Biehal, 2014). Anderzijds botsen pleegzorgers op extra uitdagingen in de opvoeding van een pleegkind doordat de situaties van pleegkinderen almaar complexer lijken te worden. Zo wordt de grootste groep pleegkinderen opgevangen in een pleeggezin omwille van een problematische opvoedingssituatie (Rodger et al., 2006). Deze pleegkinderen komen in een pleeggezin met een 'rugzakje' met moeilijkheden, ontwikkelingsproblemen of trauma's (De Wilde, Devlieghere, Vandenbroeck & Vanobbergen, 2019). Ook pleegkinderen met een beperking kunnen worden opgevangen in een pleeggezin (Pleegzorg Vlaanderen, 2019). Hierbij wordt van pleegzorgers verwacht dat zij het pleegkind ondersteunen in ontwikkelingsfasen die gebonden zijn aan de pleegzorgplaatsing: een scheiding met het gezin van herkomst verwerken, een vertrouwensband opbouwen met het pleeggezin, omgaan met ideeën rond gezinshereniging, zowel het pleeggezin als het gezin van herkomst een plek geven in zijn/haar leven en omgaan met dubbele loyaliteiten en hechting (Vinke & Van de Mortel, 2004; Daamen, 2014). De complexe situaties van pleegkinderen vragen naar meer pedagogische vaardigheden van pleegzorgers (Pleegzorg Vlaanderen, 2020; De Wilde, 2019).

2.4.2 Instaan voor het contact tussen kind en ouders

Aangezien pleegzorg een driehoeksverhouding is tussen ouders, pleegkinderen en pleegzorgers, speelt het contact tussen kinderen en hun ouders een belangrijke rol in pleegzorg (Willemse, 2004). Uit onderzoek blijkt dat de meeste pleegzorgers het engagement van pleegzorg aangaan om een kind een thuis te bieden. Pleegzorgers stellen met andere woorden het kind centraal en niet het contact met de ouders (Sanchirico & Jablonka, 2000). Zowel vanuit Pleegzorg Vlaanderen (2020) als vanuit het statuut voor pleegzorgers (Pleegzorg Vlaanderen, 2019) wordt een grote focus gelegd op de het gedeeld ouderschap tussen

pleegzorgers en ouders om zo het contact tussen kind en ouders te onderhouden. Pleegzorgers worden hierbij niet als vervangende ouder gezien, maar nemen eerder een hulpverleningsrol aan waarbij ze de biologische ouders betrekken, stimuleren en aanmoedigen om contact te houden met hun kind (Sanchirico & Jablonka, 2000). Pleegzorg kan dan ook als een vorm van gezinsondersteuning beschouwd worden (Vandenbroeck, 2019). Uit onderzoek blijkt dat het contact tussen pleegkinderen en hun ouders doorgaans gelinkt wordt aan positieve effecten. Pleegkinderen die regelmatig contact hebben met hun ouders zouden zo minder gedragsproblemen vertonen, een sterkere hechting hebben, een meer realistisch beeld schetsen van hun ouders, positieve relaties ontwikkelen met anderen en sneller terug naar huis kunnen keren (Mc Wey et al., 2010; McWey & Mullis, 2004; Tiddy 1986 in Leathers, 2003).

Hierbij kan de vraag gesteld worden welke rol pleegzorgers spelen bij het onderhouden van dit contact tussen pleegkinderen en ouders. Er zijn geen concrete richtlijnen of regels door wie dit contact moeten worden opgezet (pleegzorgers, ouders zelf, pleegzorgbegeleiders...) en hoe, waar of wanneer dit contact moet doorgaan (Nesmith, 2015; De Wilde, 2019). Pleegzorg Vlaanderen (2019) moedigt een regeling tussen ouders, pleegzorgers en pleegzorgdienst aan waarbij ouders en kind elkaar om de twee weken zien (Pleegzorg Vlaanderen, 2019). Wanneer er geen consensus wordt bereikt, kan de rechtbank een uitspraak doen over dit contact (Pleegzorg Vlaanderen, 2019). Ook wanneer het contact niet in het belang van het kind is, kan de rechter het contact stopzetten (Pleegzorg Vlaanderen, 2019). De ouders krijgen een forfaitair bedrag om de kosten van een bezoek te dekken (Vandeurzen, 2017). Het contact tussen ouders en kinderen kan op verschillende plaatsen doorgaan. Zo kan dit thuis bij de ouders, bij het pleeggezin thuis of kan er een uitstap worden gemaakt naar bijvoorbeeld een speeltuin (Nesmith, 2015). Daarnaast bestaan er ook bezoekeruimtes waar kinderen en ouders elkaar kunnen ontmoeten (Nesmith, 2015). Een bezoekerimte is een dienst van het centrum algemeen welzijnswerk (CAW) die een ruimte biedt voor persoonlijk herstel na een contactbreuk tussen het kind en de ouders of eventueel significante anderen, zoals bijvoorbeeld broers, zussen of grootouders van het kind. Hierbij wordt het bezoek geregeld en begeleid door een hulpverlener (CAW, 2019). Deze bezoekerimte is neutraal en is gewoonlijk kindvriendelijk ingericht (Nesmith, 2015). Naast effectief bezoek van de ouders, kunnen ook andere vormen van contact plaatsvinden tussen ouders en pleegkinderen. Zo kunnen ouders beslissingen nemen over medische aangelegenheden, school en andere activiteiten in het leven van hun kind. Bovendien hebben ouders recht op informatie over de opvoeding van hun kind (Nesmith, 2015; Pleegzorg Vlaanderen, 2019).

2.5 De professionaliseringstendens van pleegzorg

Door de toename in het aantal pleegzorgsituaties, de uitdagingen voor pleegzorgers in de opvoeding van een pleegkind en het gedeeld ouderschap, lijkt de vraag naar professionalisering van pleegzorgers steeds groter (De Wilde et al., 2019). Ook pleegzorgers zelf geven aan dat de 'gewone' opvoeding, die ze aan hun biologische kinderen geven, niet volstaat om tegemoet te komen aan de noden van een pleegkind (De Wilde et al., 2019). Bovendien stelt Vandebroeck (2019) dat er steeds een grotere overtuiging is dat professionalisering van pleegzorgers nodig is om de plaatsing te doen slagen. Hierdoor vindt in bijna alle Westerse landen een professionaliseringstendens van pleegzorg plaats (Vandenbroeck, 2019).

Hoe deze professionalisering concreet moet worden ingevuld, bestaat geen eensgezindheid over (Vandenbroeck, 2019). Pleegzorgers in Vlaanderen doorlopen vooraf eerst een selectieprocedure (Vandenbroeck, 2019; Pleegzorg Vlaanderen, 2020). Voordat kandidaat-pleegzorgers de selectieprocedure kunnen starten, moeten zij eerst een informatieavond bijwonen (Pleegzorg Vlaanderen, 2020). Hierna begint het voorbereidingstraject van drie à vier maanden met verschillende vormingsavonden en individuele gesprekken. Tijdens dit voorbereidingstraject leren de kandidaat-pleegzorgers onder andere wat pleegzorg is, hoe ze met bepaalde situaties moeten omgaan, welke achterliggende problematieken pleegkinderen mogelijk hebben, hoe ze het ouderschap delen met ouders en welke administratie bij pleegzorg komt kijken (Pleegzorg Vlaanderen, 2020). Als het kandidaat-pleeggezin na het voorbereidingstraject door een pleegzorgdienst geschikt wordt bevonden, krijgt het gezin een attest (Pleegzorg Vlaanderen, 2020). Bij deze beslissing wordt bepaald welke module van pleegzorg het gezin wil opnemen (Vandenbroeck, 2019; Pleegzorg Vlaanderen, 2020). Ook kijken de pleegzorgdienst en het gezin samen naar welk profiel van pleegkind bij de verschillende gezinsleden past, zoals geslacht, leeftijd en problematiek van het pleegkind (Vandenbroeck, 2019; Pleegzorg Vlaanderen, 2020). Pleegzorg Vlaanderen (2020) stelt steeds te vertrekken vanuit de noden van het kind en een gezin te zoeken wat het best past bij het kind. Na de selectieprocedure wacht het kandidaat-pleeggezin totdat een pleegkind bij het gezin komt wonen. Hoe lang dit duurt, is zeer variabel (Pleegzorg Vlaanderen, 2020). Wanneer een kandidaat-pleeggezin in aanmerking komt om een pleegkind op te vangen, vinden eerst enkele kennismakingsmomenten met het kind zelf en de ouders plaats (Pleegzorg Vlaanderen, 2020). Kandidaat-pleegzorgers kunnen zich op elk moment terugtrekken uit de selectieprocedure (Pleegzorg Vlaanderen, 2020).

De professionaliseringstendens lijkt in contrast te staan met het vrijwillig engagement dat pleegzorgers aangaan (Pleegzorg Vlaanderen, 2019; De Wilde et al., 2019). Ook onder

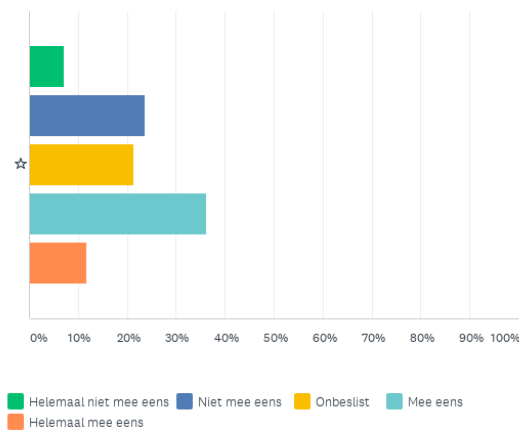
pleegzorgers is een grote verdeeldheid met betrekking tot hun rol. Uit enkele onderzoeken blijkt dat pleegzorgers zichzelf in de eerste plaats als ouder zien door de warmte en liefde waarmee ze de pleegkinderen opvoeden (De Wilde et al., 2019; Biehal, 2014). Uit andere onderzoeken blijkt dat een grote groep pleegzorgers zichzelf als professional beschouwt door de complexe ondersteuning die pleegzorgers moeten bieden aan kinderen en de samenwerking die zij aangaan met de ouders en pleegzorgdienst. Deze groep pleegzorgers ziet zichzelf als deel van het pleegzorgteam en vraagt om verdere training en een financiële vergoeding voor hun professionele status (Wilson & Evetts, 2006 in De Wilde et al., 2019). Vandenbroeck (2019) stelt dat pleegzorg een vorm van gezinsondersteuning is. In deze benadering kunnen pleegzorgers eerder als professionals worden gezien. Nog andere onderzoekers spreken van paraprofessionals om tegemoet te komen aan de ambiguïteit in de rol van pleegzorgers (Vanderfaeillie et al., 2016 in De Wilde et al., 2019).

RESULTATEN VRAGENLIJST: De betekenis van de professionaliseringstendens voor de rol van pleegzorgers

1. Stellingen

De stellingen pijlen bij de respondenten naar welk soort rol pleegzorgers opnemen in de pleegzorgcontext.

Stelling 1: Ik beschouw mezelf als een professional binnen pleegzorg.

Het grootste deel (44,03%) is het eens met deze stelling, 30,71% is het oneens en de minderheid (21,26%) blijft onbeslist. Zowel voor eens als oneens, wordt er minder extreem geantwoord. Het lijkt erop dat de respondenten een minder uitgesproken mening hebben of ze zich al dan niet professional voelen. De meningen zijn verdeeld en dit blijkt ook uit de opmerkingen die de respondenten bij deze stelling plaatsten.

In totaal plaatsten 18 respondenten een opmerking bij deze stelling waaruit blijkt dat enkele pleegzorgers een expliciete mening hebben of ze al dan niet professional zijn. Zo geeft een respondent aan, die het helemaal eens is met deze stelling, dat het nodig is om als een professional aan de slag te gaan door de complexiteit van pleegzorgsituaties:

“Er wordt zoveel expertise en inspanningen gevraagd dat je als pleegouder bijna professioneel moet bezig zijn.”

Een andere pleegzorger die het dan weer helemaal oneens is, geeft aan dat je pleegzorg net niet als beroep mag zien:

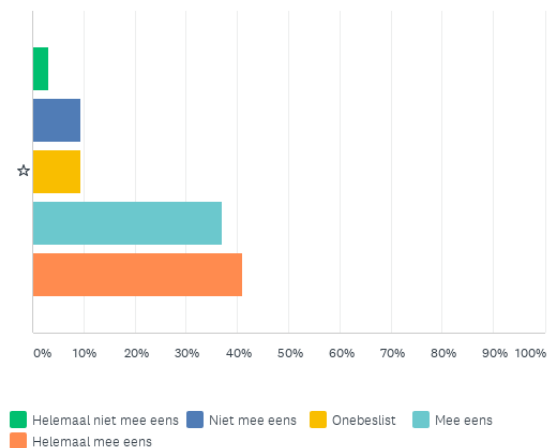
“Ik ben een pleegouder en geen professional. Het is geen beroep. Als je het ziet als een beroep, ben je niet goed bezig.”

Twee respondenten geven aan dat ze naast pleegzorg een job uitoefenen, waardoor ze een zeker expertise bezitten die pleegzorgers ook nodig hebben. Toch beschouwen deze pleegzorgers zichzelf niet als professional in hun eigen pleeggezin. Deze pleegzorgers proberen werk en gezin gescheiden te houden:

“Ik heb zelf orthopedagogie gestudeerd.”

“Ik ben pedagoog, maar oefen mezelf in dat thuis niet te zijn.”

Stelling 2: Ik beschouw mezelf als een ouder van mijn pleegkind.

De grote meerderheid van de respondenten (77,95%) beschouwt zichzelf als een ouder voor zijn/haar pleegkind. 40,94% is het zelfs helemaal eens met deze stelling. In totaal is 12 procent het (helemaal) niet eens waarvan een kleine groep (3,15%) het helemaal niet eens is met deze stelling. 9,45% is onbeslist. Dit toont aan dat pleegzorgers zichzelf wel als ouder zien, ondanks de onduidelijke ouderrol die zij opnemen. Uit de 20 opmerkingen die respondenten bij deze stelling plaatsten, blijkt ook dat deze ouderrol niet eenduidig wordt opgevat. Zo worden in de opmerkingen verschillende interpretaties van het concept ‘ouder’ beschreven. Hoe pleegzorgers het concept ouder omschrijven, hangt niet noodzakelijk samen met of ze zichzelf al dan niet als ouder beschouwen. Zo geven drie pleegzorgers in een opmerking een eerder gelijkwaardige ouderrol aan als die van de biologische ouders, maar de eerste twee respondenten duiden toch ‘onbeslist’ aan of ze zichzelf als ouder beschouwen. De derde respondent beschouwt zich in deze opvatting van ouder net wel als ouder:

“Pleegkind heeft meerdere ouders.”

“Ik behandel de pleegkinderen op dezelfde manier als eigen kinderen.”

“Je doet al het mogelijke voor deze kinderen net zoals je doet voor je biologische kinderen.”

Drie andere pleegzorgers geven aan dat de biologische ouders in de eerste plaats ouder zijn en zij als pleegzorger eerder een ‘extra-ouder’ zijn, maar zichzelf wel als ouder beschouwen:

“Als plusouder.”

“Maar eigen ouders blijven de echte ouders en worden ook als zodanig benoemd.”

“Ik voed ze op alsof ik mijn eigen kinderen zou opvoeden en zie ze heel graag, maar we vervangen hun ouders nooit!”

Een andere respondent geeft aan zelf de ouderrol anders op te vatten dan de pleegkinderen. Deze respondent duidde aan het eens te zijn met deze stelling doordat de pleegkinderen hem/haar als ouder beschouwen, maar geeft in een opmerking een eerder genuanceerde mening weer waarbij de ouders in de eerste plaats ouder zijn:

“De kinderen beschouwen mij als ouder. Voor mij blijven de ouders de ouder ook al hebben zij geen gezag meer.”

Eén van de respondenten ervaart een verschil in de ouderrol bij verschillende pleegkinderen en pleegzorgmodules, maar duidde toch aan zich helemaal een ouder te voelen. De duur dat een kind bij een pleeggezin verblijft, lijkt een rol te spelen in het zich al dan niet ouder voelen:

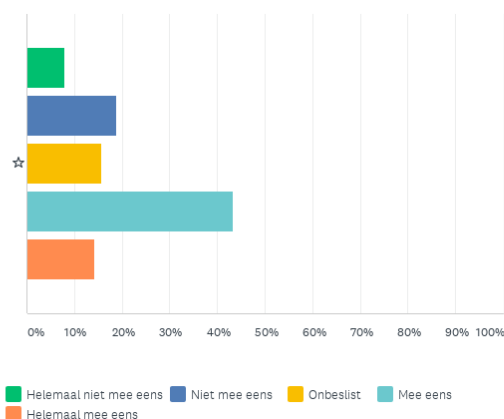
“Verschilt per kind, twee perspectiefbiedende plaatsingen wel, zij zien hun eigen ouders niet/weinig. De crisisplaatsingen niet.”

Twee respondenten geven in een opmerking weer dat ze geen ouder zijn, maar eerder een professional met een opvoedende taak voor hun pleegkinderen. Deze pleegzorgers zijn het dan ook helemaal niet eens met deze stelling:

“Nee ik ben geen ouder ik ben zijn persoonlijk begeleider in zijn groeiproces.”

“Ik ben tijdelijke oppas. Als de toestand het toelaat komen de kindjes terug thuis.”

Stelling 3: Ik beschouw mezelf als een vrijwilliger binnen pleegzorg.

Meer dan de helft (in totaal 57,48%) beschouwt zichzelf als een vrijwilliger binnen pleegzorg, waarvan 14,17% het helemaal eens is met deze stelling. 26,77% is het niet eens met deze stelling en 15,75% blijft onbeslist.

9 pleegzorgers plaatsten een reactie bij deze stelling waarbij drie pleegzorgers verwijzen naar de pleegzorgvergoeding. Hieruit blijkt dat deze vergoeding niet alle kosten van pleegzorg dekt en wordt een vraag naar een hogere vergoeding gesteld. Doordat pleegzorgers geen loon krijgen, beschouwen deze drie respondenten zich als vrijwilliger:

“Je krijgt er tenslotte niet voor betaald. Je krijgt een vergoeding, maar je hebt ook meer kosten en ik moest ook minder gaan werken dus netto ga ik er flink op achteruit. Dan ben je puur vrijwilliger.”

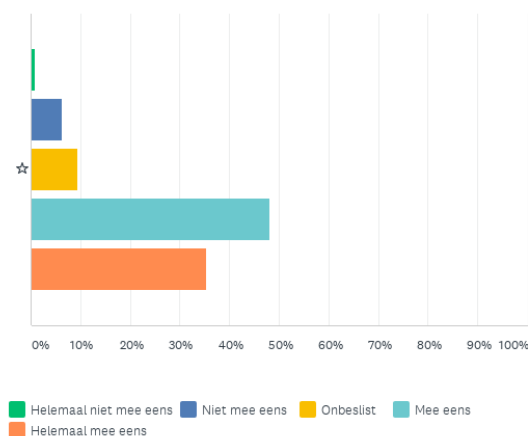
“Met de vergoeding die we krijgen komen we niet rond om te leven!!”

“De maandelijkse kosten worden goed vergoed maar er wordt geen rekening gehouden met het feit dat je niet voltijds kan werken met een kind met hechtingsproblemen maar later is je pensioen wel minder. Er wordt geen rekening gehouden met de aanpassingen die je in je huis of auto moet doen. Dat gebeurt allemaal vrijwillig.”

Eén van de respondenten schetst wat een vrijwilliger voor hem/haar inhoudt en waarom een pleegzorger geen vrijwilliger is. Een vrijwilliger kan op elk moment uit een engagement stappen, maar een pleegzorger heeft een zekere verplichting en verantwoordelijkheid naar het pleegkind. Deze respondent is het dan ook niet eens met deze stelling:

“Ik beschouw mij niet als vrijwilliger. Een vrijwilliger stopt wanneer hij/zij er geen zin meer in heeft. Ik vind dat je als pleegouder er voor moet gaan tot het einde, met vallen en opstaan. En niet stoppen wanneer het eens moeilijk gaat.”

Stelling 4: Ik volg mijn buikgevoel bij de opvoeding van mijn pleegkind.

Het grootste deel, namelijk 83,46%, volgt zijn/haar buikgevoel in de opvoeding van een pleegkind. Hiervan is 48,03% het eens en 35,42% het helemaal mee eens. 7,09% volgt niet zijn/haar buikgevoel in de opvoeding van een pleegkind, waarvan 1 respondent (0,79%) zegt dit helemaal niet te doen. 9,45% blijft onbeslist. Hieruit blijkt dat het merendeel van de respondenten de 'gewone' opvoedingsvaardigheden in de opvoeding van een pleegkind toepast.

Bij deze stelling plaatsten 19 respondenten een reactie. In deze opmerkingen wordt voornamelijk de complexiteit van de pleegzorgsituaties aangegeven en dat het opvoeden van een pleegkind niet hetzelfde is als het opvoeden van biologische kinderen. Zo geven twee pleegzorgers aan dat de kinderen complexe ondersteuningsnoden hebben en zij daarom hun buikgevoel niet kunnen volgen in de opvoeding van hun pleegkind. De 'gewone' opvoedingsvaardigheden lijken niet te volstaan. Hierdoor klinkt een luider vraag naar professionalisering van pleegzorg:

“Ik moet ook professioneel met hen kunnen omgaan en van alle handicaps op de hoogte zijn.”

“Ik heb 2 kinderen met een mentale beperking, dan lukt het niet om je buikgevoel te gebruiken. Zij ervaren de dingen op een heel andere manier.”

Daarnaast geven twee andere pleegzorgers, die wel hun buikgevoel volgen, aan dat dit buikgevoel niet voldoende is en hebben daarnaast ook nood hebben aan professionalisering omwille van de complexe opvoedingssituaties:

“Maar je moet rekening houden met het verleden van het kind en soms moet je uw buikgevoel uw gevoelens wat naast u zetten voor het goed van hun kind.”

“Maar niet altijd even makkelijk want bijna ieder kind heeft een rugzak bij.”

Twee andere respondenten geven in een opmerking aan dat zij, naast hun buikgevoel, ook rekening houden met de informatie die ze krijgen vanuit pleegzorg omdat zij het gevoel hebben een verantwoording te moeten afleggen omtrent de opvoeding:

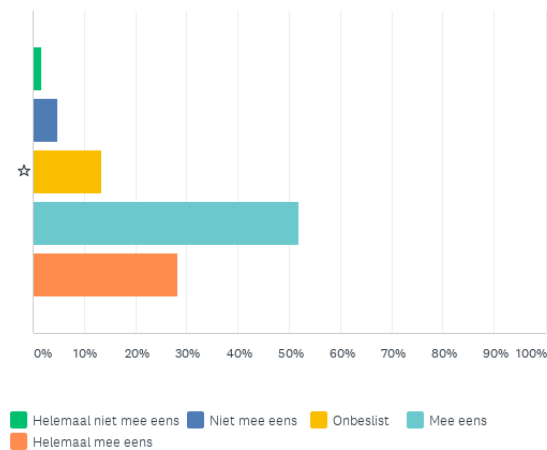
“Maar met telkens in mijn achterhoofd de “regels” van pleegzorg.”

“Ja, maar minder dan bij mijn eigen biologische kinderen, omdat dit vaak verantwoord moet worden.”

Een andere pleegzorger ervaart ondersteuning van pleegzorg in de eerste jaren positief, maar blijft onbeslist of op lange termijn het buikgevoel volstaat:

“Deels, maar zeker de eerste jaren is kennis ook prettig om mee te nemen in je leidraad.”

Stelling 5: Ik houd rekening met de informatie die pleegzorg mij geeft bij de opvoeding van mijn pleegkind. (Bijvoorbeeld: de vormingen die vanuit pleegzorg worden gegeven, tips van pleegzorgbegeleiders...)

De grote meerderheid (80,32%) van de respondenten geeft aan rekening te houden met de informatie omtrent de opvoeding van hun pleegkind die ze van pleegzorg krijgen. 6,92% van de respondenten zegt geen rekening te houden met de informatie van pleegzorg en 13,39% blijft onbeslist. Hieruit blijkt dat pleegzorgers de professionaliseringstendens als nuttig ervaren.

In totaal plaatsten 14 respondenten een reactie op deze stelling waaruit blijkt dat pleegzorgers nood hebben aan informatie om een pleegzorgsituatie te doen slagen. De informatie die pleegzorgers vanuit pleegzorg krijgen, blijkt niet altijd voldoende te zijn. Zo geven twee respondenten aan dat de informatie die pleegzorg aan pleegzorgers biedt niet voldoende of ongeschikt is. Deze twee pleegzorgers maken enerzijds gebruik van het vormingsmateriaal van pleegzorg in de opvoeding, maar zoeken anderzijds verder informatie op:

“De informatie die je krijgt van pleegzorg is bruikbaar, maar ze weten niet alles. Dus nog veel zelf opzoekwerk gedaan en nog steeds.”

“Maar ik ben zelf ook veel bijscholing en lezingen gaan volgen en dan bots je nog tegen allerlei problematieken.”

Een andere respondent geeft aan dat het advies van pleegzorg niet gepast is voor de pleegzorgsituatie van zijn/haar pleeggezin en maakt daarom geen gebruik van deze informatie. Deze pleegzorger heeft meer aan de adviezen van ervaringsdeskundigen dan van de pleegzorgdienst:

“Pleegzorg is niet in staat om goed advies te geven. Ik heb superveel aan facebookgroepen voor pleegouders van België en Nederland.”

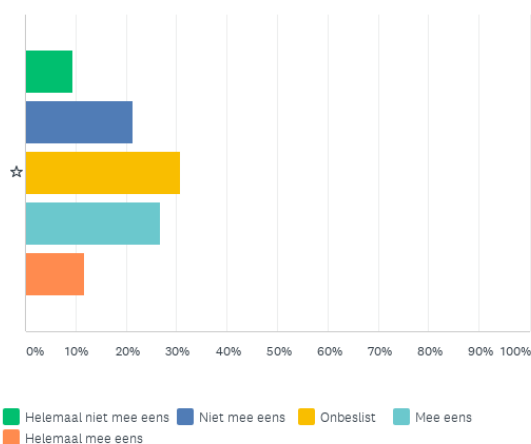
Een andere pleegzorger geeft aan rekening te houden met het vormingsmateriaal van pleegzorg omdat het pleegkind immers andere ouders heeft. Deze pleegzorger lijkt het gevoel te hebben verantwoording te moeten afleggen aan de ouders:

“Zeker. Juist omdat ik me bewust ben dat het mijn kind niet is.”

Tot slotte reageerde een pleegzorger dat de informatie die pleegzorg voorziet de laatste jaren verbeterd is door toegenomen onderzoek omtrent pleegzorg en hier daarom wel gebruik van maakt:

“Die zijn de laatste jaren goed uitgebreid. 11jaar geleden was het toch nog veel natte vinger werk. Nu zijn er resultaten van grotere studies die ons echt wel goed vooruit helpen.”

Stelling 6: Ik houd rekening met de tips van mijn eigen netwerk (familie, vrienden, kennissen) bij de opvoeding van mijn pleegkind.

De respondenten lijken verdeeld te zijn of ze al dan niet rekening houden met de tips die hun netwerk geeft omtrent de opvoeding van hun pleegkind. 38,68% zegt hier wel rekening mee te houden, 30,71% zegt hier geen rekening mee te houden en 30,71% blijft onbeslist.

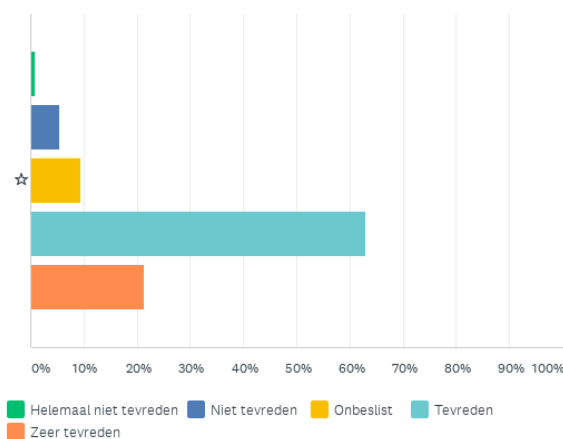
18 respondenten reageerden op deze stelling. De reacties zijn in dezelfde trend en tonen aan dat het persoonlijk netwerk van de respondenten goede bedoelingen heeft, maar onvoldoende kennis bezit over de complexiteit van pleegzorgsituaties. Voor de opvoeding van een pleegkind zijn extra kennis en vaardigheden nodig waarbij de ‘gewone’ opvoedingscapaciteiten onvoldoende lijken te zijn. Deze respondenten houden dan ook geen rekening met de tips van hun eigen netwerk:

“Ze bedoelen het goed maar je mag al blij zijn dat ze je pleegkind met gedrags- en emotionele stoornissen aanvaarden zoals het is.”

“Pleegkinderen opvoeden is toch echt anders dan biologische kinderen opvoeden.”

“Familie en vrienden bedoelen het meestal goed, maar zij zijn echter niet bekend met de problematieken binnen pleegzorg alsook de rugzakjes van de pleegkinderen.”

Stelling 7: Bent u tevreden met hoe je je rol als pleegouder kan vormgeven?

De grote meerderheid, namelijk 84,25%, is tevreden hoe hij/zij zijn/haar rol als pleegzorger kan invullen. Slechts 6,3% is ontevreden, waarvan 0,79% (1 respondent) helemaal niet tevreden. 9,45% blijft onbeslist. Of pleegzorgers wel of niet tevreden zijn met de invulling van hun rol, lijkt niet samen te hangen of ze zich al dan niet ouder voelen. Zo is er variatie binnen de groep respondenten die (helemaal) niet tevreden aanduidde of zij zichzelf als ouder beschouwen. Zo beschouwen 4 ontevreden respondenten zich als ouder en 4 ontevreden respondenten zich net niet als ouder.

Op deze stellingen plaatsten 17 respondenten een reactie. In deze reacties wordt voornamelijk verduidelijkt waarom pleegzorgers niet (helemaal) tevreden zijn met hun rol. Drie pleegzorgers geven in een reactie aan dat het contact met de ouders een grote rol speelt in hoe deze pleegzorgers pleegzorg ervaren. De meningen hierover zijn verdeeld. Zo is een eerste respondent onbeslist of hij/zij tevreden is over zijn/haar rol, net door deze relatie met de biologische ouders. Deze respondent gaf eerder aan zichzelf meer een vrijwilliger en professional te voelen en bleef onbeslist of hij/zij zichzelf als ouder ziet:

“Hangt van de relatie van bio ouders af.”

Een tweede respondent geeft aan zeer tevreden te zijn met de invulling van zijn/haar rol ondanks de moeilijke relatie met de ouders. Deze respondent gaf in de tweede stelling aan

zichzelf eerder als professional en vrijwilliger te beschouwen en ziet zichzelf helemaal niet als ouder van het pleegkind:

“Voor mij ja maar soms is de baan tussen ouders en pleegouders niet 100% en dan kan het moeilijker zijn.”

Een derde respondent is dan weer helemaal niet tevreden met de invulling van zijn/haar rol, waarbij deze pleegzorger zichzelf eerder als vrijwilliger beschouwt. Deze pleegzorger geeft aan vooral ontevreden te zijn doordat het pleegkind ongelukkig is door het weinige contact met de ouders:

“Veel te weinig contact met biologische ouders. Pleegje ziet af en haar mama ook, met als gevolg dat dit op ons wordt uitgewerkt door het pleegje.”

Eén van de respondenten geeft aan dat zijn/haar rol onduidelijk is door het tijdelijke aspect van pleegzorg en is hierdoor ontevreden over de invulling van zijn/haar rol. Deze respondent beschouwt zichzelf niet als ouder of professional, maar eerder als vrijwilliger:

“Er wordt terug naar huis gewerkt, maar we zijn het niet eens met de huidige gang van zaken wat mijn rol als pleegouder onduidelijk maakt.”

Twee respondenten ervaren de rol van pleegzorger anders bij verschillende pleegkinderen en pleegzorgmodules en zijn daarom onbeslist. De tijd dat een kind bij een pleeggezin verblijft, lijkt een belangrijke factor te zijn of een pleegzorger al dan niet tevreden is over zijn/haar rol:

“Hangt af van kinderen (vangen pleegkinderen op uit verschillende gezinnen).”

“In ondersteunende pleegzorg krijg je een kleine rol terwijl ik meer verschil wil maken. Daarom start ik met voltijdse pleegzorg binnenkort.”

Een andere respondent geeft aan tevreden te zijn met zijn/haar rol, die deze respondent eerder in de eerste plaats omschrijft als ouder, maar daarnaast zichzelf ook tot op zeker hoogte een professional en vrijwilliger voelt. Toch heeft deze respondent een zekere ontevredenheid met betrekking tot pleegzorg. Deze pleegzorger is ontevreden over de hulpverlening voor jongeren en stelt een vraag naar meer ondersteuning vanuit pleegzorg:

“Niet altijd want je blijft geregeld in de kou staan. Er is weinig hulpverlening voor jongeren in het algemeen. Enorm lange wachtlijsten voor de juiste professionele hulpverlening. En pleegzorg zelf heeft er te weinig. Persoonlijk vind ik dat iedere pleegzorgdienst ook een psychiater in dienst zou moeten hebben.”

Nog een andere respondent die zichzelf als ouder beschouwt, geeft aan meer ouderlijk gezag te willen en is daarom ontevreden over de invulling van zijn/haar rol:

“Veel te weinig zeggenschap.”

Twee respondenten ervaren pleegzorg als een uitdaging waarbij ze soms wel en soms niet tevreden zijn met hun rol als pleegzorger. Deze uitdaging zorgt er niet voor dat deze respondenten even tevreden zijn over pleegzorg. De eerste respondent is net zeer tevreden doordat het pleeggezin ondanks de uitdagingen er toch in slaagt om het pleegkind een thuis te bieden. De tweede respondent geeft aan onbeslist te zijn doordat hij/zij soms wel en soms niet tevreden is.

“Met vallen en opstaan en doorzetting lukt het wel.”

“Soms wel, soms niet....het is nog steeds zoeken hoe om te gaan met problemen die we met onze biokinderen nooit hadden.”

Tot slot stelt een van de pleegzorgers tevreden te zijn met elke kleine verwezenlijking van het pleegkind:

“Tevreden, elke stap vooruit bij het kind is een overwinning.”

2. Open vragen

In de twee open vragen beschrijven pleegzorgers in hun eigen woorden hoe zij hun rol in de pleegzorgcontext ervaren.

Vraag 1: Hoe noemt jouw pleegkind of pleegkinderen jou? (Bijvoorbeeld: mama, papa, moeke, vake, bij uw naam...) Indien er meerdere pleegkinderen bij u verblijven, kan u meerdere antwoorden geven.

23 respondenten gaven meer dan één antwoord. Vijf respondenten gaven meerdere antwoorden omdat ze aangaven dat verschillende pleegkinderen hen anders noemen. Vier respondenten gaven aan dat hetzelfde pleegkind hen anders noemt, al dan niet afhankelijk van de context.

“Mama Mamsie als uiting van liefde. Mijn voornaam (mogen ze altijd) maar doen ze alleen als ze boos zijn.”

“Mijn voornaam thuis, af en toe ergens anders mama.”

“Bij naam, maar toch als ze tekeningen maakt schrijft ze er mama op.”

“Mama gaf in begin problemen bij de biologische mama. Op termijn konden de kinderen gemakkelijk switchen. Als hun mama op bezoek kwam noemde ze mij met voornaam en papa kon wel omdat deze niet in de picture was.”

Van de 127 respondenten worden de meeste respondenten (53) door minimum één van hun pleegkinderen mama of papa genoemd. Dit impliceert een ouderrol van deze pleegzorgers. Deze ouders antwoordden dan ook "(helemaal) mee eens" bij de vraag of ze zichzelf als ouder beschouwen.

De tweede grootste groep wordt aangesproken met de voornaam door het pleegkind (45) en 2 pleegzorgers worden aangesproken met hun bijnaam. Bij de respondenten die bij hun (bij)naam worden aangesproken, is een grotere verdeeldheid of deze pleegzorgers zich al dan niet als ouder beschouwen. De grootste groep respondenten die bij hun (bij)naam wordt aangesproken, beschouwt zich wel als ouder, zoals ook uit de tweede stelling blijkt. Daarnaast zijn 6 van deze respondenten onbeslist of zij al dan niet ouder zijn en 11 respondenten voelen zich (helemaal) geen ouder. Dit toont aan dat er een grotere verdeeldheid is in de opvatting van de rol bij pleegzorgers die bij hun (bij)naam worden aangesproken.

8 respondenten worden door minimum één pleegkind aangesproken met een combinatie van de naam en mama of papa. Op deze manier wordt een onderscheid gemaakt tussen de ouders en pleegzorgers, maar worden de pleegzorgers toch als ouder beschouwd. Slechts één van de 8 pleegzorgers die wordt aangesproken als mama/papa in combinatie met de naam is onbeslist of deze zichzelf als ouder beschouwt. De 7 andere pleegzorgers beschouwen zichzelf als ouder en worden dan ook met een ouderrol aangesproken.

Verder zijn er ook verschillende andere roepnamen die een ouderrol impliceren. Zo worden 4 pleegzorgers ma, pa, moeder of mams genoemd. Mindervoorkomende roepnamen die ook een zekere ouderrol impliceren zijn mutti, pappie, mammie, mama mamsie, moetje en mammie mamsie (16). Deze pleegzorgers gaven bij de tweede stelling aan dat zij zichzelf ook als ouder beschouwen. Eén respondent die "ma" wordt genoemd, is onbeslist of zij zichzelf als ouder ziet.

Tot slot zijn er ook andere roepnamen die impliceren dat de pleegzorger als familie, maar niet als ouder, wordt gezien door het pleegkind: moeke, vake, tante, nonkel, oom, mémé, oma, opa, meter, tanti, nana, mimi, omie en petie (31). In deze groep beschouwt het merendeel zichzelf ook als ouder. Toch zijn 4 respondenten onbeslist of zij zichzelf als ouder beschouwen. Deze respondenten worden moeke/vake, tantie, mimi, oma/opa of mémé genoemd. De vijf respondenten die zichzelf niet als ouder beschouwen worden: tante, moeke/vake, nana, mimi, oma/opa genoemd. Opvallend is dat pleegzorgers die niet worden aangesproken bij een ouderrol, zoals tante, oom, oma/opa of petie, zichzelf wel als ouder beschouwen.

Uit de resultaten van deze vraag blijkt dat pleegzorgers die worden aangesproken als mama of papa zichzelf allemaal als ouder beschouwen. Bij pleegzorgers die anders worden genoemd, is er een grotere variatie of zij zichzelf al dan niet als ouder zien.

Vraag 2: Hoe zou u zelf uw rol als pleegouder omschrijven in één zin?

Uit deze vraag blijkt dat pleegzorgers hun rol heel divers ervaren. Een grote groep pleegzorgers omschrijft zijn/haar rol als een ouderrol. De opvattingen van deze ouderrol zijn divers. Zo beschrijft een groep respondenten een expliciete ouderrol. Deze respondenten gaven dan ook in de tweede stelling aan zichzelf als ouder te zien:

“Mijn pleegkind is niet mijn kind, maar ik ben wel/ moet wel een mama voor hem zijn.”

“De ouderlijke zorg opnemen en veel liefde geven.”

“We zien ons niet als pleegouder, maar gewoon als een mama en papa.”

Daarnaast stellen een aantal pleegzorgers een ouderrol op te nemen, maar benoemen hun rol als verschillend met die van de biologische ouders. Ook deze respondenten gaven eerder aan zichzelf volledig als ouder te zien:

“Ik ben de zorgmama.”

“Hartenmama van mijn pleegkids, buikmama van mijn kids.”

Een andere respondent lijkt een ouderrol te omschrijven door zichzelf een ‘vervang-ouder’ te noemen. Eerder bleek echter dat deze respondent zichzelf niet als ouder beschouwt, maar eerder als vrijwilliger. Hieruit blijkt de complexiteit van de ouderrol van pleegzorgers en dat hier geen eenduidig antwoord op mogelijk is:

“Een volwaardige vervang-ouder, met de grote verantwoordelijkheid om mijn pleegzorg te helpen opgroeien tot een gelukkige volwassene.”

Pleegzorgers die het als hun taak zien om pleegkinderen een veilige thuis te bieden en er steeds voor hun pleegkind te zijn, beschouwen zichzelf als ouder. Uit de antwoorden van deze respondenten lijkt een onvoorwaardelijke relatie met het pleegkind aan de basis van hun rol te liggen:

“Een vertrouwde thuishaven bieden voor een kind in nood, problemen kan je niet voorkomen, wel er zijn en haar opvangen als het fout loopt...”

“Onze pleegzoon een warm nest bieden en een plekje waar hij zich goed voelt.”

“Als een vuurtoren. Wat er ook gebeurt is, zal er steeds voor hen zijn.”

In verband met de pleegzorgers die kinderen een veilige thuis willen bieden, is er een groep respondenten die hun pleegkind als een volwaardig gezinslid beschouwt. Hoewel deze groep respondenten een eerder familiale band omschrijft en geen ouderrol benoemt, blijkt uit de antwoorden op de tweede stelling dat deze pleegzorgers zichzelf wel als ouder beschouwen:

“Een kind helpen opgroeien tot positief volwassen persoon met een extra familie erbij.”

“Liefdevolle oma en opa.”

“Opvoeden als volwaardig gezinslid.”

Enkele respondenten beschrijven de dubbele taak van pleegzorg. Hierbij zijn pleegzorgers enerzijds verantwoordelijk voor de opvoeding van een kind en staan zij anderzijds in voor het contact met de ouders. Deze respondenten benadrukken het belang van gedeeld ouderschap met de ouders. De meningen tussen deze pleegzorgers zijn verdeeld of ze zichzelf al dan niet als ouder beschouwen. Zo geven twee respondenten aan zich een ouder van het kind te voelen:

“Ik ben ouder die zijn rol deelt met biologische ouders.”

“Ik ben een pleegouder die niet alleen voor het pleegkind zorgt, maar ook samen met de ouders de thuissituatie bespreekt en dan samen oplossingen probeert te vinden.”

Een andere pleegzorger geeft aan zichzelf net helemaal niet als ouder te zien door dit gedeeld ouderschap:

“Het ondersteunen van een gezin, vooral door te tonen dat ik het kind graag zie.”

Een andere groep pleegzorgers benoemt de opvoedende en zorgende taak. Deze groep respondenten gaf eerder aan zichzelf als ouder te beschouwen en ziet het dan ook als taak van een ouder om een kind op te voeden. In deze opvatting van ouderschap, lijken opvoederschap en ouderschap samen te vallen:

“Een opvoeder in goede en kwade tijden, met een serieus doorzettingsvermogen, daar waar anderen al lang waren gestopt.”

“Ik probeer met de bluts en de buil de kinderen met veel humor op te voeden, ze uit te dagen en een warme thuis te geven.”

“Ik ben de belangrijkste factor in hun opvoeding.”

“Mijn rol is zorgen dat mijn pleegkind alle vaardigheden meekrijgt om zelf te bepalen wat hij met zijn/haar leven doet.”

Een andere pleegzorger beschrijft ook een opvoedende taak, maar gaf eerder aan zichzelf net helemaal niet als ouder te beschouwen:

“Een begeleider in het opgroeien.”

Naast deze opvoedende taak zijn er ook respondenten die de het als hun taak zien om pleegkinderen voor te bereiden op de toekomst. Hierbij benoemt een pleegzorger een zekere maatschappelijke taak. Deze respondent gaf eerder aan zichzelf als professional te beschouwen en niet als ouder:

“Maatschappelijke draagkracht vergroten/proberen maatschappelijke last te beperken.”

Enkele pleegzorgers stellen dat zij kansen bieden aan pleegkinderen en lijken te vertrekken vanuit een liefdadigheidsprincipe waarbij ze zich zowel ouder als vrijwilliger voelen:

“Een buitengewone kans om een kind kansen te geven die het anders niet ging krijgen.”

“Een liefdevol gezin en nestwarmte kunnen bieden aan kinderen die anders de rest van hun leven in een instelling zaten.”

Een aantal respondenten geven de uitdagingen en moeilijkheden weer waar ze opbotsen binnen pleegzorg. Deze uitdagingen situeren zich enerzijds bij pleegzorgers die zichzelf als ouder beschouwen. Zo ervaren deze pleegzorgers te weinig ondersteuning en erkenning:

“Intens, op het ondraaglijke af.”

“Een verrijking van je gezin, ook al is het niet altijd even gemakkelijk, je wordt er een ander persoon door en vooral je krijgt ook heel veel liefde terug.”

“Meer inspraak wensen in verband met moeder en haar eigen kind. Ik weet dat dit oké zit, haar dochter is veel rustiger daar dan bij mij. En toch wordt er niet geluisterd door pleegzorg. Spijtig.”

Anderzijds geeft een pleegzorger aan, die zich eerder professional en vrijwilliger dan ouder voelt, zich onbegrepen en ondergewaardeerd te voelen:

“Zeer zinvol, maar soms erg onbegrepen en ondergewaardeerd.”

Uit de uiteenlopende antwoorden van pleegzorgers blijkt dat zij geen eenduidige rol opnemen, maar verschillende rollen en taken lijken te combineren. Pleegzorgers ervaren dit dan ook als complex en onduidelijk. Vier respondenten geven dit weer in hun antwoord:

“Pleegouder zijn is zowel ouder, mee-ouder als therapeut zijn, het is een heel complex geheel van relaties.”

“Pleegouder zijn schommelt tussen opvoeder zijn en ouder mogen zijn.”

“Voor de overheid de opvang, voor pleegzorg een partner en voor ons gezin een kansenbieder.”

“Op dit moment zeer onduidelijk. Ik probeer te vechten voor het welzijn van onze pleegkinderen.”

DISCUSSIE

Het doel van dit onderzoek was enerzijds om vat te krijgen op de betekenis van het concept “ouderschap” voor pleegzorgers. Anderzijds werd de betekenis van de professionaliseringstendens voor de rol van pleegzorgers bestudeerd. Hieronder worden de belangrijkste bevindingen per onderzoeksvraag bediscussieerd.

Wat betekenen concepten als ouderschap, opvoederschap en meerouderschap voor pleegzorgers?

Uit de resultaten van de vragenlijst blijkt dat de meeste pleegzorgers zich als ouder beschouwen, namelijk 77,95%. Of pleegzorgers zich al dan niet ouder voelen, lijkt niet samen te gaan met pleegzorgers hun verschillende opvattingen van ‘ouder-zijn’. Wat wel opvalt, is dat pleegzorgers die door hun pleegkind worden aangesproken als mama/papa of een andere naam die een ouderrol insinueert, zich ouder voelen. Pleegzorgers die zichzelf niet als ouder beschouwen, verkiezen een andere roepnaam, zoals de voornaam.

Zowel in de literatuur als door pleegzorgers zelf, worden verschillende vormen van ‘ouder-zijn’ benoemd. Volgens de definitie van een ouder van de staatscommissie herijking ouderschap (2016) staat een “onvoorwaardelijke, stabiele, intense, intieme en niet in de tijd afgegrensde relatie” centraal. Bij pleegzorg wordt steeds toegewerkt naar gezinshereniging, waardoor een langdurige relatie tussen pleegkind en pleegzorger niet altijd mogelijk is (Kestens, 2010). Sinds het statuut voor pleegzorgers in 2017 wordt het verblijfsrecht vastgelegd, waardoor een langdurige relatie toch mogelijk lijkt (Agentschap Jongerenwelzijn, 2017; Pleegzorg Vlaanderen, 2019). De pleegzorgers in dit onderzoek geven echter aan dat het tijdelijke aspect nog steeds voor onduidelijkheid zorgt voor de invulling van hun rol. Pleegzorgers weten immers op voorhand niet wanneer en of het kind terug naar huis zal keren. Toch beschouwen de pleegzorgers in dit onderzoek het als hun taak om een onvoorwaardelijke relatie met het kind aan te gaan en het kind een thuis te bieden. Naast deze relatie, staat opvoeding centraal binnen ouderschap. In de Rechten van het Kind, het concept “goed genoeg ouderschap” en de definitie van een ouder van de staatscommissie herijking ouderschap (2016) wordt opvoeding als één van de belangrijkste taken beschreven (Hoghugi & Speight, 1998; Willems, 2005). Ook pleegzorgers beschrijven hun primaire rol als het instaan voor de opvoeding en zorg van het kind. Hieruit kan besloten worden dat pleegzorgers opvoederschap opnemen voor pleegkinderen.

Bij pleegzorg is er sprake van meerouderschap aangezien pleegzorgers het ouderschap delen met de biologische ouders. Hierdoor is het onduidelijk of ouderschap en opvoederschap al dan niet samenvallen bij pleegzorgers. Enkele pleegzorgers in deze studie die de opvoedende taak van een pleegzorger omschrijven, beschouwen zichzelf als ouder, terwijl andere pleegzorgers

zich net niet als ouder zien. Het gedeeld ouderschap zorgt voor verschillende interpretaties van 'ouder-zijn'. Enerzijds staan pleegzorgers in voor de opvoeding van een kind en bieden hierbij een warme thuis, wat een ouderrol impliceert (Pleegzorg Vlaanderen, 2019). Anderzijds is het de taak van pleegzorgers om samen te werken met ouders en het ouderschap te delen (Pleegzorg Vlaanderen, 2019). Enkele respondenten benoemen hierbij het verschil tussen biologische en pleegkinderen opvoeden. Een andere groep respondenten geeft het verschil aan in hun ouderrol en die van de biologische ouders en stellen dat pleegzorgers de ouders nooit kunnen vervangen. Ook in de juridische positie van pleegzorgers blijkt dat zij niet dezelfde rol opnemen als de wettelijk erkende ouders. Juridisch en sociaal ouderschap vallen bij pleegzorgers immers niet samen (Cammu, 2018). Pleegzorgers nemen wel een deel van het ouderlijk gezag op, samen met de ouders, maar dit blijkt niet altijd voldoende te zijn voor pleegzorgers (Pleegzorg Vlaanderen, 2019). Enkele pleegzorgers geven in de vragenlijst aan dat zij het gevoel hebben een verantwoording te moeten afleggen tegenover de ouders en pleegzorgdienst. Andere respondenten willen meer inspraak in de opvoeding van hun kind. Pleegzorgers zijn immers enkel bevoegd om dagelijkse en noodbeslissingen te nemen, maar bij noodbeslissingen moeten pleegzorgers een verantwoording afleggen bij de pleegzorgdienst (Jeugdrecht, 2017). Daarnaast geven pleegzorgers in dit onderzoek aan dat het contact met de ouders niet altijd vlot verloopt en dit voor extra uitdagingen zorgt naast de opvoedende taak die zij opnemen. Of pleegzorgers al dan niet tevreden zijn met de invulling van hun rol, lijkt dus sterk samen te vallen met de kwaliteit van hun relatie met de biologische ouders.

Wat is de betekenis van de professionaliseringstendens voor de rol van pleegzorgers?

Zowel in de literatuur als in de resultaten van de vragenlijst, blijkt dat pleegzorgers voor extra uitdagingen staan in de opvoeding van een pleegkind door de complexe pleegzorgsituaties. Enerzijds begeleiden pleegzorgers kinderen in de ontwikkelingsfasen waar elk kind doorgaat (Daamen, 2014; Vinke & Van de Mortel, 2004). Anderzijds ondersteunen pleegzorgers pleegkinderen in ontwikkelingsfasen die specifiek zijn voor pleegkinderen, zoals gevoelens van scheiding met het gezin van herkomst verwerken, en omgaan met dubbele loyaliteiten en hechting (Vinke & Van de Mortel, 2004). De pleegzorgers in dit onderzoek bevestigen deze complexe opvoedingssituatie. De pleegzorgers doen enerzijds beroep op hun buikgevoel waarbij ze een kind opvoeden met warmte en liefde, maar anderzijds volstaan deze 'gewone' opvoedingsvaardigheden niet en doen pleegzorgers daarom ook beroep op de informatie die pleegzorg voorziet. Enkele respondenten stellen een vraag naar verdere professionalisering omdat de informatie die ze nu van pleegzorg krijgen onvoldoende of ongeschikt is. Daarnaast gaan de pleegzorgers in deze studie ook zelf op zoek naar extra informatie door enerzijds literatuur te raadplegen en anderzijds informatie met andere pleegzorgers uit te wisselen.

Enkele pleegzorgers stellen dat de pleegzorgvergoeding in combinatie met het Groeipakket te laag is om de kosten van pleegzorg te dekken. Zo kunnen enkele pleegzorgers niet meer voltijds gaan werken en verliezen zij hierdoor een deel van hun inkomen. In Vlaanderen vertrekt pleegzorg vanuit een vrijwillig karakter en wordt daarom geen loon toegekend aan pleegzorgers (Pleegzorg Vlaanderen, 2019; Kirton, 2001). Vandenbroeck (2019) spreekt van gezinsondersteuning, wat impliceert dat pleegzorgers geen ouders zijn. Enkele pleegzorgers wijzen op de maatschappelijke taak die ze opnemen en de ondersteuning die ze aan ouders bieden. In deze benadering lijkt pleegzorg weer eerder een beroep te zijn.

De pleegzorgers in dit onderzoek geven, ondanks de professionaliseringstendens, aan dat zij zich in de eerste plaats ouder voelen. Dit komt door het opvoeden in gezinsverband en doordat pleegzorgers hun taak met warmte en liefde uitvoeren. Daarnaast voelt 44,03% zich een professional en 57,48% zich een vrijwilliger. Uit de resultaten blijkt dat pleegzorgers zich met meerdere rollen identificeren. Alle mogelijke combinaties van professional, vrijwilliger en ouder worden immers aangeduid. Hieruit blijkt dat de professionaliseringstendens een ouder- of vrijwilligersrol niet uitsluit.

Beperkingen van huidig onderzoek

De respondenten namen op vrijwillige basis deel aan dit onderzoek en werden bereikt via sociale media. Hierdoor wordt een groep pleegzorgers uitgesloten die hier geen gebruik van maakt. Daarnaast blijkt dat de respondenten in deze studie voornamelijk vrouwen zijn tussen 40 en 59 jaar die pleegzorg opnemen tussen de 2 en 4 jaar. Mannen vertegenwoordigen slechts 17,2% van de respondenten. Verder ontbreken in deze vragenlijst de sociaal economische status, woonplaats, opleiding en andere demografische gegevens van de respondenten. De steekproef is met andere woorden niet representatief voor de populatie pleegzorgers in Vlaanderen.

In deze studie werd enkel met een vragenlijst gewerkt om het perspectief van pleegzorgers in beeld te brengen. De antwoordmogelijkheden waren beperkt en enkel de respondenten die extra duiding bij hun antwoord wouden geven, plaatsten een opmerking. Enkel de opmerkingen van deze respondenten konden dan ook in de resultaten verwerkt worden als verdere verklaring bij de stellingen. Meer verduidelijking waarom respondenten een bepaald antwoord kiezen, ontbreekt. Ook in de twee open vragen was beperkte ruimte om te antwoorden. Er kon niet doorgevraagd worden en de onderzoeker moest de antwoorden zelf interpreteren zonder verdere duiding van de respondenten.

In de opmerkingen van respondenten blijkt dat de duur dat een pleegkind bij hun gezin verblijft, een invloed heeft op hoe pleegzorgers hun rol ervaren. In de vragenlijst werd echter niet bevraagd voor welke pleegzorgmodule de respondenten pleegzorg opnemen. Hierover kunnen dan ook geen uitspraken worden gedaan.

Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

De demografische gegevens in deze studie werden slechts beperkt bevraagd. Voor vervolgonderzoek, is het aangewezen om een breder beeld te schetsen van de respondenten die deelnemen aan het onderzoek. Op deze manier kan een meer representatieve steekproef getrokken worden, waardoor onderzoeksresultaten meer aansluiten bij de populatie van pleegzorgers in Vlaanderen.

In deze studie werd enkel via een vragenlijst het perspectief van pleegzorgers in beeld gebracht. Voor verder onderzoek zijn interviews aangewezen aangezien deze een breder beeld kunnen schetsen waarom pleegzorgers zich eerder ouder, professional, vrijwilliger of eventueel nog anders voelen. In interviews kan verder doorggevraagd worden wat pleegzorgers nodig hebben om hun rol uit te oefenen en worden pleegzorgers niet beperkt tot antwoordmogelijkheden. In de interviews kan de vraag gesteld worden of een eenduidige rolbeschrijving van pleegzorgers noodzakelijk is om de taak van een pleegzorger op te nemen. Daarnaast wordt in deze studie enkel bevraagd hoe pleegzorgers hun rol zien, maar niet hoe ze die zelf willen invullen. Dit kan dan ook verder onderzocht worden.

Verder beperkt deze studie zich enkel tot de stem van pleegzorgers. Voor vervolgonderzoek zou het interessant zijn om te bestuderen hoe pleegkinderen, ouders en pleegzorgdiensten de rol van pleegzorgers zien. Pleegzorg vraagt immers om samenwerking tussen deze verschillende actoren.

REFERENTIES

Agentschap Jongerenwelzijn. (2017). *Evaluatie van de toepassing van het decreet en besluihoudende de organisatie van pleegzorg*. Geraadpleegd op 28 mei 2020, van https://jongerenwelzijn.be/assets/docs/publicaties/pleegzorg/evaluatierapport_pleegzorg.pdf

Aronson, J. (1994). A Pragmatic View of Thematic Analysis. *The Qualitative Report*, 2(1). Geraadpleegd op 7 mei 2020, van <http://www.nova.edu/ssss/QR/BackIssues/QR2-1/aronson.html>

Baarda, D. B., & de Goede, M. P. M. (2001). *Basisboek methoden en technieken. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van onderzoek*. [EPub], Groningen, Nederland: Stenfert Kroese.

Biehal, N. (2014). A sense of belonging: Meanings of family and home in long-term foster care. *British Journal of Social Work*, 44(4), 955-971. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcs177>

Bogdan, R.C., & Biklen, S.K. (2007). *Qualitative research for education. An introduction to theories and methods*. [EPub], Boston: Pearson.

Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Volume 1*. [EPub], New York: Basic Books.

Bronselaer, J., Vandezande, V., & Verreth, K. (2011). *Vlaamse pleegzorgers in beeld: profielschets, kwaliteit van dienstverlening en duurzaam pleegzorgerschap*. Geraadpleegd op 12 april 2019, van https://www.departementwvg.be/sites/default/files/media/documenten/2011_Vlaamse_Pleegzorgers_in_beeld.pdf

Bruning, M. R. (2019). Beslisbevoegdheid van pleegouders: België als gidsland? *Tijdschrift voor Familie-en Jeugdrecht*, 2019(8), 32-39. Geraadpleegd op 4 april 2020, van https://openaccess.leidenuniv.nl/bitstream/handle/1887/71925/Beslisbevoegdheid_van_pleegouders%2C_Belgi%C3%AB_als_gidsland.pdf?sequence=1

Cammu, N. (2018). Naar een juridische verankering van meerouderschap en meeroudergezag? *Pedagogiek*, 38(2), 257-270. <https://doi.org/10.5117/PED2018.2.008.CAMM>

Carbone, J. (2014). Legal Applications of the “Best Interest of the Child” Standard: Judicial Rationalization or a Measure of Institutional Competence?. *Pediatrics*, 134(2), 111-120. <https://doi.org/10.1542/peds.2014-1394G>

CAW. (2019). *Bezoekruimte*. Geraadpleegd op 22 april 2019, van <https://www.caw.be/hoe-wijhelpen/begeleiding/relatie-gezin-omgeving/bezoekruimte/>

Colton, M., & Williams, M. (1997). The nature of foster care international trends. *Adoption & Fostering*, 21(1), 44-49. <https://doi.org/10.1177%2F030857599702100108>

Courtney, M., & Thoburn, J. (2009). *Children in state care*. [EPub], Ashgate: Publishing Ltd.

Daamen, W. (2014). *Begeleiden van pleegouders: wat werkt?* Geraadpleegd op 3 juni 2020, van <https://www.consensep.nl/sites/default/files/Review-Begeleiden-van-pleegouders-wat-werkt.pdf>

De Boitselier, N. (2019). *Motivatie en ondersteuningsbehoeften van pleegzorgers die pleegzorg opnemen voor ene kind met een beperking* (Masterscriptie). Geraadpleegd op 4 april 2020, van https://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/790/938/RUG01-002790938_2019_0001_AC.pdf

De Graeve, K. (2012). 'Making families': Parenting and belonging in transnational adoption in Flanders. *AFRIKA FOCUS*, 2012(2), 100-108. <https://doi.org/10.21825/af.v25i2.4952>

De Neve, J. (2015). *Statistiek I* (Vakgroep Data-Analyse – Universiteit Gent). Geraadpleegd op 18 april 2020, van https://minerva.ugent.be/courses2015/H00022602015/document/Theorie/Syllabus/Statistiek_I.pdf?cidReq=H00022602015

De Wilde, L., Devlieghere, J., Vandenbroeck, M., & Vanobbergen, B. (2019). Foster parents between voluntarism and professionalisation: Unpacking the backpack. *Children and Youth Services Review*, 98, 290-296. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.01.020>

De Wilde, L. (2019). Pleegzorg als interventie. In Vandenbroeck, M. (Red.), *Het gezin is dood Leve het gezin: Van verdeelde naar gedeelde opvoedingsverantwoordelijkheid* (pp 175-205). Oud-Turnhout/'s-Hertogenbosch: Gompel&Svacina.

Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education with PowerWeb*. [EPub], New York, NY: McGraw-Hill.

George, S., Van Oudenhoven, N., & Wazir, R. (2003). Foster care beyond the crossroads. Lessons from an international comparative analysis. *Childhood*, 10(3), 343-361. doi: 10.1177/09075682030103006

Gov.uk. (z.d.). *Looking after someone else's child*. Geraadpleegd op 28 mei 2020, van <https://www.gov.uk/looking-after-someone-elses-child>

Hoghugh, M., & Speight, A. N. P. (1998). Good enough parenting for all children—a strategy for a healthier society. *Archives of disease in childhood*, 78(4), 293-296. Geraadpleegd op 4 mei 2020, van <https://adc.bmj.com/content/archdischild/78/4/293.full.pdf>

Jeugdrecht. (2017). *Pleegzorgers: opvoedingsverantwoordelijken en instemming*. Geraadpleegd op 20 maart 2019, van https://wvg.vlaanderen.be/rechtspositie/01-nieuws/2017_pleegzorg%20en%20instemming%20met%20de%20jeugdhulp.pdf

Kay, E., & Tisdall, M. (2012) The Challenge and Challenging of Childhood Studies? Learning from Disability Studies and Research with Disabled Children. *Children & society*, 26, 181–191. doi:10.1111/j.1099-0860.2012.00431.x

Kerselaers, P. (2010) *Belevingsonderzoek naar de impact van gedragsproblemen bij pleegkinderen op het opvoedgedrag van pleegouders* (Masterproef). Geraadpleegd op 26 april 2019, van https://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/460/271/RUG01-001460271_2011_0001_AC.pdf

Kestens, E. (2010). Hechten binnen pleegzorg: Een uitdaging voor alle betrokken partijen. *Tijdschrift voor orthopedagogiek, kinderpsychiatrie en klinische kinderpsychologie*, 35(4), 128. Geraadpleegd op 7 april 2020, van http://www.bethanie.be/sites/default/files/pleegzorgengehechtheid_eva_kestens.pdf

Kind en Gezin. (2012). *Het kind in Vlaanderen*. Geraadpleegd op 26 mei 2020 via https://www.kindengezin.be/img/Het_kind_in_Vlaanderen_2012.pdf

Kind en Gezin. (2018). *10 jaar holebi-adopties*. Geraadpleegd op 30 april 2020 via <https://www.kindengezin.be/nieuws-en-actualiteit/2016/20160420-10-jaar-holebi-adoptie.jsp>

Kind & samenleving. (2019). *Kwalitatief onderzoek met kinderen en jongeren*. Geraadpleegd op 2 april 2019, van <https://k-s.be/inspraak-participatie/kwalitatief-onderzoek-met-kinderen1/kwalitatief-onderzoek-met-kinderen-en-jongeren/>

Kirton, D. (2001). Love and money: payment, motivation and the fostering task. *Child & Family Social Work*, 6(3), 199-208. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2206.2001.00208.x>

Laklija, M. (2011). *Foster care models in Europe: results of a conducted survey*. Geraadpleegd op 24 mei 2020, van <http://www.esn-eu.org/e-newsnov11-foster-care-models-in-europe/index.htm>

Leathers, S. J. (2003). Parental visiting, conflicting allegiances, and emotional and behavioral problems among foster children. *Family relations*, 52(1), 53-63. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2003.00053.x>

McWey, L. M., Acock, A., & Porter, B. E. (2010). The impact of continued contact with biological parents upon mental health of children in foster care. *Children and Youth Services Review*, 32, 1338–1345. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2010.05.003>

McWey, L. M., & Mullis, A. K. (2004). Improving the lives of children in foster care: The impact of supervised visitation. *Family Relations*, 53, 293–300. <https://doi.org/10.1111/j.0022-2445.2004.0005.x>

Moher, D., Liberati, A., Tetzlaff, J., Altman, D. G., & Prisma Group. (2009). Preferred reporting items for systematic reviews and meta-analyses: the PRISMA statement. *PLoS med*, 6(7), 264-269. <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1000097>

Nesmith, A. (2015). Factors influencing the regularity of parental visits with children in foster care. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 32(3), 219-228. <https://doi.org/10.1007/s10560-014-0360-6>

Nicolaï, B., Maes, k., & Berghmans, M. (2018). *Pleegzorgtoeslag gaat naar pleegouders*. Geraadpleegd op 2 mei 2020, van [https://sociaal.net/opinie/pleegzorgtoeslag-gaatnaar-pleegouders/](https://sociaal.net/ opinie/pleegzorgtoeslag-gaatnaar-pleegouders/)

Onwuegbuzie, A. J., Leech, N. L., & Collins, K. M. (2012). Qualitative analysis techniques for the review of the literature. *Qualitative Report*, 17, 56. Geraadpleegd op 28 april 2020, van <https://eric.ed.gov/?id=EJ981457>

Pleegzorg Vlaanderen. (2016). *Registratierapport 2016*. Geraadpleegd op 28 maart 2019, van <https://www.pleegzorgvlaanderen.be/over-pleegzorg/pleegzorg-vlaanderen/pleegzorg-cijfers>

Pleegzorg Vlaanderen. (2019). *Rechten van ouders*. Geraadpleegd op 28 maart 2019, van <https://www.pleegzorgvlaanderen.be/ik-ben/ouder-van-een-pleegkind/rechten-van-ouders>

Pleegzorg Vlaanderen. (2019). *Verschillende vormen*. Geraadpleegd op 28 maart 2019, van <https://www.pleegzorgvlaanderen.be/over-pleegzorg/wat-is-pleegzorg/verschillende-vormen>

Pleegzorg Vlaanderen. (2019). *Voor wie*. Geraadpleegd op 28 maart 2019, van <https://www.pleegzorgvlaanderen.be/over-pleegzorg/wat-is-pleegzorg/voor-wie>

Pleegzorg Vlaanderen. (2019). *Wetgeving*. Geraadpleegd op 28 maart 2019, van <http://www.pleegzorgvlaanderen.be/professionelen/wetgeving>

Pleegzorg Vlaanderen. (2019). *Woordenlijst*. Geraadpleegd op 28 maart 2019, van <https://www.pleegzorgvlaanderen.be/over-pleegzorg/wat-is-pleegzorg/woordenlijst>

Pleegzorg Vlaanderen. (2020). *Financiën en regelingen*. Geraadpleegd op 2 mei 2020, van <https://www.pleegzorgvlaanderen.be/ik-ben/pleeggezin/financi%C3%ABn-en-regelingen>

Punselie, E. C. C. (2006). *Voor een pleegkind met recht een toekomst: Een studie naar de (rechts) positie van (pleeg) ouders en (pleeg) kinderen in geval van langdurige uithuisplaatsing* (Proefschrift). Geraadpleegd op 9 april 2020, van <https://openaccess.leidenuniv.nl/bitstream/handle/1887/4329/Thesis.pdf?sequence=1>

Rmila, F. (2008). *Vragenlijsten: van ontwikkeling tot kwaliteitsverbetering* (BWI werkstuk-Vrije universiteit Amsterdam). Geraadpleegd op 29 april 2020, van https://beta.vu.nl/nl/Images/werkstuk-rmila_tcm235-91421.pdf

Robbroeckx, L. M. H., & Bastiaensen, P. A. C. M. (2001). *Feit en fictie in de pleegzorg*. Bohn Stafleu Van Loghum.

Rodger, S., Cummings, A., & Leschied, A. W. (2006). Who is caring for our most vulnerable children?: The motivation to foster in child welfare. *Child abuse & neglect*, 30(10), 1129-1142. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2006.04.005>

Rom, M., De Ceulaer, D., Aerts, C., & Put, J. (2009). *Het sociaal en fiscaal statuut van de pleegouder* (Onderzoeksrapport in opdracht van het Agentschap Jongerenwelzijn - KULeuven). Geraadpleegd op 14 mei 2020, van <https://www.kuleuven.be>

Rosseel, Y. (2018). *Onderzoeksmethoden II* (Vakgroep Data-Analyse – Universiteit Gent). Geraadpleegd op 18 april 2020, van <https://minerva.ugent.be/main/document/document.php?curdirpath=%2Fcursus&cidReq=H00183102018>

Sanchirico, A. & Jablonka, K. (2000). Keeping Foster Children Connected to Their Biological Parents: The Impact of Foster Parent Training and Support. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 17(3), 185-203. <https://doi.org/10.1023/A:100758381>

Schofield, G., Moldestad, B., Höjer, I., Ward, E., Skilbred, D., Young, J., & Havi, T. (2011). Managing Loss and a Threatened Identity: Experiences of Parents of Children Growing Up in Foster Care, the Perspectives of their Social Workers and Implications for Practice. *British Journal of Social Work*, 41(1), 74-92. doi:10.1093/bjsw/bcq073.

Scribr.nl. (z.d.). *Primaire en secundaire bronnen*. Geraadpleegd op 11 juni 2020, van <https://www.scribr.nl/bronvermelding/primaire-en-secundaire-bronnen/>

Sikorska, K., Kruger, T., & Swennen, F. (2015). *Meerouderschap en meeroudergezag: onderzoek uitgevoerd in opdracht van de Staatscommissie Herijking ouderschap* (Onderzoeksgroep Persoon en Vermogen – Universiteit Antwerpen). Geraadpleegd op 6 april 2020, van <https://www.uantwerpen.be>

Staatscommissie herijking ouderschap. (2016). *Kind en Ouders in de 21ste eeuw Rapport van de Staatscommissie herijking ouderschap*. Geraadpleegd op 26 maart 2020, van <https://www.leidenuniv.nl>

Statbel. (2017). *Bevolking*. Geraadpleegd op 17 mei 2020 via <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bevolking>

Strijker, J., Zandberg, T., der Meulen, V., & Fokke, B. (2002). Verschillen tussen netwerkgezinnen en bestandsgezinnen in de pleegzorg. *Pedagogiek*, 21(3), 214-227. Geraadpleegd op 29 mei 2020, van <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/187702>

Van den Bergh, P., & Weterings, T. (2010), *Pleegzorg in perspectief. Ontwikkelingen in theorie en praktijk*. Assen: Van Gorcum.

Van den Bergh, P., Weterings, A. M., Schoenmakers, M. (2010). Gehechtheid en loyaliteit. In van den Bergh, P., & Weterings, T. (Red.), *Pleegzorg in perspectief. Ontwikkelingen in theorie en praktijk* (pp. 177-193). Assen: Van Gorcum.

Vandenbroeck, M. (2019). *Het gezin is dood Leve het gezin: Van verdeelde naar gedeelde opvoedingsverantwoordelijkheid*. Oud-Turnhout/'s-Hertogenbosch: Gompel&Svacina.

Van den Eerenbeemt, E. M., & Bakhuizen, N. (2001). Ik wist niet hoe ik zoon en pleegzoon kon zijn. In Visscher, N. & Delfos; M.F. (Red.), *(Pleeg)kinderen en vreemd gedrag!? In 13 thema's* (pp 33-37). Amsterdam: Uitgeverij SWP.

Vandeurzen, J. (2017). *Groeipakket*. Geraadpleegd op 3 juni 2020, van <https://www.groeipakket.be/>

Vanderfaeillie, J., & Van Holen, F. (2010). Het verloop van pleeggezinplaatsingen. In van den Bergh, P., & Weterings, T. (Red.), *Pleegzorg in perspectief. Ontwikkelingen in theorie en praktijk* (pp. 177-193). Assen: Van Gorcum.

Vanderfaeillie, J., Van Holen, F., & Vanschoonlandt, F. (2014). *Pleegouders versterken in opvoeden: Ontwikkeling en implementatie van evidence-based trainingsprogramma's voor pleegouders*. Geraadpleegd op 30 april 2019, van http://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/assets/docs/ons/studiesonderzoeken/eindrapport_pvo_20140602.pdf

Van Druten, M. (2001). De kans op hechten in een pleeggezin. In Visscher, N. & Delfos, M. F. (Red.), *(Pleeg)kinderen en vreemd gedrag!? In 13 thema's* (pp 53-58). Amsterdam: Uitgeverij SWP.

Van Hove, G., & De Schauwer, E. (z.d.). *Rapport voor Unicef – What do you think? Portretten van kinderen met ernstige communicatieve en/of meervoudige beperkingen* (Vakgroep Orthopedagogiek – Universiteit Gent). Geraadpleegd op 7 april 2019 van http://minerva.ugent.be/courses2017/H00186802017/document/Thema_s/Orthopedagogiek/4._Van_Hove___De_Schauwer__Portretten_van_kinderen_met_ernstige_communicatieve_en_of_meervoudige_beperkingen.pdf?cidReq=H00186802017

Vanschoonlandt, F., Vanderfaeillie, J., Van Holen, F., De Maeyer, S., & Andries, C. (2012). Kinship and non-kinship foster care: Differences in contact with parents and foster child's mental health problems. *Children and Youth Services Review*, 34(8), 1533-1539. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2012.04.010>

Verdrag inzake de Rechten van het Kind. (1989, 20 november). Geraadpleegd op 18 mei 2019, van https://www.kinderrechtencommissariaat.be/sites/default/files/bestanden/kinderrechtenverdrag_officiële_nederlandse_vertaling.pdf

Verheij, M. (2013). Juridisch ouderschap en gezag. *Maatwerk*, 14(4), 34-35. Geraadpleegd op 2 april 2020, van <https://link.springer.com/article/10.1007/s12459-013-0068-2>

Vinke, J. G., & Mortel, M. van de (2004). *Methodiekhandleiding Terug naar Huis*. [EPub], Woerden/ Hollandsche Rading: Adviesbureau Van Montfoort & VvP De Rading.

Vlaamse overheid. (z.d.). *Groeipakket*. Geraadpleegd op 3 juni 2020, van <https://groeipakket.be/>

Vlaamse Overheid. (z.d.). *Pleegzorgtoeslag (Groeipakket)*. Geraadpleegd op 2 mei 2020, van <https://www.vlaanderen.be/pleegzorgtoeslag-groeipakket>

Weterings, A.M. (2003). Pleegzorg, zorg voor kind, ouder en pleegouders. *Tijdschrift Ouderschap en Ouderbegeleiding*, 6(1), 13-25.

Willemse, A. (2004). *Elke dag is pleegzorgdag. Alles voor en over pleeggezinnen*. [EPub], Geraadpleegd op 25 maart 2019, van <http://books.google.com/>

Willems, J. C. M. (2005). Het kindbeeld in het Verdrag inzake de Rechten van het Kind. *Justitiële verkenningen*, 3(5), 8. Geraadpleegd op 14 mei 2020, van https://www.wodc.nl/binaries/jv0505-volledige-tekst_tcm28-76888.pdf#page=93

Wisso, T., & Johansson, H. (2018). Transferring custody from birth parents to foster parents— an ambiguous matter. *Journal of Social Welfare and Family Law*, 40(3), 321-339. <https://doi.org/10.1080/09649069.2018.1493653>

BIJLAGEN

1. Poster respondentent verzamelen
2. Begeleidende informatie bij de vragenlijst
3. Vragenlijst
4. Resultaten vragenlijst
 - 4.1 Algemene vragen
 - 4.2 Stellingen en opmerkingen
 - 4.3 Open vragen

1. Poster respondententen verzamelen

 **FACULTEIT PSYCHOLOGIE EN
PEDAGOGISCHE WETENSCHAPPEN**

Pleegouders

In het kader van mijn masterproef binnen de opleiding orthopedagogiek aan de Universiteit Gent voer ik een onderzoek uit naar de rol die pleegouders opnemen en hoe zij zichzelf hierin zien. Meer specifiek wil ik met deze enquête bevragen in welke mate de professionalisering van pleegzorg een invloed heeft op uw rol als pleegouder.

Deze enquête richt zich naar pleegouders binnen de bestandspleegzorg die voor minimum twee jaar een pleegkind jonger dan 18 jaar (voltijds of gedeeltelijk) opvangen bij hen thuis. Ben jij zo een pleegouder? Aarzel dan niet om de enquête in de link hierboven in te vullen! Het vraagt slechts 5 minuten van uw tijd.

Alvast bedankt voor uw medewerking!

Myra Lingier
Master student orthopedagogiek UGent

Contact:

Myra.Lingier@UGent.be

Promotor:

Prof. dr. Lieselot De Wilde

2. Begeleidende informatie bij de vragenlijst

Pleegouders en professionalisering

In het kader van mijn masterproef binnen de opleiding orthopedagogiek aan de Universiteit Gent voer ik een onderzoek uit naar de rol die pleegouders opnemen en hoe zij zichzelf hierin zien. Meer specifiek wil ik met deze enquête bevragen in welke mate de professionalisering van pleegzorg een invloed heeft op uw rol als pleegouder.

Deze enquête richt zich naar pleegouders binnen de **bestandspleegzorg** die voor **minimum twee jaar** een pleegkind **jonger dan 18 jaar** (voltijds of gedeeltelijk) opvangen bij hen thuis. Lees telkens de vragen aandachtig en probeer deze zo eerlijk mogelijk in te vullen.

Alvast bedankt voor uw medewerking!

Met vriendelijke groeten,
Myra Lingier

Opmerking met betrekking tot uw privacy

Deze enquête is anoniem, de resultaten worden strikt vertrouwelijk behandeld en uitsluitend voor wetenschappelijke doeleinden gebruikt.

OK

3. Vragenlijst

* 1. Hoe lang bent u al pleegouder?

- 2 - 4 jaar
- 5 - 7 jaar
- 8 - 10 jaar
- Meer dan 10 jaar

* 2. Wat is uw geslacht?

- Man
- Vrouw
- Ander

* 3. Wat is uw leeftijd?

- 18 tot 39 jaar
- 40 tot 59 jaar
- 60 tot 79 jaar
- 80 jaar of ouder

* 4. Voor hoeveel personen van onderstaande leeftijden neemt u momenteel pleegzorg op? (vul in met een getal)

Voor ... personen van 0 tot 6 jaar	<input type="text"/>
Voor ... personen van 7 tot 12 jaar	<input type="text"/>
Voor ... personen van 13 tot 18 jaar	<input type="text"/>
Voor ... personen ouder dan 18 jaar	<input type="text"/>

* 5. Hoe is uw huidige gezinssituatie? Met de gezinssituatie wordt bedoeld welke gezinsleden er gedeeltelijk of voltijds bij u wonen (meerdere antwoorden mogelijk)

- (On)gehuwde partner
- Alleenstaand
- Biologische kinderen
- Adoptiekinderen
- Pleegkinderen
- Stiefkinderen
- (Groot)ouders, schoonouders, schoon-grootouders
- Andere:

Pleegouders en professionalisering

Duid voor elke stelling aan in welke mate u het hiermee eens of oneens bent. Elke stelling heeft betrekking op uw rol als pleegouder.

- * 6. Ik beschouw mezelf als een professional binnen pleegzorg.

Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Onbeslist	Mee eens	Helemaal mee eens
★	★	★	★	★

Opmerking:

- * 7. Ik beschouw mezelf als een ouder van mijn pleegkind.

Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Onbeslist	Mee eens	Helemaal mee eens
★	★	★	★	★

Opmerking:

- * 8. Ik beschouw mezelf als een vrijwilliger binnen pleegzorg.

Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Onbeslist	Mee eens	Helemaal mee eens
★	★	★	★	★

Opmerking:

- * 9. Ik volg mijn buikgevoel bij de opvoeding van mijn pleegkind.

Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Onbeslist	Mee eens	Helemaal mee eens
★	★	★	★	★

Opmerking:

- * 10. Ik houd rekening met de informatie die pleegzorg mij geeft bij de opvoeding van mijn pleegkind. (Bijvoorbeeld: de vormingen die vanuit pleegzorg worden gegeven, tips van pleegzorgbegeleiders...)

Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Onbeslist	Mee eens	Helemaal mee eens
★	★	★	★	★

Opmerking:

* 11. Ik houd rekening met de tips van mijn eigen netwerk (familie, vrienden, kennissen) bij de opvoeding van mijn pleegkind.

Helemaal niet mee eens	Niet mee eens	Onbeslist	Mee eens	Helemaal mee eens
★	★	★	★	★

Opmerking:

* 12. Bent u tevreden met hoe je je rol als pleegouder kan vormgeven?

Helemaal niet tevreden	Niet tevreden	Onbeslist	Tevreden	Zeervrededen
★	★	★	★	★

Opmerking:

* 13. Hoe noemt jouw pleegkind of pleegkinderen jou? (Bijvoorbeeld: mama, papa, moeke, vake, bij uw naam...) Indien er meerdere pleegkinderen bij u verblijven, kan u meerdere antwoorden geven.

* 14. Hoe zou u zelf uw rol als pleegouder omschrijven in één zin?

Vor.

Gereed

Mogelijk gemaakt door
 SurveyMonkey
Bekijk hoe eenvoudig het is om [een enquête te maken](#).

4. Resultaten vragenlijst

4.1 Algemene vragen

1) Hoe lang bent u al pleegouder?		
2 – 4 jaar	39,4	50
5 – 7 jaar	22,8	29
8 – 10 jaar	10,2	13
Meer dan 10 jaar	27,6	35

2) Wat is uw geslacht?		
Man	17,3	22
Vrouw	82,7	105
Ander	0	0

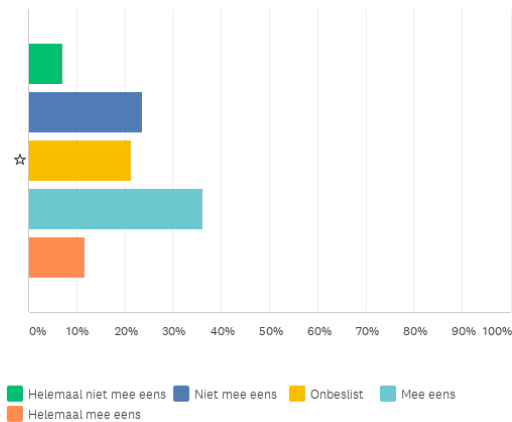
3) Wat is uw leeftijd?		
18 – 39 jaar	31,5	40
40 – 59 jaar	63,8	81
60 – 79 jaar	4,7	6
80 jaar of ouder	0	0

4) Voor hoeveel personen van onderstaande leeftijden neemt u momenteel pleegzorg op?														
	1 kind		2 kinderen		3 kinderen		4 kinderen		5 kinderen		9 kinderen		Totaal	
Van 0 – 6 jaar	71,2	42	22	13	6,8	4	0	0	0	0	0	0	46,5	59
Van 7 – 12 jaar	68,8	44	21,9	14	6,3	4	1,6	1	0	0	1,6	1	50,4	64
Van 13 – 18 jaar	85,7	30	5,7	2	5,7	2	0	0	2,9	1	0	0	27,6	37
Ouder dan 18 jaar	70,6	12	11,8	2	17,7	3	0	0	0	0	0	0	13,4	17

5) Hoe is uw huidige gezinssituatie?		
(On)gehuwde partner	76,4	97
Alleenstaand	18,1	23
Biologische kinderen	52	66
Adoptiekinderen	3,9	5
Pleegkinderen	81,9	104
Stiefkinderen	3,2	4
(Groot)ouders, schoonouders, schoon-grootouders	3,2	4
Andere	2,4	3

4.2 Stellingen en opmerkingen

Stelling 1: Ik beschouw mezelf als een professional binnen pleegzorg.

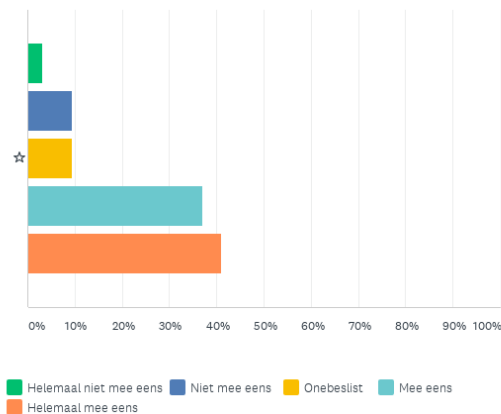
	HELEMAAL NIET MEE EENS	NIET MEE EENS	ONBESLIST	MEE EENS	HELEMAAL MEE EENS	TOTAAL	GEWOGEN GEMIDDELDE
☆	7,09% 9	23,62% 30	21,26% 27	36,22% 46	11,81% 15	127	3,22

[Opmerkingen \(18\)](#)

Opmerkingen:

1. het is niet mijn beroep.
2. Dit is niet wat ik verwacht. Heb oke kinderen goede thuis, maar sommige ouders kunnen echt voor hun kinderen zorgen en deze blijven gescheiden. Zo erg voor de pleegjes en hun echte ouders
3. Is niet aan mij omdat te zeggen
4. naast mijn rol als pleegouder heb ik 20 jaar ervaring in de hulpverlening
5. daar ik 6 kinderen en jongeren heb allen met een mentale en meevoudige beperking
6. Mee eens
7. Er wordt zoveel expertise en inspanningen gevraagd dat je als pleegouder bijna professioneel moet bezig zijn.
8. Ik ben ouder. Geen therapeut of professional
9. Onbeslist
10. We leren nog elke dag bij
11. Ik ben een pleegouder en geen professional. Het is geen beroep. Als je het ziet als een beroep, ben je niet goed bezig.
12. Je leert alle dagen meer over hoe en wat er nodig is voor het pleegkind.
13. Ik heb zelf orthopedagogie gestudeerd
14. Mee eens
15. Iedere situatie is anders je kan nooit professioneel zijn
16. Het is met ups en downs. Je begint uit idealisme
17. Er doen zich altijd nieuwe situaties voor waar je alle mogelijke oplossingen moet onderzoeken..
18. Ik ben pedagoog, maar oefen mezelf in dat thuis niet te zijn

Stelling 2: Ik beschouw mezelf als een ouder van mijn pleegkind.

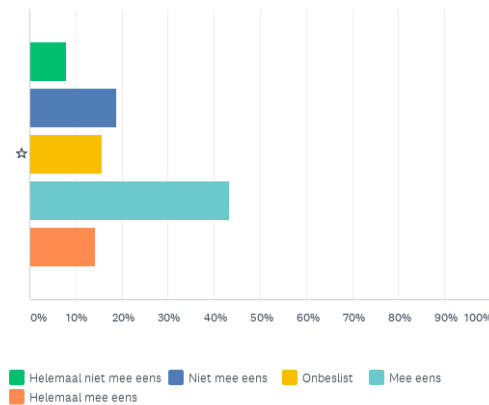
	HELEMAAL NIET MEE EENS	NIET MEE EENS	ONEBESLIST	MEE EENS	HELEMAAL MEE EENS	TOTAAL	GEWOGEN GEMIDDELDE
☆	3,15% 4	9,45% 12	9,45% 12	37,01% 47	40,94% 52	127	4,03

Opmerkingen (20)

Opmerkingen:

1. Ik behandel de pleegkinderen op dezelfde manier als eigen kinderen.
2. Ik zie mezelf als grootouder maar neem wel alle zorgen op mij van de kleinste, van de oudste voel ik me wel ouder.
3. Pleegkind heeft meerdere ouders
4. Ze is nu eenmaal van haar 8 maanden bij ons (nu 9). En ze zal wellicht ook bij ons blijven.
5. Ik ben tijdelijke oppas. Als de toestand hzt toelaat komen de kindjes terug thuis
6. Als plusouder
7. De kinderen beschouwen mij als ouder. Voor mij blijven de ouders de ouder ook al hebben zij geen gezag meer
8. dit ben ik in de 1 ste plaats
9. Helemaal mee eens
10. Mee eens
11. En toch is de hechting en liefde voor het pleegkind de grote drijfveer
12. Verschilt per kind, twee perspectiefbiedende plaatsingen wel, zij zien hun eigen ouders niet/weinig. De crisisplaatsingen niet
13. Niet mee eens
14. Je doet al het mogelijke voor deze kinderen net zoals je doet voor je biologische kinderen
15. Helemaal eens, ze wordt als een van ons behandeld, regels zijn voor al onze kinderen het zelfde
16. Maar eigen ouders blijven de echte ouders en worden ook als zodanig benoemd
17. Mee eens
18. Nee ik ben geen ouder ik ben zijn persoonlijk begeleidster in zijn groei proces
19. Voelt voor mij hetzelfde. Biologische kinderen zijn boven 20 jaar
20. Ik voed ze op alsof ik mijn eigen kinderen zou opvoeden en zie ze heel graag, maar we vervangen hun ouders nooit!

Stelling 3: Ik beschouw mezelf als een vrijwilliger binnen pleegzorg.

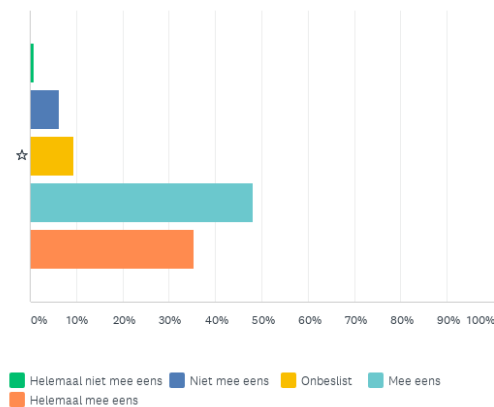
	HELEMAAL NIET MEE EENS	NIET MEE EENS	ONBESLIST	MEE EENS	HELEMAAL MEE EENS	TOTAAL	GEWOGEN GEMIDDELDE
☆	7,87% 10	18,90% 24	15,75% 20	43,31% 55	14,17% 18	127	3,37

Opmerkingen (9)

Opmerkingen:

1. We moeten voor veel kosten zelf opdraaien
2. je krijgt er tenslotte niet voor betaald. Je krijgt een vergoeding, maar je hebt ook meer kosten en ik moest ook minder gaan werken dus netto ga ik er flink op achteruit. Dan ben je puur vrijwilliger
3. met de vergoeding die we krijgen komen we niet rond om te leven!!
4. De maandelijkse kosten worden goed vergoed maar er wordt geen rekening gehouden met het feit dat je niet voltijds kan werken met een kind met hechtingsproblemen maar later is je pensioen wel minder. Er wordt geen rekening gehouden met de aanpassingen die je in je huis of auto moet doen. Dat gebeurt allemaal vrijwillig.
5. Ik ben ouder.
6. We hebben hier zelf bewust voor gekozen om pleegouder te worden
7. Ik beschouw mij niet als vrijwilliger. Een vrijwilliger stopt wanneer hij/zij er geen zin meer in heeft. Ik vind dat je als pleegouder er voor moet gaan tot het einde, met vallen en opstaan. En niet stoppen wanneer het eens moeilijk gaat.
8. Mee eens
9. We kiezen zelf er voor dus ja

Stelling 4: Ik volg mijn buikgevoel bij de opvoeding van mijn pleegkind.

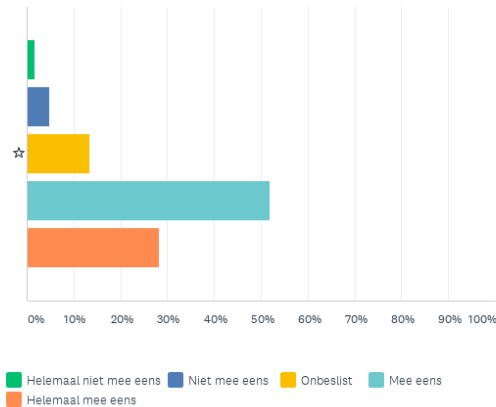
	HELEMAAL NIET MEE EENS	NIET MEE EENS	ONBESLIST	MEE EENS	HELEMAAL MEE EENS	TOTAAL	GEWOGEN GEMIDDELDE
☆	0,79% 1	6,30% 8	9,45% 12	48,03% 61	35,43% 45	127	4,11

[Opmerkingen \(19\)](#)

Opmerkingen:

1. Je moet andere opvoedingskwaliteiten mee inschakelen
2. Soms in overleg met pleegzorg begeleider komen we tot weloverwogen andere besluiten
3. Al heeft de echte mama ook mee inspraak, maar dit is voor ons dan moeilijk te combineren met opvoeding van eigen dochter
4. Maar met telkens in mijn achterhoofd de "regels" van pleegzorg
5. Deels, maar zeker de eerste jaren is kennis ook prettig om mee te nemen in je leidraad
6. ik moet ook prof. met hen kunnen omgaan en van alle handicaps op de hoogte zijn
7. Maar met de professionele raad van begeleider
8. Vaak kan je in de opvoeding van je pleegkind niet terug vallen op het kader dat je van thuis uit hebt meegekregen. Het loopt vaak helemaal anders
9. Ja, maar minder dan bij mijn eigen biologische kinderen, omdat dit vaak verantwoord moet worden
10. Ik volg mijn buikgevoel
11. Helemaal mee eens
12. door goed te luisteren en te kijken, zie je wat er nodig is
13. Helemaal mee eens
14. Eens, maar we volgen ook adviezen van bvb Cos
15. Ik heb 2 kinderen met een mentale beperking, dan lukt het niet om je buikgevoel te gebruiken. Zij ervaren de dingen op een heel andere manier.
16. In eerste instantie wel, maar toch wel altijd met een onderbouwde visie
17. Helemaal mee eens
18. Maar je moet rekening houden met het verleden van het Kind en soms moet je u buikgevoel u gevoelens wat naast u zetten voor het goed van hun kind
19. Maar niet altijd even makkelijk want bijna ieder kind heeft een rugzak bij

Stelling 5: Ik houd rekening met de informatie die pleegzorg mij geeft bij de opvoeding van mijn pleegkind. (Bijvoorbeeld: de vormingen die vanuit pleegzorg worden gegeven, tips van pleegzorgbegeleiders...)

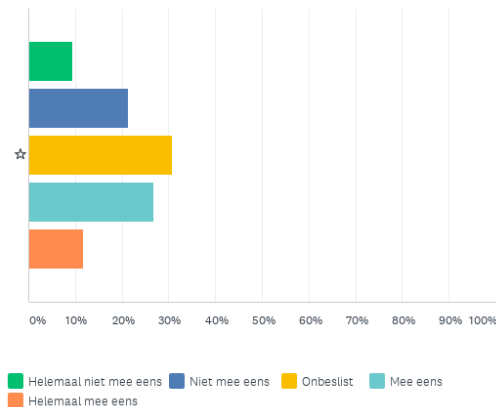
	HELEMAAL NIET MEE EENS	NIET MEE EENS	ONBESLIST	MEE EENS	HELEMAAL MEE EENS	TOTAAL	GEWOGEN GEMIDDELDE
☆	1,57% 2	4,72% 6	13,39% 17	51,97% 66	28,35% 36	127	4,01

Opmerkingen (14)

Opmerkingen:

1. Soms niet, soms wel
2. Al ben ik niet altijd akkoord
3. Zeker. Juist omdat ik me bewust ben dat het mijn kind niet is
4. samen zoeken we daarnaar
5. Die zijn de laatste jaren goed uitgebreid. 11jaar geleden was het toch nog veel natte vinger werk. Nu zijn de resultaten van grotere studies die ons echt wel goed vooruit helpen
6. Pleegzorg is niet in staat om goed advies te geven. Ik heb superveel aan fb groepen voor pleegouders van België en Nederland
7. Helemaal mee eens
8. Mee eens
9. We nemen de info mee in ons achterhoofd (onbeslist aangeduid)
10. De informatie die je krijgt van pleegzorg is bruikbaar, maar ze weten niet alles. Dus nog veel zelf opzoek werk gedaan en nog steeds.
11. Helemaal mee eens
12. Is wel interessant om te kunnen delen met anderen ouders
13. Ik volg veel opleidingen hierrond en lees veel
14. Maar ik ben zelf ook veel bijscholing en lezingen gaan volgen en dan bots je nog tegen allerhande problematieken.

Stelling 6: Ik houd rekening met de tips van mijn eigen netwerk (familie, vrienden, kennissen) bij de opvoeding van mijn pleegkind.

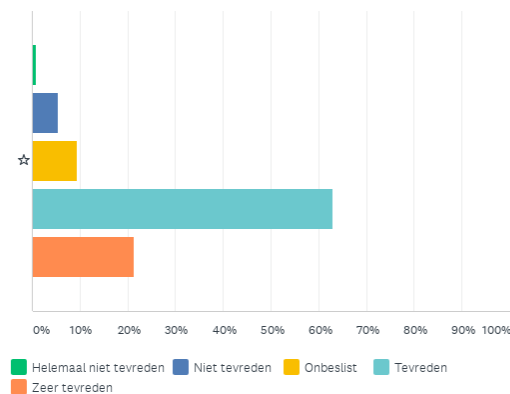
	HELEMAAL NIET MEE EENS	NIET MEE EENS	ONBESLIST	MEE EENS	HELEMAAL MEE EENS	TOTAAL	GEWOGEN GEMIDDELDE
☆	9,45% 12	21,26% 27	30,71% 39	26,77% 34	11,81% 15	127	3,10

[Opmerkingen \(18\)](#)

Opmerkingen:

1. soms wel, soms niet, meer bij collega pleegouders
2. Wij beslissen, anderen mogen tips geven, aar wij beslissen
3. Zeker diegene die ervaring hebben met pleegzorg.
4. alle ideeën komen van pas
5. Ze bedoelen het goed maar je mag al blij zijn dat ze je pleegkind met gedrags en emotionele stoornissen aanvaarden zoals het is.
6. Pleegkinderen opvoeden is toch echt anders dan biologische kinderen opvoeden
7. Niemand in mijn omgeving heeft een pleegkind. Pleegkindje heeft totaal andere opvoeding nodig wegens trauma's
8. Niet mee eens
9. Kennissen en vrienden kennen de problematieken niet (hechtingsstoornis etc) en kunnen enkel luisterend oor bieden....
10. Niet mee eens
11. Zelfde antwoord als vraag 10
12. Wij zijn het enige gezin in de familie met kinderen die een mentale beperking hebben. De meeste weten niet hoe ze met de kinderen moeten omgaan laat staan dat ze ons tips geven.
13. Mee eens
14. Anders lukt het niet we moeten als gezin op de zelfde lijn zitten anders lukt het niet
15. Ik luister maar niet altijd haalbaar bij ons
16. Maar ieder pleegkind heeft een andere aanpak nodig en wat vd ene werkt, werkt daarvoor niet bij de andere. Maar geregeld eens een luisterend oor doet veel.
17. Familie en vrienden bedoelen het meestal goed, maar zij zijn echter niet bekend met de problematieken binnen pleegzorg alsook de rugzakjes van de pleegkinderen.
18. Goedbedoeld maar hechtingsprobleem wordt vaak niet meegenomen in de tips van het netwerk

Stelling 7: Bent u tevreden met hoe je je rol als pleegouder kan vormgeven?

	HELEMAAL NIET TEVREDEN	NIET TEVREDEN	ONBESLIST	TEVREDEN	ZEER TEVREDEN	TOTAAL	GEWOGEN GEMIDDELDE
☆	0,79% 1	5,51% 7	9,45% 12	62,99% 80	21,26% 27	127	3,98

Opmerkingen (17)

Opmerkingen:

1. Hangt van de relatie van bio ouders af
2. Veel te weinig contact met biologische ouders. Pleegje ziet af en haar mama ook, met als gevolg dat dit op ons wordt uitgewerkt door het pleegje.
3. mijn rol als pleegouder is erg afhankelijk van het beleid van de voogd. En ook al heb je al 5 jaar de zelfde voogdij instelling, we hebben nu voogd nr 7 en we hebben bij iedere voogd ons weer aan moeten passen aan wat zij wilde
4. blij die kids al 26 jaar een warm nest te kunnen geven 24 uur per dag!!
5. Mits goede oleezorgbegeleidster, consulent van de rechtbank en van de jeugdrechter, als bio-ouders niet mee zijn in het pleegzorgverhaal.
6. Soms wel soms niet. In de tijden van corona absoluut niet
7. Soms wel, soms niet....het is nog steeds zoeken hoe om te gaan met problemen die we met onze biokinderen nooit hadden
8. Zeer tevreden
9. Hangt af van kinderen (vangen pleegkinderen op uit verschillende gezinnen).
10. Tevreden, elke stap vooruit bij het kind is een overwinning
11. Veel te weinig zeggenschap
12. Met vallen en opstaan en doorzetting lukt het wel.
13. Tevreden
14. Voor mij ja maar soms is de baan tussen ouders en pleegouders niet 100%En dan kan het moeilijker zijn
15. Niet altijd want je blijft geregeld in de kou staan. Er is weinig hulpverlening v jongeren in het algemeen. Enorm lange wachtlijsten vd juiste professionele hulpverlening. En pleegzorg zelf heeft er te weinig. Persoonlijk vind ik dat iedere pleegzorgdienst ook een psychiater in dienst zou moeten hebben
16. Er wordt terug naar huis gewerkt, maar we zijn het niet eens met de huidige gang van zaken wat mijn rol als pleegouder onduidelijk is
17. In ondersteunende pleegzorg krijg je een kleine rol terwijl ik meer verschil wil maken. Daarom start ik met voltijdse pleegzorg binnenkort

4.3 Open vragen

Vraag 1: Hoe noemt jouw pleegkind of pleegkinderen jou? (Bijvoorbeeld: mama, papa, moeke, vake, bij uw naam...) Indien er meerdere pleegkinderen bij u verblijven, kan u meerdere antwoorden geven.

- 1 Gewoon mijn naam
- 2 Mama en mama +voornaam
- 3 De oudere noemen mij bij mijn naam De kleinste noemt mij mama
- 4 Mutti
- 5 Mama, mémé
- 6 Bij naam
- 7 Mama of mama naam
- 8 Papa
- 9 Papa
- 10 Bij onze voornamen
- 11 Moeder en/of voornaam
- 12 tante
- 13 Mijn naam
- 14 Mama naam
- 15 Papa
- 16 Voornaam, oma. Tante
- 17 Tante
- 18 Mama
- 19 Moeke en vake
- 20 Mama
- 21 Mama *voornaam*
- 22 Mammie is afgesproken met de ouders. Het is nog een baby dus ze kan nog niet praten.
- 23 Mama
- 24 Oma en ma
- 25 naam
- 26 1 vast pleegkind noemt me papa - 2 tijdelijke crisis kinderen noemen me papa naam
- 27 Mama of naam
- 28 Papa
- 29 Mama naam
- 30 Mama
- 31 Mama Mamsie als uiting van liefde Mijn voornaam (mogen ze altijd) maar doen ze alleen als ze boos zijn

- 32 allen mama en papa
- 33 naam
- 34 Papa
- 35 Mammie
- 36 Mama naam
- 37 Moetje
- 38 Gewoon bij ons eigen naam
- 39 Mammie
- 40 Meter
- 41 Voornaam
- 42 Mama
- 43 Mama, mama met voornaam, alleen voornaam,
- 44 Mamie
- 45 Moeke en vake
- 46 Meter en naam
- 47 bij voornaam, mammie, mama
- 48 Mama
- 49 Oma
- 50 Mama (kind als klein kind gekomen), en andere kind bij mijn voornaam
- 51 Bij mijn naam
- 52 Pappy
- 53 Moeke en vake
- 54 Moeke, mama
- 55 Ze noemen ons mama en papa. Er is totaal geen contact met bio moeder. Oudste pleegkind heeft enkel contact met bio papa en noemt hem ook papa. Jongste kind heeft enkel ons
- 56 Tanti
- 57 Mijn voornaam thuis, af en toe ergens anders mama
- 58 Mami en naam
- 59 Met onze voornaam
- 60 Mama
- 61 Oom
- 62 Mama
- 63 Bij mijn naam
- 64 Mijn naam
- 65 Vake
- 66 Papa

- 67 Mama
- 68 Mama/ voornaam
- 69 Oma en opa
- 70 Nana
- 71 Papa
- 72 Naam of mammie
- 73 Bij mij naam
- 74 Papa of mijn naam ze mogen zelf kiezen
- 75 Mijn bijnaam, zelfde als vrienden doen
- 76 Met mijn voornaam
- 77 Mama
- 78 Mama
- 79 Bij naam, soms mama
- 80 Bij naam, maar toch als ze tekeningen maakt schrijft ze er mama op ❤️
- 81 Bij naam
- 82 Ze praat nog niet. We gebruiken de voornamen
- 83 Mams
- 84 Naam
- 85 Mama
- 86 Oma en Opa
- 87 Bij mijn naam
- 88 Voornaam
- 89 Oma
- 90 Met onze voornaam
- 91 Papa
- 92 Pleegkind 11 jaar: gebruikt een verzonnen bijnaam of mammie Pleegkind 17 jaar: gebruikt mijn naam soms bijnaam
- 93 Mama
- 94 Tantiè en mammie
- 95 Bij onze naam
- 96 Tante
- 97 mama
- 98 Met onze voornaam
- 99 Mama en papa
- 100 Mijn naam (de puber) Mimi of mama (maar mama mag niet v pleegzorg en biomama) door de kleuter
- 101 Mamie

- 102 Mimi
- 103 Tantie of mama
- 104 Bij mijn voornaam
- 105 Mama
- 106 Naam, bijnaam, mama hij wisselt
- 107 Mama
- 108 Mama ze heeft al meer dan 3 jaar haar mama niet meer gezien of gehoord. Op een morgen riep ze herl spontaan mama en dat is zo gebleven
- 109 Naam
- 110 Omie
- 111 Mama of moeke
- 112 Vake
- 113 Mamaaaaa
- 114 Mama
- 115 Mama gaf in begin problemen bij de biologische mama. Op termijn konden de kinderen gemakkelijk switchen. Als hun mama op bezoek kwam noemde ze mij met voornaam en PAPA kon wel omdat deze niet in de picture was.
- 116 Mama
- 117 Petie
- 118 Mamsie Mammie
- 119 Bij onze naam
- 120 Mama
- 121 Pappie
- 122 Mama
- 123 Papa
- 124 Ma
- 125 moeke
- 126 Bij mijn naam
- 127 Tante

Vraag 2: Hoe zou u zelf uw rol als pleegouder omschrijven in één zin?

- 1 Een kind brengt me zoveel vreugde en geluk
- 2 Ik ben een moeder voor de pleegkinderen.
- 3 Zeer zinvol, maar soms erg onbegrepen en ondergewaardeerd
- 4 Een opvoeder in goede en kwade tijden, met een serieus doorzettingsvermogen, daar waar anderen al lang waren gestopt.
- 5 Kinderen een warme thuis geven op maat van de situatie.
- 6 Maatschappelijk draagkracht vergroten/ proberen maatschappelijke last te beperken
- 7 De dagelijkse zorg van haar mee opnemen zodat ze later sterk in haar schoenen staat.
Helpen om haar situatie beter te begrijpen
- 8 Als haar biologische vader.
- 9 Vader bij afwezigheid van de echte papa.
- 10 Meer inspraak wensen ivm met moeder en haar eigen kind. Ik weet dat dit oke zit, gaar dochter is veel rustiger daar dan bij mij. En toch wordt er niet geluisterd door pleegzorg.
Spijt
- 11 Begeleidend en steunend
- 12 als liefhebbende , zorgvuldige en bewuste ouder die de kinderen evenveel recht heeft op een normale opvoeding en het opgroeien in deze maatschappij zonder het contact te verliezen met de biologische ouders
- 13 Ik tracht mijn pleegkind een mooie toekomst te geven!
- 14 Een buitengewone kans om een kind kansen te geven die het anders niet ging krijgen
- 15 Gelukkig met mijn gezin
- 16 Coach
- 17 Tante
- 18 Mijn pleegkind is niet mijn kind maar ik ben wel/moet wel een mama voor hem zijn.
- 19 Liefdevolle en kordate ouders
- 20 Ik ben de zorgmama
- 21 Kinderen in moeilijke thuissituaties een stabiele omgeving bieden om (even) op adem te komen.
- 22 We geven kinderen kansen die ze anders niet zouden krijgen.
- 23 Mama, met respect voor de biologische ouders en hun visie.
- 24 Gevoelsmens
- 25 Verantwoordelijk, open
- 26 Mijn vrouw en ik zijn de schakel tussen ons pleegkind en biologische moeder , die hun pleegkind beschouwen als een eigen kind, maar zeker beseffen dat ze ook een biologische moeder hebben (vader heeft kind niet erkend)

- 27 Opvoeder
- 28 het kind een kans geven in het leven, door positieve ervaringen in het rugzakje te steken.
- 29 Één verrijking voor ons hele gezin.
- 30 De ouderlijke zorg opnemen en veel liefde geven
- 31 Mens met oog voor de kinderen en hun eigen netwerk
- 32 een liefdevol gezin en nestwarmte kunnen bieden aan kinderen die anders de rest van hun leven in een instelling zaten
- 33 Gedeeldezorger
- 34 Pleegvader die kinderen een veilig thuis en stabiele basis wil bieden
- 35 Een leeuwin die vecht voor haar jongen.
- 36 Soms zwaar maar een mooie verrijking in ons gezin
- 37 Intens, op het ondraaglijke af
- 38 Opvoeder die een veilige plek creëert
- 39 Het aanbieden van een warm stabiel gezin langdurig of kortstondig samen met alle leden van mijn gezin
- 40 Één persoon die haar best doet, haar beste beentje voorzet en met de beste bedoelingen
- 41 Ondersteunende ouder
- 42 Als een mama voor pleegzoon. Heeft nooit een goede moederfiguur gehad en heeft hier nood aan.
- 43 Intensief, verrijkend en liefdevol ouderschap.
- 44 Opvoeden als volwazrdig gezinslid
- 45 Opvoeder die de nodige liefde geeft en het kind dag en nacht bij staat
- 46 Zorgen voor een warme thuis. Waar ze kunnen ontwikkelen en zijn wie ze zijn
- 47 Ik bied veel kansen aan kinderen en hun ouders, op een open en flexibele manier maar het is niet altijd even eenvoudig...
- 48 Pleegouder zijn schommelt tussen opvoederzijn en ouder mogen zijn.
- 49 Liefde
- 50 Uitdagend, maar ook erg pittig
- 51 Ik ben ouder die zijn rol deelt met biologische ouders.
- 52 Pleegouder zijn is zowel ouder, mee-ouder als therapeut zijn, het is n heel complex geheel van relaties.
- 53 Dit kind een kans geven
- 54 Begrijpend, geduldig, zoekend naar beste oplossing
- 55 In hun situatie toch een volledige ouderrol
- 56 Ik probeer mijn pleegkindjes zoals mijn kinderen op te voeden.
- 57 Extra mama maar met 2 keer zoveel geduld

- 58 Een vertrouwde thuishaven bieden voor een kind in nood, problemen kan je niet voorkomen, wel er zijn en haar opvangen als het fout loopt...
- 59 Een kind helpen opgroeien tot positief volwassen persoon met een extra familie erbij.
- 60 Ik geef een kind een kans om zelf een toekomst te bouwen!
- 61 Opvoeder, maar wel met iemand die over je schouder heen mee kijkt
- 62 Geduldig, open en bevlogen
- 63 Warm, rustig, empathisch met een open houding ten opzichte van alle mensen (dus ook bioouders)
- 64 Ik zorg op een zo goed mogelijk manier voor de kindjes om hen sterk te maken voor nu en de toekomst.
- 65 Een verrijking in je leven.
- 66 Vader zijn, helpen opgroeien
- 67 Ik ben zijn moeder, zijn biologische moeder is voor mijn komst afgehaakt. Dus ik vul met liefde het gat en stap op zij als zij dit wil doen
- 68 betrokken ouder, voor ieder kind
- 69 Liefdevolle oma en opa
- 70 Iemand die de kans heeft om het leven van een kind een goed leven te even
- 71 Ouder
- 72 Een verrijking in je gezin, ook al is het niet altijd even gemakkelijk, je wordt er een ander persoon door en vooral je krijgt ook heel veel liefde terug
- 73 Bijkomende opvoeder en brug (en soms muur) tussen kind en ouders
- 74 Liefdevol en toekomst gericht opvoedende persoon
- 75 pleegzorg doe je vrijwillig en je blijft zoeken naar de verbinding met ouders. Dit lukt soms wel en soms niet. Het kind moet centraal staan en je handelt in belang van het kind. Het vervangt een thuissituatie maar je vervangt nooit de ouders! Kinderen zijn en mogen loyaal zijn aan ouders.. pleegzorg biedt mogelijkheden voor kinderen..
- 76 Ik zie m'n kinderen graag .os' pleegkind beschouw ik als dat van m'n eigen
- 77 Groot hart, graag zien, veel geduld en begrip hebben...
- 78 Mama zijn
- 79 Rol van mama overgenomen (kind geen contact met ouders)
- 80 Het kind ondersteunen in haar ontwikkeling en zorgen dat ze ze sterk in haar schoenen staat,....
- 81 Ik draag zorg voor mijn pleegkinderen, geef ze alle kansen, geef een boost aan hun zelfvertrouwen op maat van elke kind en altijd met respect voor hun biologische ouders.
- 82 Een rustige haven en baken van vertrouwen
- 83 Een vaste waarde in de opvoeding, liefde, speelkameraad,... voor onze pleegkinderen.
- 84 Hulp voor biologische mama en zorgende voor pleegkind

- 85 Een extra iuder die een kind wel kan geven wat het nodig heeft.
- 86 Wij doen alles om zo respectvol op te voeden
- 87 Een begeleider in het opgroeien
- 88 Niet goed . teveel vanuit het hart en te weinig met mijn pedagogische vaardigheden
- 89 Verrijkend
- 90 Als de voogd van het kind
- 91 Hopelijk een toekomst bieden aan de kinderen
- 92 Onvoorwaardelijk zorgen en respecteren
- 93 Zo heerlijk om een kind de liefde en kansen te geven zodat ze kunnen bloeien in de maatschappij.
- 94 Altijd klaar staan met raad en zorg
- 95 Onze pleegzoon een warm nest bieden en een plekje waar hij zich goed voelt
- 96 Vermoeiend
- 97 Liefde geborgenheid genegenheid geven , maar niet verwachten om liefde terug te krijgen
- 98 Ondersteuning en hun eventjes alles laten vergeten.
- 99 We zien ons niet als pleegouder, maar gewoon als een mama en een papa.
- 100 Voor de overheid de opvang, voor pleegzorg een partner en voor ons gezin een kansenbieder
- 101 Een leerrijke uitdaging, met veel geduld en liefde en aandacht, kan men een verschil zijn in iemands leven.
- 102 Ik begeleid mijn pleegkind, op de weg naar zijn volwassen leven , zo goed ik kan , met liefde , en kracht.
- 103 Het bieden van een warme en veilige thuis en proberen om mijn jongen zo op te voeden dat hij later een evenwichtige open minded man kan zijn die in staat is eigen keuzes te maken genietend van alles wat het leven te bieden heeft.
- 104 Toekomst geven aan kind
- 105 Hartenmama van mijn pleegkids, buikmama van mijn kids.
- 106 Een helpende persoon in het zo normaal mogelijk opvoeden van een kind
- 107 Een vertrouwde houvast waar ze kan op rekenen er altijd te zijn voor haar.
- 108 Ik had er veel eerder aan moeten beginnen. Ik werkte in een leefgroep en het kind en ik hebben elkaar gekozen. Ik neem de rol als moeder volledig over. Het kind is het mooiste wat mij is overkomen
- 109 Een steen verlegd in de rivier naar rustiger water: moeilijk, mooi, betekenisvol, ... Met kans dat steen weer meegenomen wordt ooit, maar steen zal gladder zijn en terechtkomen in rustige zee. (Bram Vermeulen lied)
- 110 Zorg warmte veiligheid bieden

- 111 Ik probeer mijn pleegkind een warm en liefdevolle thuis te bieden, zodat ze mensen weer kan vertrouwen maar ook structuur en grenzen zijn belangrijk
- 112 Ik probeer met de bluts en de buil de kinderen met veel humor op te voeden, ze uit te dagen en een warme thuis te geven.
- 113 Ik ben de belangrijkste factor in hun opvoeding.
- 114 Als een vuurtoren . Wat er ook gebeurt is zal er steeds zijn voor hen
- 115 Een ouder die niet biologische kinderen en zo goed mogelijke warme -, liefdevolle opvoeding geven met een enorm vertrouwen v deze kinderen. Jammer genoeg lukt dit jou niet altijd en moet je keuzes maken. We hebben 1 pleegdochter op 15j moeten overgeven aan een gesloten instelling. Ze is nu 18j en een vogel vd kat. Ze leeft in de verkeerde milieus....
- 116 Ik ben een pleegouder die niet alleen voor het pleegkind zorgt maar ook samen met de ouders de thuissituatie bespreekt en dan samen oplossingen probeert te vinden
- 117 Een warm, liefdevol en veilig thuis bieden zodat ze in rust kan opgroeien.
- 118 Ik probeer een vertrouwenspersoon te zijn voor onze pleegkinderen waar ze terecht kunnen met al hun vragen, emoties, verdriet en heel veel liefde
- 119 Op dit moment is dit zeer onduidelijk. Ik probeer te vechten voor het welzijn van onze pleegkinderen.
- 120 Ik beschouw mij als ouder van onze pleegkinderen maar laat de biologische ouder altijd mama/papa voelen tijdens bezoekenmomenten.
- 121 Pappie
- 122 Mijn rol is zorgen dat mijn pleegkind alle vaardigheden meekrijgt om zelf te bepalen wat hij met zijn/haar leven doet.
- 123 ouder
- 124 Ik ben ontzettend blij met mijn pleegzonen...we hebben een leuke band...we hebben respect voor elkaar en vandaar uit kan je ze makkelijk sturen...we zijn iedere dag trots op onze zo weerbare jongens die ondanks zoveel meegemaakt te hebben steeds doorgaan. De dankbaarheid die ze tonen is onbetaalbaar...love them!! 🥰
- 125 Wij proberen de kinderen de warmte van een thuis te bieden rekening houdend met hun eigen ouders
- 126 Een volwaardige vervang-ouder, met de grote verantwoordelijkheid om mijn pleegzoon te helpen groeien tot een gelukkige volwassene.
- 127 Het ondersteunen van een gezin, vooral door te tonen dat ik het kind graag zie